

E.G SMIRNOVA

**NGHIÊN CỨU XÃ HỘI HỌC VỀ CÁC ẮN
PHẨM, ĐÀI PHÁT THANH VÀ VÔ TUYẾN
TRUYỀN HÌNH Ở CÁC NƯỚC TƯ BẢN
PHÁT TRIỂN**

NXB ĐHQG MOSCOW, 1984.

Biên dịch: Nguyễn Quý Thanh

Ch-ng 1: X· héi hác thùc nghiÖm trong x· héi t b¶n

I. Sù xuÊt hiÖn vµ c,c giai do¹n ph,t triÖn chÝnh cña x· héi hác thùc nghiÖm t b¶n

"X· héi hác (XHH) t b¶n lµ mét hÖ theng tæ chøc x· héi phøc t¹p cña nhËn thøc, hÖ theng nµy cã nhiÖm tô chøng minh "mét c,c khoa hác" quyÒn ®íc tån t¹i cña chñ nghÜa t b¶n hiÖn ®¹i. Nã theo ®uæi môc ®Ých phÇn híng t têng cña quÇn chóng, so¹n th¶o ý thøc con ngêi theo híng cã líi cho giai cÊp theng trÞ. Nh÷ng thµnh phÇn cña hÖ theng nµy lµ c,c thuyÖt XHH, c,c thuyÖt cã c,c d¹ng, møc ®é vµ c,c híng kh,c nhau. Trong hÖ theng nµy bao g¸m c¶ nh÷ng lý thuyÖt mang tÝnh triÖt hác - x· héi, nh»m gi¶i thÝch b¶n chÊt cña cuéc sèng x· héi vÒ tæng thÓ, c¶ nh÷ng thuyÖt cña b¶n thÇn XHH, gi¶i thÝch nh÷ng hiÖn thÊng kh,c nhau, c,c mÆt, qu, tr×nh cuéc sèng x· héi c,c lý thuyÖt ë møc ®é trung b×nh vµ c¶ nh÷ng nghiªn cøu thùc nghiÖm vµ øng dông cña nh÷ng hiÖn thùc x· héi cô thÓ mét trong nh÷ng nhµ XHH X« ViÖt lín nhÊt lµ G.V.Osipop ®· viÖt nh vËy.

ViÖc tÝnh lÞch sø cña XHH gieng nh mét h×nh thøc t duy míi vÒ c,c qu, tr×nh XH ®íc theng nhÊt tÝnh tõ na ®Çu cña thÕ kù XIX, cô thÓ h-n lµ tõ khi xuÊt hiÖn 6 tËp gi,o tr×nh triÖt hác thùc chøng 1830 - 1842) cña nhµ triÖt hác Ph,p Auguste Comte mµ ë ®ã lÇn ®Çu tiªn nh÷ng luËn ®iÓm cña chñ nghÜa thùc chøng ®íc tr×nh bµy. Nã ®· ðĩng lµm c- sè cho nh÷ng quan ®iÓm XHH sau nµy cña nÒn KHXX t b¶n.

C,c ngµnh khoa hác tù nhiªn vµo thÕ kù XIX ®· cã nh÷ng ph,t minh kú diÖu, ph¶n b,c l¹i nhiÒu quan ®iÓm triÖt hác tríc ®ã vÒ thÕ giúi, chÝnh ®iÒu ®ã ®· ðén nhiÒu nhµ khoa hác tù nhiªn ®Õn nh÷ng quan ®iÓm duy tm. SiÒu nµy ®· t¹o ra hai ®Æc ®iÓm quan tr¸ng nhÊt cña XHH Comte, mµ ®· cã ¶nh h- ãng ®Õn tÊt c¶ nÒn XHH t b¶n sau ®ã. Thø nhÊt - ®ã lµ sù t, ch c,c qu, tr×nh x· héi khái c,c qu, tr×nh kinh tÕ; Thø hai - ®ã lµ chñ nghÜa vËt lý, tức lµ xu híng x©y ðùng c,c thuËt ng÷ vµ c,c nghiªn cøu theo mÉu cña c,c khoa hác tù nhiªn, tríc hÖt lµ vËt lý..

Cïng víi viÖc biÖn ®æi tr¹ng th,i kinh tÕ vµ x· héi cña x· héi t b¶n vµ na sau thÕ kù XIX, ®¸ng thêi thay ®æi lu«n c¶ t duy x· héi vµ triÖt hác cña nã. Quan ®iÓm cña Comte bÞ ph¹ ph,n tõ m¸i phÝa, m¸i lËp trêng vµ cã nhiÒu tr-

êng ph, i XHH xuÊt hiÖn nh»m thay thÕ chñ nghÜa thùc chøng (Trong sè Òã cã c, c thuyÖt nh sinh h÷u c-, §Pa lý, c- hãc, nh©n chñng v.v...). Tuy nhiªn c, c thuyÖt nuy kh«ng ÒÓ lªi mét dÊu Ên ÒÆc biÖt nµo trong XHH.

§Çu thÕ kù XX ẽ nÒn kinh tÕ còng nh ẽ cÊu tróc x· héi cña c, c níc t b¶n lín nhÊt Ò· cã nh÷ng thay Òæi quan trãng. CNTB chuyÖn thµnh CNSQ. Trong x· héi xuÊt hiÖn c, c tæ hìp c«ng nghiÖp Òéc quyÒn lín, h×nh thµnh s¶n xuÊt ẽ réng húng lo¹t, xuÊt hiÖn nhiÒu tæ chøc quÇn chóng vµ c, c b, o chÝ Òªi chóng Ò· Òíc n¶y sinh. §èi víi giai cÊp cÇm quyÒn nhiÖm vô cÊp b, ch lµ viÖc l·nh Òªo x· héi Òíc coi lµ tËp hìp v« vµn c, c nhãm, cÊu tróc, tæ chøc vµ sù hoµ hìp cña chóng. §Ó Òt Òíc môc ÒÝch nuy ph¶i cÇn dÕn c, c dù kiÖn th«ng sè XHH.

ẽ gi¶i Òo¹n nuy c, c nhµ XHH t b¶n Ò· hoµn toµn tã viÖc xem xÐt x· héi mét c, ch tæng thÓ, mµ chuyÖn sang nghiªn cøu vµ mu t¶ nh÷ng nhãm x· héi riªng biÖt, cÊu tróc vµ ho¹t Òéng cña chóng. §iÒu nuy Òíc coi lµ bíc chuyÖn cña XHH t b¶n tã môc Òé TriÖt hãc - lý thuyÖt xuèng môc thùc nghiÖm - cô thÓ.

Nh÷ng ÒÆc ÒiÖm chÝnh cña XHH thùc nghiÖm.

Vµo nh÷ng nãm 20 - 30 thÕ kù XX sè lĩng c, c nghiªn cøu thùc nghiÖm t'ng m¹nh. Ngµnh khoa hãc 9KH0 míi Òíc h×nh thµnh vµ cã tæ chøc. Gi¶i KH hµn l©m còng chó ý tíi nh÷ng trµo lu míi nuy hai trêng §HTHChicago vµ Colombia Ò· trê thµnh nh÷ng trung t©m nghiªn cøu thùc nghiÖm ÒÇu tiªn ẽ Mü. §ång thêi còng xuÊt hiÖn v« sè c, c trung t©m, tæ chøc, viÖn t nh©n (hay, Òéc lËp) tiÖn hµnh c, c nghiªn cøu cô thÓ trong nh÷ng lÜnh vùc kh, c nhau cña cuéc sèng x· héi (XH). DÇn dÇn sù chuyªn m«n ho, cña c, c nhµ nghiªn cøu cña c, c trung t©m Òíc h×nh thµnh - XHH téi ph¹m, XHH c, c d©n téc thiÓu sè, XHH gi, o dõc, XHH h«n nh©n vµ gia Ò×nh. ViÖc nghiªn cøu c, c ph-ng ph, p, thñ tc nghiªn cøu Òíc ÒÆc biÖt chó ý. XHH thùc nghiÖm Òíc ph, t triÖn tÝch cùc nhÊt ẽ Mü. Sù thèng trÞ cña chñ nghÜa thùc dông ẽ Mü vèn lµ c- sè ho¹t Òéng cña tÊt c¶ c, c lÜnh vùc cña cuéc sèng trong Òã c¶ XHH, Ò· hç trÞ cho sù ph, t triÖn cña XHH thùc nghiÖm. XHH thùc nghiÖm dèng nh Ò, p øng tÊt c¶ c, c yªu cÇu cña thêi Òªi. Nã Ò· sø dông c, c ph-ng ph, p cña KH tù nhiªn, tríc hÕt lµ m«n thèng kª vµ chÝnh nhê Òã nã Ò· giµnh vÒ m×nh mét phÇn cña sù phæ biÖn vµ l§ng tin mµ c, c ngµnh KH tù nhiªn Òang cã (chó thÝch thªm: Nh÷ng vÝ dô ÒÇu tiªn vÒ viÖc sø dông thèng kª Òèi víi ngêi cã thÓ coi nh÷ng thèng kª d©n sè cæ Òªi, Òíc tiÖn hµnh kh, thèng xuyªn ẽ Ai CËp vµ La M· cæ Òªi. Sau Òã viÖc nuy kh«ng Òíc lµm n÷a. Kinh cùu íc d· coi bÊt kÓ viÖc ÒÕm (thèng kª) ngêi nµo

Đầu tiên ý chí. Cho Đón thờ kĩ XVII mới xuất hiện cùng bè Đều tiên, mục trong Đã Đ. Đ, nh đều quy luật "l'ling" (sau Đã ngài ta giải mục quy luật thèng k^a) vò sẽ ngài chổt vù sinh ra trong mét n'ím. Sau Đã quy luật "l'ling" nuy Đic t'xm thêy c'f ẽ sẽ tù tù, nh÷ng sù kiõn dêng nh hòm to'ùn ng'eu nh'ian vù kh'ng thó dù Đo, n Đic).

Tuy nhiên, kh'ng ph'nh nh'ên nh÷ng th'nh từu r'ậ r'ụng c'ña XHH cô thó trong vi'oc ph, t tri'ón ph-ng ph, p vù kù thu'ết nghi'ian c'øu, c'çn thi'ot t'ýnh Đ'ón r'ng, vi'oc òng d'ông c, c ph-ng ph, p sẽ l'ing, kó c'f trong c, c KHXXH mục Đ'ec Đ'iom c'ña KH thờ kĩ n'ãi chung, mục kh'ng ph'f' c'ña r'ang XHH t b'f'n K. Mark Đ. c'ã n'ãi r'ng, vi'oc òng d'ông to, n h'ac v'uo c, c nghi'ian c'øu KH cho kh'f' n'ng Đ'it Đ'ic nh÷ng hòm thi'ón trong khoa h'ac.

XHH th'c nghi'om t'õ khi xuất hiện, ngay l'êp t'oc chi'om v'p tr'ý Đ'èi Đ'p'ch v'ii h'ac thuy'ot Marx. "T, ch bi'ot XHH M, c - x'ýt v'ii c, c nghi'ian c'øu cô thó, quy cho n'ã t'êt c'f nh÷ng th'ãi x'eu c'ña nh÷ng sù Đ'eu c- XHH t b'f'n - G.M. Andreeva, mét trong nh÷ng nh'ụ XHH th'c nghi'om l'ín nh'êt c'ña Li'ian X'c Đ. nh'ên x'đt nh v'êy, vù Đ'ã kh'ng ph'f'li mục ph'çn cu'èi c'ing trong chi'ón l'ic ph'f'n òng c'ña Đ'õ qu'ec trong l'ũnh v'uc XHH".

C'ing v'ii Đ'ieu Đ'ã XHH th'c nghi'om t b'f'n c'è g'3/4ng l'um r'ậ th'ám mét m'et n÷a c'ña n'ã d'êng nh mục t'ýnh kh, ch quan, vi'oc kh'ng g'3/4n v'ii b'êt kó t t'eng n'uo (kh, c v'ii t'êt c'f c, c h'ac thuy'ot tric Đ'ã n'ãi chung vù ch'ñ ngh'ĩa M, c-x'ýt n'ãi r'ang). Đ'ieu Đ'ã c'ã ch'ñ ngh'ĩa mục n'ã c'ã t'ýnh KH vù ch'ón lý. Đ'ó ch'ong minh cho t'ýnh v'c t khoa h'ac c'ña m'xnh XHH th'c nghi'om t s'f'n th'eng Đ'a ra đ'én ch'ong mục ngay t'õ Đ'eu n'ã Đ. nghi'ian c'øu nh÷ng m'et x'eu c'ña x. h'ei: t'ei ph'1m, Đ'ãi ngh'lo, c, c h'umh vi sai l'öch.

Tuy nhiên ẽ Đ'cy c'ã sù Đ, nh tr, o t'ýnh kh, ch quan b'ng ch'ñ ngh'ĩa kh, ch quan, Đ'ieu mục Đ'ec trng cho KH t s'f'n vò X'HH n'ãi chung. L'óc sinh th'ei V.I.Lenin Đ. Đ'a ra Đ'ec trng ch'ýnh x, c cho hi'ón t'ing nuy. Trong t, c ph'êm "B'f'n ch'êt kinh t'õ c'ña ch'ñ ngh'ĩa đ'ón tu'ý..." «ng vi'ot "ng'ei theo ch'ñ ngh'ĩa kh, ch quan khi ch'ong minh sù c'çn thi'ot c'ña h'umg lo'1t c, c sù kiõn th'eng m'1o hi'om l'öch sang quan Đ'iom bi'ón h'è cho nh÷ng sù kiõn nuy. Ng'ei theo ch'ñ ngh'ĩa kh, ch quan n'ãi vò nh÷ng khuy'nh h'ing l'p'ch s'õ kh'ng thó v'it qua; c'ßn ng'ei theo ch'ñ ngh'ĩa duy v'êt n'ãi vò giai c'êp mục b'p quy did'nhj b'ei tr'êt tù kinh t'õ Đ-ng th'ei". (V.I.L^a nin to'ùn t'êp, t'êp 1, tr 418, ti'ong Nga).

§Æc @iÓm nự cña XHH thùc nghiÖm cũ gi, trÞ t têng vµ thùc tÕ. Mét mÆt chñ nghÜa kh, ch quan t'ra vî khoa hãc vµ v« t, dÉn @Ön sù sai lÇm kh«ng chØ d luËn, mµ @«i khi chÝnh c¶ nh÷ng nhµ b, c hãc t b¶n, b¾t hã phóc vô nh÷ng lîi Ých cũa giai cÊp thêng trÞ khi hã nghÜ r»ng hã cêng hiÖn cho khoa hãc. MÆt kh, c, sù ph©n t, ch lý thuyÖt vµ thùc tÕ kh«ng hÒ c¶n trë è mét ph¹m vi nựo dã, viÖc thu nhËn nh÷ng kÕt qu¶ cô thÓ trong nghiªn cøu c, c vËn @Ò riªng rñ vµ trong sù h×nh thµnh c, c chØ dÉn @èi víi nh÷ng mÆt xÊu cũa @èi sêng x· héi, @iÒu mµ hµm toµn thêng nhÊt víi chøc n'ng mµ giai cÊp l-nh @'o @· giao cho XHH thùc nghiÖm.

è @Cy mét lÇn n÷a cÇn ghi nhËn r»ng viÖc @a sù qu¶n lý nh mét thµnh phÇn vµo tri thøc khoa hãc kh«ng thÓ nựo coi lµ @Æc @iÓm riªng biÖt cũa XHH thùc nghiÖm. Sã lµ @Æc @iÓm, @Æc trng cũa KH hiÖn @'i nãi chung, @íc g¾n tríc hÕt víi c, ch m'ng KHKT, mµ @· x, c @Bnh tríc mèi quan hÖ míi víi tri thøc khoa hãc "kh«ng nh÷ng @èi víi c«ng cô mu t¶ vµ gi¶i thÝch hiÖn têng xung quanh, mµ cũn nh @èi víi mét trong nh÷ng c«ng cô biÖn @æi "thÕ giíi kh, ch quan". Tuy nghiªn XHH t b¶n mµ tríc hÕt lµ XHH Mü, @íc trang bÞ khÝa cũnh thùc dõng, thùc tÕ hñp nhÊt cũa @Æc @iÓm nự cña KH hiÖn @'i.

Thùc tÕ c«ng viÖc cô thÓ @· nhanh chãng chØ ra chñ nghÜa kh, ch quan vµ chøc n'ng qu¶n lý x· héi @íc biÓu lÖ trong nh÷ng nghiªn cøu thùc nghiÖm nh thÕ nựo. Thø nhÊt, rã rµng, r»ng nhuwgnx mÆt xÊu cũa XH t b¶n XHH míi @íc xem xÐt t, ch rôi khái hÖ thêng tæng thÓ, coi @ã lµ nh÷ng sai lÖch, riªng rñ. MÆt kh, c, môc @Ých cũa c, c nghiªn cøu cô thÓ lµ viÖc lµm rã, vµ theo kh¶ n'ng, lµm b×nh thêng tÊt c¶ nh÷ng hµnh vi sai lÖch, @Ó gi÷ g×n nh÷ng nÒn t¶ng, chuÈn mùc cũa XH hiÖn hµnh, tæc lµ h×nh thµnh tÝnh chÊt c¶i c, ch cũa XHH thùc nghiÖm.

C, c giai @o'n ph, t triÖn chÝnh cũa XHH thùc nghiÖm:

* Giai @o'n gi÷a hai cuéc chiÖn tranh thÕ giíi @íc @Æc trng bëi sù tÝch luü m'nh c, c sè liÖu cô thÓ è nh÷ng lÜnh vùc kh, c nhau cũa XHH.

LÇn @Çu tiªn trong ph¹m vi réng lín KHXX, sø dõng c, c ph-ng ph, p thêng kª víi nh÷ng b»ng chøng trong tay, xem xÐt nh÷ng hiÖn têng kh, c nhau cũa @èi sêng XH. NhiÒu chuyªn luËn theo nh÷ng vËn @Ò riªng biÖt @íc viÖt ra. Nh÷ng chuyªn luËn nãi tiÕng nhÊt, nh c, c nghiªn cøu "N«ng d©n Ba Lan è Ch©u Çu vµ Mü" cũa Thomas vµ Znaniecki. "Thµnh phè miÖn trung" cũa vî chãng Lind, @· lµm n¶y sinh mét lo'i nghiªn cøu míi. Mét sè trung t©m vµ chuyªn gia khoa

hầu đ. càng hiên sức mạnh cho việc tích lũy kinh nghiệm trong lĩnh vực này sẽ giúp sự hoàn thiện mục đích KH của qu, trnh tiến hành điều tra có th.

Tính có th khng ác thì cho tiến hành truyền thng, của c, c t, c phm thúc nghiệm về XHH, tính trực quan của nhng kết quả nghiên cứu ra nhng kết quả nghiên cứu ra nhng tính của XHH mới v. quy bnh sự t, ch biệt hơn hơn của chúng với nhng học thuyết về XHH i cng. tổ đã trẻ i XHH Mù ngài ta giải hơn hơn khng phđi c, c c- sẽ lý thuyết của việc nghiên cứu về n ngy hay kh, c học lcpj luEn ho t éng nghiên cứu, mục giải tæ híp c, c phng tiến v. phng ph, p kỹ thuật cho phđp tiến hành c, c điều tra có th l. phng ph, p luEn. Sèi tng của c, c cuéc nghiên cứu có th ngy l. nhng mæt, khýa cnh riêng biệt của cuéc sng XH. Lý thuyết của XHH thúc nghiệm, kh, c với thúc tổ, íc hnh thnh c. ti^n è Chcu u. Nh vậy, tính têt yõu của bíc chuyển i XHH tổ mục đích lý thuyết sang mục đích thúc nghiệm íc nh. b, c học V. Diltei lEp luEn chng minh. Nhng nguy^n t¼c phng ph, p luEn của nhng nghiên cứu thúc nghiệm íc trnh b. y có th trong c, c t, c phm của "nhãm vi^n", v. v ý d, è trong cu^n s, ch của Neurath O " XHH thúc nghiệm" t. i đã t, c giđ d. k. u giải khng số đông nhng phm trí mục khng, nh gi, bng thúc nghiệm íc. C, c thuyết t. m lý học, v ý d, của nh. XHH Ph, p G. Tarde v. của c, c nh. t. m th. n học ngài, o S Freud cũ đnh hng to lín nh t. Ôn c, c điều tra, nghiên cứu có th của nhng thEp ni^n c. u th. i k. u XX, tríc h. t l. t. i Mù.

Nh vậy, giai o^n c. u của sự ph, t tiến c. cũ kết quả i v. i XHH thúc nghiệm đ. i quan i. m khng ch. thu thEp kinh nghiệm tiến hành điều tra có th v. việc ra nhng phng ph, p, mục b. n trong sự tích lũy khng lín nhng con sẽ li. u thúc tổ v. kết quả nghiên cứu nhng về n riêng biệt.

Tuy nhiên ngay v. c. u nhng n. m 40, ngài ta b. t c. u ý th. c íc r. ng nhng nguy^n t¼c của XHH thúc nghiệm, khng cho phđp nã v- n l. n mục đích tæng híp, nh. n nhEn tæng quan về XH tæng th. , ng. n c. n sự ph, t tiến tiến theo của KH v. tr. n thúc tổ đ. n i. c ch. t. o ra nhng ch. b, o h. n, riêng r. i, i. u khng th. , p sng nhu c. u b. y giê của chýnh nhng nh. nghiên cứu nghi. m t. c. Nhng quan tr. ng lín h- n nã càng khng, p sng íc nhu c. u của gi. i l- nh t. o, mục h. huy v. ng r. ng s. i th. y trong XHH mét ngài giúp việc trong thnh trong i. u hành XH. Kết quả l. trong nhng n. m này n. y sinh th, i íc ph. a ph, n với trnh tr. ng của XHH thúc nghiệm. Trong gi. i c, c nh. b, c học

• d'Éy l'ân sù cheng •èi viÖc tuyÖt •èi ho, c, c ph-ng ph, p •Pnh ling cña •iÖu tra vµ b¾t •Çu t×m lòi tho, t ra khái t×nh tr¹ng ngâ cõt.

Cuèi nh÷ng n'ím 40 •Çu nh÷ng n'ím 50: Giai do¹n nÿy •íc •Æc trng bëi motoj lµn sãng chó ý míi •Ön c, c vÊn •Ò lý thuyÖt vµ ph-ng ph, p luËn. Tr¹n diÖn •µn KH xuÊt hiÖn hÖ míi •íc coi lµ "thÖ hÖ hËu kinh •iÖn" cña c, c nhµ XHH t b¶n. Mét lµn n÷a c, c t têng cña c, c nhµ kinh •iÖn thuéc trêng ph, i Ch©u •u thÖ kü XIX nh E Durkheim, M Weber, F Tonnies l'ì •íc l'Ëy ra mét c, ch thÝch thó, vµ d'í d¹ng •. •íc so¹n th¶o l'ì.

VÒ kh, ch quan nhu cÇu trong viÖc t×m kiÖm c, c lý thuyÖt (c, c thÖ hÖ XHH sau chiÖn tranh •. tiÖn •Ön •iÖu nÿy •íc gi¶i thÝch b»ng mét lo¹t c, c nguyªn nh©n - TÝnh kh«ng cã triÖn vãng cña viÖc tÝch luü c, c sè liÖu thùc tÖ thiÖu sù t duy lý thuyÖt vÒ chungs, sù phøc t¹p ho, hoµn c¶nh x· héi trong lßng c, c níc t b¶n •Bi hái mét ph-ng ph, p réng lín h-n •Ó gi¶i quyÖt nhu÷ng vÊn •Ò cËu tróc x· héi, sù cÇn thiÖt tiÖn hµnh cuéc •Ëu tranh cheng l'ì hÖ theng chñ nghÜa Marx. VÒ chñ quan •ã nh lµ sù ph¶n •èi l'ì xu híng t©m lý mÿ •. kh«ng kh¼ng •Pnh •íc trong nh÷ng nghiªn cøu sau chiÖn tranh vµ d'én •Ön viÖc híng tíi chñ nghÜa tù nhiªn vµ c- häc. B¾t •Çu xuÊt hiÖn mong muèn h- íng XHH •Ön c, c nghiªn cøu vÛ m«, xem xÐt nh÷ng cËu tróc x· héi lín h-n vµ phøc t¹p h-n, ngíc l'ì víi "c, c •iÖu tra vi m«" chØ nghiªn cøu c, c vÊn •Ò riªng r'ì.

Trong thêi gian nÿy chñ nghÜa c- cËu chøc n'ng cã mét sù phæ biÖn •Æc biÖt. Ph-ng ph, p míi nÿy •íc mét sè nhµ b, c häc khêi xíng, trong sè •ã cÇn ph¶i kÓ •Ön T.Parsons vµ R.Merton. Hä •. •Ò nghP xem xÐt XH gieng nh mét thÓ theng nhËt, è •ã nh÷ng ho¹t •éng b×nh theng cña c, c phÇn b¶o •¶m tÝnh æn •Pnh ho¹t •éng seng cña toµn thÓ c- thÓ. "HÖ theng", "c, u tróc", "c©n b»ng" - nh÷ng thuËt ng÷ nÿy thu •íc nh÷ng tiÖng vang •Æc biÖt nhê nh÷ng thµnh c«ng cña c, c ngµnh •iÖu khiÖn vµ tin häc •ang ph, t triÖn trong nh÷ng n'ím •ã. Nh÷ng m«n •ã cña xu híng míi t×m nh÷ng mèi liªn hÖ trùc tiÕp gi÷a XH vµ sinh häc, so s, nh c- thÓ XH tríc hÖt víi c- thÓ sinh häc.

ViÖc híng tíi thùc tÖ nghiªn cøu cô thÓ rËt quan träng •èi víi sù ph©n tÝch cËu tróc, lßng mong muèn •a ra cho chóng mét c- sè lý thuyÖt, g¾n hai mÆt cña khoa häc, lý thuyÖt vµ thùc tÖ víi nhau. ChÝnh XHH thùc nghiÖm lóc •Çu •. t, ch biÖt hai mÆt nÿy ra. Trong chuyªn luËn næi tiÖng "Lý thuyÖt XH vµ CËu tróc XH" R. Merton •. tr×nh bÿy nh÷ng quan •iÖm cña m×nh vÒ sù cÇn thiÖt ph¶i t¹o ra c, c thuyÖt "trung b×nh", bëi v× XHH cßn rËt tr'ì, cha thÓ •ñ

sợc giới quyôt ngay nh÷ng vËn ®Ò ho1t ®éng cña toµn bé c- thÓ XH, h-n n÷a c,c thuyôt trung b×nh thêng ẽ gçn c,c ®iÒu tra cô thÓ vµ cũ thÓ lµm c- sẽ cho chóng vµ ddàng thêi kiÓm tra, chØnh lý l1i nh÷ng lý thuyôt ®èi víi chóng. C,c thuyôt trung b×nh nµy dêng nh li^n kÕt c,c nhµ lý luËn, mµ coi c,c thuyôt cña m×nh cũ gi, trÞ vµ kh«ng thÓ phñ ®Þnh vµ c,c nhµ thùc tiËn, mµ cũ nh÷ng kiÕn thøc thùc tÕ vÒ c,c hiËn tîng x- héi nhng hæ kh«ng thÓ gi¶i thÝch ®íc. Trong quyón s, ch nµy Merton viÕt "thuËt ng÷ thuyôt XHH ®íc coi nh lµ c,c quan ®iÓm ®íc g34n víi nhau mét c, ch lozic, nh÷ng lý thuyôt nµy thêng bÞ h1n chÕ vµ nhá bÐ theo ph1m vi cũa m×nh h-n lµ réng lín vµ bao trïm. T«i thõ tËp trung sù chó ý ®Õn ®iÒu mµ cũ thÓ gãi lµ "c,c thuyôt trung b×nh". C,c thuyôt trung gian gi÷a nh÷ng gi¶ thuyôt kh«ng lín l34m chøa ®Çy trong c,c nghi^n cøu húng ngµy, víi nh÷ng thuyôt ®Çy ®ñ, mµ bao gôm c¶ s- ®ã lý luËn, tã ®ã n¶y sinh ra v« sẽ nh÷ng quy luËt mµ theo dãi ®íc b»ng thùc nghiÖm, cũa húng vi x- héi [Merton R. Social theory and Socral Structure N.X 1965 P5].

Tuy nghi^n kh«ng ph¶i sù ®Çy rËy c,c sẽ liËu thùc nghiÖm mµ hay ®íc chó ý, còng kh«ng ph¶i nh÷ng sù t×m tËi c,c lý thuyôt bao trïm hay hñp cũ thÓ gióp ®i c,c nhµ XHH Mũ vµ nh÷ng ngêi tiÕp nêi hæ ẽ c,c níc kh,c t1o ra c- sẽ ph-ng ph,p luËn. Mµ tr^n ®ã XHH hiËn ®1i cũ thÓ ®øng v÷ng. XHH Ph-ng t©y kh«ng thÓ ra khái vßng luËn quËn, khi hæ ®èi ®Þch víi hác thuyôt M,c vÒ XH ngay tã ®Çu. ViÖc thiÕu mét ph-ng ph,p luËn chung lµm gi¶m gi, trÞ nh÷ng thính c«ng riang lí, nã kh«ng ®a ra kh¶ n'ng so s, nh c,c kÕt qu¶ riang biÕt vµ chÝnh v× vËy nã lµm mËt triÓn väng cu¶ c,c nghi^n cøu thùc nghiÖm. MÆt kh,c, viÖc kh«ng thÓ cũ nh÷ng vÞ trÝ hiËn thùc trong sù ®, nh gi, quy luËt ph,t triÓn cũa lÞch sã kh«ng cho phÐp c,c nhµ XHH t b¶n ®i ®Õn viÖc t1o ra mét hác thuyôt chung thuyôt phóc.

ChÝnh c,c nhµ XHH Mũ còng phª ph,n "chñ nghÜa thùc dông qu, møc" trong c,c ®iÒu tra cũa hæ. C,c nhµ XHH T©y sợc còng cũ th,i ®é phª ph,n hiËn tr1ng cũa XHH Mũ, tuy r»ng hác vËn vay mìn sau chiÕn tranh nh÷ng ph-ng ph,p vµ kü thuËt ®iÒu tra cũa c,c ®ång nghiÖp b^n kia ®1i d-ng. Nhng nh÷ng n' m gçn ®©y hæ trẽ n^n chó ý h-n ®Õn c,c di s¶n lý luËn lý thuyôt cũa triÕt hác sợc, vµ t1o ra nh÷ng híng nghi^n cøu XHH ®éc lËp vÝ dô nh trêng ph,i Franphurt, héi nghÞ toµn thÕ giíi cũa c,c nhµ XHH lçn thø IV hãp t1i Milan vµ Trest n' m 1959, ®· diËn ra dúi c,c khÈu hiÖu k^u gãi g34n liËn lý thuyôt vµ thuyôt thùc tiËn cũa c,c ®iÒu tra XHH. T1i ®1i héi nµy nhµ XHH næi tiÕng cũa Mũ P. Lazarsfeld ®· chØ trÝch XHH thùc nghiÖm r»ng trong lóc c,c sù kiÕn XH

diễn ra s«i ®éng, cũa nhiÒu vËn ®Ò nan gi¶i, "c,c t+p chÝ XHH Mü ®Çy réy nh÷ng ®iÒu tra náa vµ kh«ng ®,ng kÓ vÒ nh÷ng ®iÒu nh sinh viªn n÷ vµ nam cũa c,c trêng há hñn nhau nh thÕ nµo, hoÆc lµ sù phæ biÕn cũa c,c ch÷ng tr×nh radio "[Transactions of the fourth world congress of Sociology. Vol 11. L 1959, P 227].

Nh÷ng n¨m 60: §,nh dËu sù lòi b¶i cũa trêng ph,i chøc n¨ng vµ sù quay trë l¶i víi nh÷ng trµo lu duy t©m chñ quan. Mét mÆt chñ nghÜa chøc n¨ng ®· kh«ng thÓ trë thµnh nÒn t¶ng ®Ó tæng híp vµ gi¶i thÝch c,c sè liÒu thùc nghiÖm. mÆt kh,c c,c sù kiÕn chÝnh trÞ XH s«i næi cũa nh÷ng n¨m ®ã ®· chøng minh tÝnh thiÕu c÷ sè cũa hác thuyÕt ®íc x©y dùng trªn nguyªn t¾c ho¶t ®éng hµi hµm cũa XH ®÷ng thêi t¶i Mü.

Cßn tÝnh cÇn thiÕt cũa lý thuyÕt ®íc chÕ ®Þnh kh«ng nh÷ng chØ nh÷ng nhu cÇu cũa KH "cÇn ghi nhËn r»ng - M. X. Ma-ca-rêp viÕt, nh÷ng n¨m 60 h÷n bao giê hÕt vai trÞ cũa KHXH trong ®ã cũ XHH t¨ng lªn m¹nh mĩ. ChØ cÇn nãi r»ng, trong mêi n¨m ®ã ng©n s, ch liªn bang trùc tiÕp cho c,c KHXH t¨ng lªn gÇn gÊp ba lÇn. C,c nhµ XHH b©y giê lµm viÖc kh«ng ph¶i nh nh÷ng yÕu tè vè vËn hay t vËn ë c,c tæ chøc nhµ níc hay c,c h·ng t nh©n, há cµng nguy cµng ®íc l¶i kÐo vµo viÖc so¹n th¶o c,c ®éng lèi chÝnh phñ". HiÕn nhiªn r»ng trong tr×nh tr½ng nh vËy nh÷ng sè liÒu thùc nghiÖm ph©n t, n mµ khá cũ thÓ so s,nh víi nhau, kh«ng ®a ra ®íc mét bøc tranh tæng thÓ vµ triÓn väng, do vËy kh«ng thÓ s¸o ®íc trong lÜnh vùc chÝnh trÞ. Tøc lµ ngay c¶ trong xu húng t¸o ra c,c thuyÕt XHH t b¶n vËn trung thµnh víi nguyªn t¾c ®iÒu hµnh vµ nguyªn t¾c nghÒ nghiÖp x· héi cũa m×nh.

Trong nh÷ng n¨m nµy còng n¶y sinh mét híng míi ®íc gãi lµ "sù x©y dùng lý thuyÕt" [construction] nã kh«ng ®áng nhËt vÒ thµnh phÇn nã ®Æt cho mình môc ®Ých so¹n th¶o nh÷ng c÷ sè cËu t¸o cũa hác thuyÕt XHH vµ nã hµm toµn mang tÝnh lý luËn, tøc lµ mÆt néi dung cũa c,c thuyÕt ®íc so¹n th¶o ®íc quan t©m Ýt nhËt. ë ®©y, mét lÇn n÷a rª røng r»ng mét mÆt "tÝnh trung lËp vÒ t t-êng cũa XHH thùc nghiÖm Mü mµ ®íc tuyªn bè ngay tõ ®Çu (mµ che giÊu mét xu húng giai cÊp nhËt ®Þnh). MÆt kh,c viÖc thùc tÕ c«ng nhËn tÝnh vÛnh h»ng vµ bËt biÕn cũa c÷ cËu XH hiÕn t¶i ®íc ðĩng lµm c÷ sè ®Ó x©y dùng lý thuyÕt .

* Giai ®o¹n hiÕn nay: Sù ph,t hiÕn cũa XHH ®íc ®Æc trng b»ng sù tån t¶i cũa hai khuynh híng ®èi kh,ng. M«n ®ã cũa mét khuynh híng th× cho r»ng viÖc

sở đông phương pháp phân tích các đối tượng nghiên cứu duy nhất ở phương tiện khoa học về XHH và chính điều đã đến đến chỗ các máy tính điều khiển "nhiều khi làm việc phân tích lý thuyết thay cho việc trẻ thành công của trí tuệ lúc cho sự hoàn thiện của nó (Coser L. Two methods in search of a substance. in: "the uses of controversy". N. Y. L 1976, P 332).

Sáng minh của các phương pháp luận dân tộc học hiện đại nghiên cứu các quan hệ xã hội và việc giải thích khoa học về xã hội, lịch sử kinh tế xã hội, và các phương tiện tiếp trung nghiên cứu xem xét các khái niệm, ý tưởng này hay các hành vi xã hội như thể nằm trong các nền văn minh của con người. Bất chấp sự khác nhau về mặt phương pháp hai khuynh hướng này vẫn cùng nhau chung. Nghiên cứu của chúng ta có thể quan tâm đến việc nghiên cứu như thể nằm, tức là chú ý đến phương pháp mà qua đó các nội dung lý thuyết mà đã sẵn sàng.

Chúng ta không nên khi thấy rằng, chính những nghiên cứu cùng thấy rằng điều đã. Như XHH của Leon Borsei viết " XHH hiện đại trình bày một sự khác biệt đáng kể về chính trị, đạo đức, lý luận. Sự khác biệt của lý thuyết bióu lệ về việc phân biệt sự linh hồn các học thuyết linh, cùng như nhau. Tuy vậy, về mặt phân tích sự chi tiết của các học thuyết và quan niệm của các nhà nghiên cứu thực nghiệm về các vấn đề trong. Sự khác biệt giữa các nghiên cứu về việc phân tích các vấn đề về XHH điều hướng đến sự giải quyết các vấn đề về XH có thể, điều kiện hai - bên việc phân tích các điều kiện XHH với các hành vi xã hội thông thường của xã hội rộng rãi về lý thuyết, mà những khái niệm riêng rẽ. Nhưng học thuyết linh tính xã hội khái quát đáng XHH của phân, mà các triết học về những nghiên cứu thực nghiệm hướng tới những thuyết khác, đến đến những liên kết và những sự khác biệt về các vấn đề xã hội. Năm 1972 như XHH Javetch trình bày ý kiến 152 như XHH của linh như thể 21 trong SHTH ở các hành lý thuyết của phân mà các như XHH đang nghiên cứu. Trong sự khác biệt hay như điều thuyết của các chủ đề này, hành vi xã hội, các nghiên cứu về các bióu tượng, thuyết chi tiết trung các hành vi xã hội, sinh vật, các hành vi xã hội, các thuyết về trao đổi xã hội.

2. XHH thông tin hiện đại

Lịch sử của các khái niệm " XHH của xã hội " của Max Weber đứng năm 1910, trong bài báo đầu tiên của ông về xã hội XHH xã hội, là một hành vi xã hội lý thuyết chung rộng rãi về việc nghiên cứu hành vi xã hội của xã hội.

chÝ, c,c Ên b¶n b»ng viÖc sø dông c,c ph-ng ph,p theng k^a ®. ®íc h×nh th¶nh. Weber n^{au} ra to¶n bé tæ híp t,c c,c vÊn ®Ò, mµ cÇn ph¶i nghi^{an} cøu ë ®©y, b¾t ®Çu nh÷ng vÊn ®Ò kinh tÕ ®¶m b¶o sù tån tⁱ cña b,o chÝ, c,c ®Æc ®iÓm cña su luËn XH kÕt thóc c,c nguån tin tæc vµ th,i ®é víi th«ng tin bao g¸m c¶ nh÷ng suy têng vÒ sù cÇn thiÕt cña viÖc ph©n tÝch ®¶nh lîng c,c t liÖu b,o chÝ, ®iÒu mµ chØ ®íc thùc hiÖn sau 30 n^m. Tuy nhi^{an} ch-ng tr×nh cña Weber kh«ng tiÕn ®íc mét bíc cô thÓ nµo.

Ngài ta cho r»ng XHH TT&C ®íc t, ch ra tÕ XHH d luËn x· héi, hay ®óng h-n lµ tÕ nh÷ng cuéc trng cÇu ý kiÕn mµ xuÊt hiÖn tⁱ Mù tÕ thÕ kû tríc, khi c¸ nh÷ng cuéc vÊn ®éng bÇu cõ. Ngay tÕ ®Çu, chóng ®. nⁿ chÆt víi b,o chÝ. VÝ dô nh÷ng cuéc trng cÇu ý kiÕn "Solomen" ®íc chÝnh giú b,o chÝ tiÕn h¶nh. N^m 1883 nhµ bi^{an} tËp b,o "Boston Globe" ®. sø dông hÖ theng k^a phiÕu trong nguy bÇu cõ ®Ó dù ®o,n vÒ kÕt qu¶ bá phiÕu. Trng cÇu ý kiÕn kiÓu "Solomen" ®íc ®¶nh nghÛa nh lµ sù theng k^a chÝnh thóc cña cõ tri nh»m môc Ých lµm râ sù kh,c nhau trong quan ®iÓm cña d luËn XH vÒ nh÷ng vÊn ®Ò x· héi quan tr¸ng vµ th,i ä cña d luËn x· héi ®èi víi nh÷ng øng cõ vi^{an} vµo c,c chøc vø cña chÝnh phñ. [Encyclopedia of social science, Vol XIV. P 417].

§Ön nh÷ng n^m 20 trng cÇu ý kiÕn kiÓu "Solomen" kh«ng cßn lµ trêng híp ngÉu nhi^{an} cña ho^t ®éng b,o chÝ n÷a - tËt c¶ nh÷ng b,o chÝ ®µn anh ®Òu tiÕn h¶nh chóng cïng nhau hoÆc ®èi lËp nhau, vµ ph¹m vi c,c cuéc trng cÇu ý kiÕn c¶ng lín réng. T¸m lⁱ, mèi quan hÖ cña b,o chÝ víi h×nh thóc quan tr¸ng nuy cña nghi^{an} cøu thùc nghiÖm, còng gieng nh viÖc trng cÇu ý kiÕn, ®íc h×nh th¶nh trong lÞch sø tÕ tríc khi XHH TT&C th¶nh m«n khoa h¸c.

Tuy nhi^{an}, cÇn nhËn m¹nh r»ng trong trêng híp nuy b,o viÕt, radio, v« tuyÕn truyÒn h×nh (VTTH) lµ ngái sø dông c,c th«ng tin XHH, mµ ®íc trùc tiÕp ®a vµo c,c vⁿ b¶n cña TT&C vµ phóc vø cho viÖc lµm quen cña c,c nhµ b,o, nhµ xuÊt b¶n vÒ t×nh tr¹ng cña ý thóc quÇn chóng. Mèi li^{an} hÖ cña TT&C víi c,c cuéc trng cÇu ý kiÕn d luËn x· héi rËt chÆt chñ cho ®Õn nguy nay. B,o chÝ, ®µi ph,t thanh, VTTH lµ mét trong nh÷ng kh,c h¶ng chÝnh cña c,c viÖn, trung t¸m vµ c,c h-ng mµ tiÕn h¶nh c,c ®iÒu tra d luËn x· héi. Tuy nhi^{an} ®©y kh«ng ph¶i lµ b¶n th©n XHH TT&C, mµ theo ®¶nh nghÛa cña nhµ b,c h¸c X« ViÕt P.X. Gurevich "Nghi^{an} cøu c,c qu, tr×nh th«ng tin - ®ⁱ chóng trong x· héi, cËu tróc cña chóng, c,c ®Æc ®iÓm ho^t ®éng, c,c quy luËt vµ vÞ trÝ trong tæ chøc x· héi", mµ c,c ph-ng tiÕn TT&C lµm ®èi tïng nghi^{an} cøu cho n¸.

Nh÷ng tiÕn ®Ò kinh tÕ : cña sù h×nh thụn lÛnh vùc nỳ cña XHH thùc nghiÖm ®íc g¾n liÕn víi sù ph, t triÕn s«i ®éng trong qu¶ng c, o b, o chÝ, mụ ®- tr÷ thụn ®i chóng trong thêi gian nỳ, s½n sụng dụn cho qu¶ng c, o nh÷ng trang b, o cña m×nh, bñ lñi chøng nhËn ®íc c, c ph-ng tiÕn ®Ó tån tñi. ChÝnh c, c c- quan qu¶ng c, o, li²n ®oµn c, c nhụ qu¶ng c, o lÇn ®Çu ti²n chó ý ®Õn viÖc nghi²n cøu c«ng chóng cña TT&SB b»ng c, c ph-ng ph, p XHH.

Tuy nhi²n viÖc ph©n tÝch c, c ®iÒu tra nh÷ng ph-ng tiÕn th«ng tin thụn mét lÛnh vùc ®éc lËp cña XHH thùc nghiÖm cũ c¶ nh÷ng tiÕn dò t têng. Nh ®- n²u ẽ tr²n, yÕu tè quan träng cña sù s, ng t¹o ra XHH thùc nghiÖm cũ c¶ nh÷ng tiÕn ®Ò t têng. Nh ®- n²u l²n ẽ tr²n, yÕu tè quan träng cña sù s, ng t¹o ra XHH thùc nghiÖm lụ sù cÇn thiÕt ®èi víi giai cËp l-nh ®¹o sø dông KH nỳ nh mét vò khÝ ®iÒu hụn XH vµ l-nh x- héi, ®iÒu mụ sĩ gióp b¶o tån nh÷ng mèi quan hÖ ®-ng thêi b»ng con ®êng hiÖu chønh nh÷ng sai s²t ri²ng rñ ®Ó gi÷ nguy²n vñn c, i chÝnh. Nh÷ng nguy²n t³c tån tñi cña XH t b¶n. HiÕn nhi²n, lụ mét hÖ thèng t, c ®éng ®Õn ý thøc quÇn chóng hing m¹nh nh thÕ lụ b, o chÝ (sau nỳ ®µi ph, t thanh vµ VTTH) kh«ng thÓ kh«ng ®íc c, c nhụ chÝnh trÞ gia vµ t têng chó ý ®Õn. XHH kh«ng chØ ®a ra nh÷ng ph-ng tiÕn ®Ó kiÓm tra vµ l-nh ®¹o toµn bé hÖ thèng TT&S, mụ cßn s, ng t¹o ra ẽ ®ã vñ ngoµi cña tÝnh kh, ch quan tÝnh khoa h²c vµ tÝnh v« t cña c, c ph-ng tiÕn th«ng tin ®èi víi c, c lÛnh vùc t têng.

Khi lụm nhiÖm vô cho UNESCO t²m t³t néi dung c, c nghi²n cøu trong lÛnh vùc TT&S Lee J. ghi nhËn thùc tÕ mụ mãi ngêi ®Òu c«ng nhËn lụ b¶n chËt th-ng m¹i cña nh÷ng nghi²n cøu trong lÛnh vùc nỳ ẽ ph-ng t©y, vµ «ng gi¶i thÝch, x, c nhËn quan ®iÓm x- héi cña ñ, khi «ng chØ ra r»ng: "c, c nghi²n cøu vÒ TT&S xuÊt ph, t tõ tÝnh æn ®Þnh cña cËu tróc x- héi hiÖn hụn ñi chung vµ cËu tróc bé m, y t¹o ra vµ truyÒn ®i c, c th«ng tin ñi ri²ng. Chóng tËp chung chó ý ®Õn m¸c ®é hiÖu qu¶ cña bé m, y nỳ ®- vµ ®ang t, c ®éng ®Õn c«ng chóng TT&S b»ng c, c th«ng tin, mụ c, c c- quan quyÒn lúc trong x- héi cho r»ng cÇn thiÕt ph¶i phæ biÕn".

Vào nh÷ng n³m 20, 30 tñi Mù cũ thÓ ph©n biÕt hai híng trong nghi²n cøu TT&S. Híng thø nhËt duy tr× con ®êng lÞch xò cña x- héi truyÒn thèng. Nghi²n cøu vÒ lÞch sø xuÊt hiÖn vµ ph, t triÕn cña b, o chÝ, th¶o luËn vÒ vai trß cña ñ trong x- héi c, c nguy²n t³c tæ chøc. Nhng dÇn dÇn ñ ph¶i liñ bíc tríc híng thø hai mụ ngay lËp t¸c ñ ®- x, c ®Þnh híng r² rúng ®èi víi c, c nghi²n cøu cô thÓ, thùc nghiÖm, thÝ nghiÖm gièng nh lụ c- sè cña x- héi mii vÒ ho¹t ®éng cña c, c ph-ng tiÕn TT&S trong x- héi.

Nh÷ng thụng c«ng c¸a qu¶ng c, o vµ ph©n tÝch vÒ tuyªn truyÒn c¸a ®¸ng minh trong chiÕn tranh thÕ gi¶i IÇn I t¸o ra ¶lo t¸ng vÒ sù toµn n'ng c¸a b, o chÝ. Mét trong nh÷ng nhµ s, ng I¸p ra nÒn XHH Mũ G. Lasswell trong cu¸n "Tuyªn truyÒn c¸a ®¸ng minh trong chiÕn tranh thÕ gi¶i IÇn I" ®· tr×nh b¸y nh÷ng kh¶ n'ng c¸a c, c ph-ng tiÕn TT&C trong vi¸c thay ®æi ý kiÕn c¸a ng¸i Mũ. ¸ ®©y bao tr¸m mét quan ®iÓm coi c«ng ch¸ng TT&C lµ mét ®, m ®«ng th¸ ®¸ng, mµ kh«ng th¸ ch¸ng l¸i ®ic c¶nh h¸ng m-nh li¸t c¸a ng¸i tuyªn truyÒn.

Nhµ b, o vµ lµ nhµ XHH n¸i tiÕng c¸a Mũ W. Lippman ®· xu¸t b¶n vµo n'¸m 1992 cu¸n s, ch "D lu¸n x· h¸i" mµ ®· tr¸ thụng ph-ng híng hµnh ®¸ng c¸a nhiÒu th¸ h¸ c, c nhµ b, o vµ XHH Mũ vµ cho ®¸n b¸y gi¸ ®ic ®a vµo c, c ch-ng tr×nh c¸a nhiÒu tr¸ng SHTH ¸ Mũ. ¸ng ta kh¶ng ®¸nh r¸ng con ng¸i hi¸n ®¸i vµ kh«ng c¸ kh¶ n'ng mét m×nh th¸u t¸m t¸t c¶ nh÷ng ®a d¸ng c¸a cu¸c s¸ng n¸n c¸n thi¸t s¸ d¸ng kh«ng ph¶i lµ sù kiÕn th¸c t¸ mµ nh÷ng c, i thay th¸ ch¸ng "nh÷ng ®¸nh kiÕn" mµ TT&C t¸o ra cho ¸nh ta vµ ¸nh ch¸u sù chi ph¸i ®iÒu khi¸n c¸a TT&C.

Schramm W. mét trong nh÷ng nhµ nghi¸n c¸u TT&C l¸n nh¸t c¸a Mũ ®· g¸i nh÷ng lu¸n ®iÓm lo¸i ®¸ lµ "h¸c thuy¸t c¸a c, c vi¸n ®¸n", theo ®¸ nh÷ng t-¸ng c¶m x¸c, suy ngh¸ c¸ th¸ ®ic t¸ ®¸ng chuy¸n ®¸n c«ng ch¸ng TT&C nh lµ ®¸n nh÷ng m¸c ti¸u th¸ ®¸ng, c¸ ®¸nh. Tuy nhi¸n c, c nghi¸n c¸u c¸ th¸ vµ thÝ nghi¸m b¸t ®¸u nh÷ng n'¸m 1940. Tr¸c h¸t lµ c, c nghi¸n c¸u mang tÝnh t¸m lý - x· h¸i ®· ph, tan l¸ng tin vµo tÝnh toµn n'ng c¸a b¸ m, y qu¶ng c, o tuyªn truyÒn.

Trong th¸i gian chiÕn tranh th¸ gi¶i IÇn th¸ II c, c nhµ XHH Mũ t¸p trung sù ch¸ ý chÝnh c¸a m×nh vµo nh÷ng nhu c¸u c¸a chiÕn tranh tuyªn truyÒn. Kinh nghi¸m tuyªn truyÒn c¸a ch¸ ngh¸a ph, t xÝt ®· ®ic nghi¸n c¸u c, c bi¸n ph, p ph, n tuyªn truyÒn c¸ng ®ic so¸n th¶o, c, c híng vµ bi¸n ph, p n¸ng cao hi¸u qu¶ t, c ®¸ng c¸a c, c ph-ng tiÕn th«ng tin nh»m t¸o ra nh÷ng quan ®iÓm vµ t¸m tr¸ng c¸n thi¸t cho chÝnh ph¸ c¸ng ®ic nghi¸n c¸u. Mét trong nh÷ng nhµ nghi¸n c¸u l¸n c¸a Mũ Hovland b¸t ®¸u c, c ®iÒu tra c¸a m×nh trong l¸nh v¸c t¸m lý giao ti¸p t¸i trung t¸m nghi¸n c¸u ®Æc bi¸t c¸a b¸ ph¸n th«ng tin vµ hu¸n luy¸n qu¸n ®¸i ®ic x¸y d¸ng trong th-x gian chiÕn tranh ¸ b¸ chiÕn tranh Mũ. ¸ng ti¸n hµnh c, c thÝ nghi¸m tr¸n binh lýnh. C, c b¶n t¸ng k¸t ®ic c«ng b¸ sau chiÕn tranh vÒ nh÷ng c«ng vi¸c mµ ®ic ti¸n hµnh d¸i sù ch¸ ®¸o c¸a Hovland ®· ®¸nh nÒn t¶ng cho tr¸ng ph, i Yale r¸t ph¸ bi¸n t¸i Mũ vµ c, c n¸c ph-ng t¸y kh, c - mét xu híng t¸m lý h¸c x· h¸i trong XHH.

C, c m«n ®ã cña xu híng nỳy khi tæng kÕt kinh nghiÖm 25 n'ím lụm viÖc trong 6 c«ng tr×nh cña Yale lụ nh÷ng ngêi ®Çu tiªn ®Ò cËp vÒ tÝnh gi, n tiÕp cña c, c t, c ®éng giao tiÕp ®Õn con ngêi b»ng mét tËp hîp ®iÒu kiÖn. ThiÖu sãt chÝnh lụ trêng ph, i nỳy chÝnh Hovland sau ®ã ®· thó lụ nhËn tÝnh thõ nghiÖm, kh«ng thùc tÕ cña c, c ®iÒu tra. Sù ph, t triÖn tiÕp tc cña xu híng tâm lý - x· héi nhËn ®íc trong c, c thuyÖt "Mu thuËn nhËn thc" cña Festinger L vµ thuyÖt "t-ng øng" cña Osgood Ch. Vµ nh÷ng ngêi kh, c, mµ theo ®ã con ngêi khi lùa chän trong húng lot th«ng tin ®ang cã hä thêng chän c, c tin mµ kh«ng tr, i vói quan ®iÓm vÒ thõ giú cña anh ta, trê tr, nh nh÷ng mu thuËn mµ cã thÓ ph, vì trng th, i cn b»ng trong ý thc cña anh ta.

Ngêi ta coi sù h×nh thþnh ph-ng ph, p sè lîng phn tÝch néi dung hay Content-analyse bt ®Çu t giai ®on chiÕn tranh TG II. Kh, c vói c, c ®iÒu tra tríc ®ã vÒ néi dung c, c bµi b, o c, o ®íc tiÕn hþnh Content - analyse, th nhËt ®· s dông ph-ng ph, p thêng k tÝnh to, n tÇn sè IÆp li cña mét biÓu hiÖn nỳy hay kh, c, mµ ®· ®íc chän trong mét ®-n v ®Ó tÝnh to, n. Th hai lụ nã s dông thõ tc theo dâi h×nh thc vµ ®iÒu cuèi cïng, mc ®Ých cña c, c nghiªn cu loi nỳy lụ phn tÝch b»ng XHH c, c v'ín bn.

Lasswell G. ngêi ta ®· ®a ra c- sè lý thuyÖt vµ tiÕn hþnh cïng vói c, c ®ng nghiÖp cña m×nh húng lot c, c nghiªn cu phn tÝch néi dung, ®íc coi lụ cha ®i ngêi s, ng lËp ra trêng ph, i phn tÝch sè lîng néi dung. Vµo ®Çu nh÷ng n'ím 40 trong bé phËn nghiªn cu vÒ chiÕn tranh tuyªn truyÒn ti th viÖn Quèc héi Mü ®· tiÕn hþnh phn tÝch tËt c c, c b, o lín nhËt trn thõ giú b»ng ph-ng ph, p míi, cuèi cïng ®· c«ng bè ®íc "Tm tt néi dung sù chó ý cña thõ giú" cã trêng hîp trê nn ni tiÕng nh nh÷ng t liÖu cña Content - analyse ®íc ðiing lụm c- sè ®Ó ®a ra quyÖt ®nh cña toµ , n Lasswell G vµ Laites N ®· tiÕn hþnh nghiªn cu b, o cã li cho HÝt le (nh "ChÝnh phñ Mü cha ®Çy sù tham nhng" "Níc §c - hng mnh" níc Mü vµ ®ng minh cña hä n»m ði sù kiÓm so, t cña céng sn" "vµ nh÷ng ý kiÖn ngc li"). Ho, ra, nh÷ng tuyªn bè thn Hit le nhiÒu h- n 11 lÇn tÇn sè c, c ý kiÖn thn Mü vµ toµ , n ®· ðua trn c- sè ®ã ®a ra bn , n quyÖt ®nh ®ng ca tê b, o "Ngêi Mü ®Ých thùc", coi ®ã lụ tê b, o thn ph, t xÝt.

Tuy vËy, sù øng dông réng ri ph-ng ph, p Content analyse ðÇn ðÇn lụm râ kh«ng ch nh÷ng u ®iÓm mµ có nh÷ng kiÖn khuyÖt mµ ®íc gn liÒn tríc ht vói sù thiÖu c'ín c trong nh÷ng tiÒn ®Ò lý thuyÖt khêi ®iÓm cña c, c m«n ® trêng ph, i Laswell (Berelson B; De sona Pun; Lerner D). C, c tiÒn ®Ò nỳy

cøu riàng biÖt, nh lụ nghi²n cøu vÒ ngêi truyÒn tin, ph©n tÝch néi dung, nghi²n cøu k²nh, ®èi tÝng vµ hiÖu qu¶ tuy²n truyÒn.

ThuyÖt c¬ cÊu chøc n²ng rÊt phæ biÖn thêi gian ®ã øng dông vµo lÜnh vùc nỳy bP chuyÖn thµnh kh,i niÖm vÒ TT&C cÇn thùc hiÖn trong x· héi chñ yÖu c,c chøc n²ng b¶o thñ duy tr× vP thÕ cña x· héi, cßn ë møc ®é c, nh©n - cñng cè c,c quan ®iÓm hiÖn cũ. T²i ®©y th«ng tin ®íc dụn cho mét chøc n²ng gÇn nh thèng so,i trong sù b¶o ®¶m viÖc ho¹t ®éng b×nh thèng cña c¬ thÓ x· héi nhê vµo sù t¹o ra mèi quan hÖ gi÷a c,c phÇn riàng rñ cña nã.

Trong XHH TT&C còng tiÖn hµnh thõ nghiÖm t¹o ra c,c thuyÖt trung b×nh. Tõ n²m 1940 P.Lazarsfeld B. Berenson vµ E.Gode ®· nghi²n cøu hµnh vi cña d©n chóng mét trong c,c céng ®ång t²i bang Ohio vµo thêi gian bÇu cõ tæng thèng. Hã t×m ra r»ng, thõ nhÊt - TT&C hoµn toµn kh«ng ph¶i lµ nguån nhËn th«ng tin chÝnh vµ thõ hai mét sè ngêi dèng nh lụ ngêi ph,t ra du luËn x· héi vµ chÝnh hã lụ ngêi ti²u d²ng ch²m chØ TT&C. Tr²n c¬ sè nỳy ®· xuÊt hiÖn thuyÖt "l-nh tô ý kiÖn", mµ TT&C cÇn thiÖt ph¶i dùa vµo hã. TiÖp tôc con ®éng ®ã vµ lËp luËn tr²n sù ph©n tÝch kÖt qu¶ c,c cuéc bÇu cõ, sù phæ biÖn mèi, mèi quan hÖ cña thÇy thuèc víi c,c t©n díc, E. Katz vµo n²m 1957 lÇn ®Çu ti²n c«ng bè vÒ "dßng giao tiÖp 2 bËc", mµ sau ®ã ®íc W schramm mẽ réng vµ ®íc gãi lụ "dßng th«ng tin giao tiÖp nhiÒu bËc.

Thêi kú hiÖn nay cña sù ph,t triÖn thuyÖt hãc TT&C còng nh XHH t b¶n nãi chung, ®íc ®Æt trng b»ng sù t²n t²i cña nhiÒu hãc thuyÖt, ph-ng ph,p luËn ®iÓm. Thêi gian gÇn ®©y c,c nghi²n cøu g¾n víi vai trß tÝch cùc cña c, nh©n dñi t,c ®éng ®Ön nã cña c,c d²ng TT&C ®· ®íc phæ biÖn réng r-i. Nh÷ng yÖu tè trong c,c c, nhan vµ gi÷a c, nh©n, mµ cũ ¶nh hèng ®Ön qu, tr×nh t-ng t,c cña ý thøc c, thÓ vµ th«ng tin híng tíi nã ®Òu ®íc nghi²n cøu vËn ®Ò hËu qu¶ x· héi cña ho¹t ®éng c,c ph-ng tiÖn TT&C trê thµnh ®èi tÝng nghi²n cøu thèng xuy²n. Nhng thèng xuy²n h-n cũ nã ®íc gi¶i quyÖt trong ph¹m vi tr, ch nhiÖm ®¹o ®øc cña nhµ b,o, ®iÒu mµ lµm xo, nhõm b¶n chÊt giai cÊp x· héi cña qu, tr×nh th«ng tin vµ vai trß cña nã trong x· héi.

§Æc trng cho XHH TT&C hiÖn ®²i lụ sù høng thó nghi²n cøu c,c v²ng ranh giúi, bao trím cũ sù t-ng t,c c,c phÇn tã cña chuçi th«ng tin, mµ tríc ®©y ®· ®íc nghi²n cøu t, ch biÖt. ThÝ dô sù t-ng t,c cña ý thøc con ngêi víi c,c v²n b¶n ®íc c,c chuy²n gia vÒ T©m ng«n hãc, x· héi ng«n ng÷ hãc, ký hiÖu hãc nghi²n cøu.

Ch-ng II: HỒ thềng c,c t vÊn x· héi hăc.

1. C,c c- sê kinh tÕ - chÝnh trP cña nh÷ng nghiãn cøu XHH cô thÓ:

Nguy nay chØ riãng tã Mũ cũ tã húng ngh×n tæ chøc tiÕn húng c,c @iÒu tra XHH cô thÓ, chñ yÕu b»ng ph-ng ph,p trng cÇu ý kiÕn cña nhãm d©n kh,c nhau. Doanh sè cũa hã tÝnh vµo kho¶ng 500 triÕu con sè nuy chØ lµ t-ng ®èi, bèi vx sè ®«ng c,c h-ng t nh©n vµ tæ chøc t nh©n kh«ng ®a ra tæng kÕt trong c«ng viÖc cũa m×nh vÒ nguån vµ mœc ®é thu nhËp, chèn sau bœc mựn tù do kinh doanh hã hµm toµn kh«ng b,o c,o vÒ ph-ng ph,p vµ mœc ®Ých c«ng viÖc. Nh÷ng ph-ng tiÕn, tiÕn ®ã lËy ẽ ®©u ra ?

Cuèi nh÷ng nãm 70 Mũ chiÕm tã 1/4 sè Ên phÈm húng nguy trãn thÕ giã vµ 1/3 hỒ thềng truyÒn h×nh, hã cũ 7800 ®µi ph,t thanh vµ h-n 380 triÕu m,y thu. Trong mét gia ®×nh Mũ ®Æc trng thềng mē VTTH 6,5 giê trong nguy. Kh«ng ng¹c nghiãn r»ng mét ph¹m vi m¹nh nh thÕ cũa ®èi sèng x· héi ®· ®íc hai lúc lĩng m¹nh nhËt níc Mũ - giã kinh doanh vµ hỒ thềng chÝnh trP nhµ níc, chú ý ®Õn. Mçi mét thÕ lúc ®Òu muèn sô dông c,c ph-ng tiÕn th«ng tin ®ã chóng vµo mœc ®Ých cũa m×nh.

Giã kinh doanh húng ®éng th«ng qua qu¶ng c,o tã Mũ húng nãm chi phÝ cho qu¶ng c,o tã 28 tũ ®« la, trong sè ®ã nãm 1978 b,o chÝ nhËn 8,4 tũ, c,c t-p chÝ 1,8 tũ, VT 5,3 tũ, ®µi ph,t thanh 2 tũ sù hµo phßng nuy ®íc x©y dùng trãn c- sê tÝnh to,n chÆt chñ, nhµ kinh tÕ Mũ Galbraight J ®· viÕt r»ng "®µi ph,t thanh vµ ®Æc biÕt lµ VTTH cũ Mũ ®· trê thủng c,c ph-ng tiÕn chÝnh ®iÒu hµm nhu cÇu cũa ngêi tiãu dĩng. HỒ thềng c«ng nghiÖp phô thuéc s©u s¾c vµo truyÒn h×nh th-ng m¹i vµ thiÕu nã th× c«ng nghiÖp kh«ng thÓ tãn tã nh dĩng nuy nay ®íc" (Galbraight J - The new Industrial State. Boston, 1976, p. 203). V× thÕ cho nãn c,c ph-ng tiÕn th«ng tin ®ã chóng cÇn th©u tãm chÝnh c«ng chóng cÇn cho c,c nhµ qu¶ng c,o. Vµ sù viÖc diÕn ra ®óng nh v©y. Mét trong nh÷ng biãn tËp ch-ng tr×nh tin tœc cũa VTTH Mũ "Variety" miãu t¶ c- chÕ ®iÒu húng c,c ch-ng tr×nh VTTH nh sau: "VÒ nguyãn t¾c, c,c nhµ qu¶ng c,o lín cũa TV - C,c nhµ s¶n xuËt thœc ìn y cô, thuéc men, níc gi¶i kh,t, húng gia ®×nh, «t«, tríc hÕt cè g¾ng ®t ®íc sù phæ biÕn ẽ c,c tÇng líp trung b×nh. Cho nãn mËt ®é kh,n gi¶ cho thủng tiãu chuÈn chÝnh trong viÖc ®,nh gi, c,c ch-ng tr×nh. sù kiãn tr× nuy dùa trãn tÝnh phæ biÕn cũa c,c ch-ng tr×nh ®· t-o ra bÒ ngoµi chãn lãc d©n chñ cũa hã trãn VTTH. Trãn thùc tÕ thÈm chÝ nghiÒu ch-ng tr×nh

cả tÝnh phæ qu,t réng lín còng biÕt mÊt khái lÛn sãng, nÕu nh c«ng chóng mù hã híng tí kh«ng ®íc c,c nhÛ qu¶ng c,o quan t©m ®Õn.

T×nh huèng nh vËy c,c nhÛ qu¶ng c,o ®Òu cÇn biÕt quan träng r»ng, lÛ hã cũ thÓ híng tí nhãm c«ng chóng mù, ®èi t-ng cũ hã thÝch c,c g× h-n, ®èi tíng cũ tin têng c,c ph-ng tiÕn th«ng tin hay kh«ng. V× thÕ cho nªn c,c h-ng, tËp ®oµn qu¶ng c,o ®Òu kh«ng tiÕc tiÕn cũ cho nh÷ng nghiªn cøu c«ng chóng mù c,c biÕn ph,p t,c ®éng lªn hã. "Kh«ng nghi ngê r»ng - t¹p chÝ chuyªn ®Ò cũ Ph,p" "Presse Actualite" viÕt - chÝnh c,c nhÛ qu¶ng c,o ®i ®Çu trong c«ng viÖc híng tí viÖc t¹o ra mét bøc tranh khoa hãc, cũ hÖ thèng vÒ ®éc gi¶ cũ Ên phÈm nÛy hay kh,c.

ë Anh Quèc mét phÇn lín c,c nghiªn cøu c«ng chóng ®íc tiÕn hÛnh theo nhiÖm vô do viªn c,c nhÛ qu¶ng c,o giao cho,thÝ dô, nh÷ng cuéc ®iÒu tra toµn quèc ®Þnh k× vÒ ®éc gi¶. hiÖp héi gi¶i cũ nh÷ng tê b,o MÛ cũ v'n phßng qu¶ng cũ ®Æc biÕt, mù c,c t liÖu ®iÒu tra cũ cũ thÓ hiÖn lîi Ých quyÒn lîi kh«ng nh÷ng chØ vói c,c h-ng bu«n b,n, mù cũn vói c¶ c,c b,o, bëi v× chóng chøa nhiÒu t liÖu vÒ c,c ®Æc trng cũ nhiÒu ®éc gi¶ vÒ hÛnh vi cũ cũ hã vói t c,ch lÛ ®èi tíng cũ TTSC. Lîi Ých, quyÒn lîi cũ cũ nhÛ xuÊt b¶n vÛ cũ cũ nhÛ qu¶ng c,o trßng lËp ẽ nhiÒu ®iÖm, t'ng sè lîng d©n chóng, t'ng cêng sè thÝch vÛ lßng tin vói c,c c- quan th«ng tin, mét sù thèng kª ®Çy ®ñ h-n n÷a, vÛ sù tho¶ m-n c,c nhÛ cÇu cũ c,c ®éc gi¶, kh,n, thÝnh gi¶.

Cïng vói sù phæ biÕn cũ ®µi ph,t thanh VTTH cũ còng r-i vÛo ph¹m vi chú ý cũ cũ nhÛ qu¶ng c,o tøc lÛ cũ cũ gi¶i kinh doanh lín. T¹i MÛ mét nhãm nghiªn cøu lín ®íc lËp t¹i v'n phßng qu¶ng c,o trªn radio. Ngoµi ra c,c nghiªn cøu sù ph©n bè kh,n gi¶, thÝnh gi¶ theo thêi gian trong ngÛy vÛ theo sè thÝch ®èi vói ch-ng tr×nh nÛy hay kh,c, cũn tiÕn hÛnh c,c nghiªn cøu t©m lý vÛ ®Æc trng c¶m thô c,c th«ng tin radio vÛ VTTH so vói th«ng tin Ên phÈm, ®iÒu mù hiÖn nghiªn cÇn thiÕt cho c¶ khoa hãc b,o chÝ.

VÛo thêi kú chiÕn tranh TG ®· xuÊt hiÖn xu híng ®iÒu tra míi trong sù ph,t triÖn c,c nghiªn cøu TTSC. Còng nh tríc ®©y ®· h×nh thÛnh mèi quan hÖ chÆt chĩ gi÷a nh÷ng nghiªn cøu b,o chÝ radio vói c«ng nghiÖp vÛ th-ng m¹i trªn c- sè qu¶ng c,o, b©y giê còng ®· h×nh thÛnh c,c mèi liªn hÖ chÆt chĩ vÒ tÛi chÝnh vÛ tæ chøc cũ cũ nhÛ ®iÒu tra vói c,c c- quan chÝnh phñ. Mét trong nh÷ng nhÛ s,ng lËp ra XHH thùc nghiÖm cũ MÛ P.Lazarsfeld §· viÕt vÒ thêi gian nÛy r»ng: "ChiÕn tranh ®· kÝch thÝch sù lín lªn nhanh chãng c,c ®iÒu tra

thúc nghiÖm mụ ®íc sö dông cho nh÷ng nhu cÇu khacs nhau cña c,c tæ chøc chÝnh phñ. Lóc ®ã ®· cÇn ®Ön nh÷ng kiÖn thøc vÒ t©m thÓ cña binh Lýnh. Tr¹ng th,i tinh thÇn cña d©n chóng vµ hiÖu qu¶ c,c biÖn ph,p tuyªn truyÖn cña chÝnh phñ. Liªn ®oµn c,c nhụ nghiªn cøu hµm l©m vµ th-ng m¹i mui thµnh lÛp ®· tiÖn hµnh gi¶i quyÖt c,c nghiÖm vø nµy.

Mèi quan hÖ chÆt chñ cña c,c nhụ nghiªn cøu vói c,c tæ chøc chÝnh phñ thÓ hiÖn ë c,c khÝa c¹nh kh,c nhau ngay c¶ trong thêi ®äi hiÖn nay. ChÝnh phñ t¹o ra vµ më réng nh÷ng h-ng th«ng tin, tuyªn truyÖn cña m×nh, n-i tÛp trung bé phÛn lín c,c nhụ XHH, c,c ®iÖu tra viªn d luÛn x· héi - tuyªn truyÖn, c,c chuyªn gia vÒ c,c mèi quan hÖ vói ®oµn thÓ mụ ®ang theo dâi c«ng viÖc cña c,c c-quan nµy vµ so¹n th¶o ra c,c biÖn ph,p kü thuÛt ph©n tÝch hiÖu qu¶ nhÛt vÒ d©n c Hoa Kú vµ d©n c níc ngoµi. C¶ nh÷ng tæ chøc t nh©n, ®éc lÛp hoÆc th-ng m¹i kiÓu viÖn Gallup còng hµnh ®éng theo híng ®ã. Vµ ®· kh«ng giÛu giÖm r»ng trong thêi gian chiÖn tranh l¹nh "c,c ph-ng ph,p nghiªn cøu kiÓm ®Þnh bíc ®Çu t tÛng tuyªn truyÖn vµ thµnh c«ng cña chóng" ®· ®íc híng tí viÖc ®¶m b¶o "u thÕ tríc ngêi Nga" vµ c,c ph-ng tiÖn dïng trong chiÖn tranh t tÛng" kh¼ng ®Þnh m×nh b»ng " chiÖn th¼ng cuèi cïng tríc CNCS" nhanh h-n so vói chi phÝ chiÖn tranh.

Vµ ®iÓm cuèi cïng, chÝnh phñ ®· trë thµnh ngêi ®Æt hµng tÝch cùc vói c,c ®iÖu tra XHH, mÆc dĩ khÝa c¹nh nµy kh«ng râ røng l¼m bëi v× c,c híp ®ång nh vÛy thêng mang tÝnh bÝ mÛt vµ kÝn ®,o. Cã tµi liÖu r»ng ®Ön gi÷a nh÷ng n¹m 50 chÝnh quyÖn Mü ®· ®Æt hµng trung t©m quèc gia vÒ nghiªn cøu d luÛn x· héi thuéc trêng §HTH Chicago nh÷ng cuéc ®iÖu tra d luÛn x· héi. VÒ tÝnh chÛt cña c,c cuéc ®iÖu tra nµy, th× kh«ng râ ®iÖu g× c¶. Trong chÝnh phñ Mü hiÖn nay cã bé phÛn ®Æc biÛt mụ rÛt chó ý theo dâi c,c nghiªn cøu d luÛn x· héi Mü vµ c,c ph-ng tiÖn TT&C ph©n tÝch kÖt qu¶ c,c nghiªn cøu nµy vµ ®a c,c kÖt luÛn cña m×nh ®Ön nh÷ng ngêi so¹n th¶o ®êng lèi quèc gia.

Nhụ b,c hác Mü næi tiÖng, gi,o s khoa hác c,c ph-ng tiÖn TT&C t¹i trêng §HTH Caliphornia - Diego Chiller G. ®a ra nh÷ng kÖt luÛn rÛt quan träng vÒ vÞ trÝ c,c c-quan ®iÖu tra d luÛn x· héi. "Nh÷ng ngêi mụ sù th«ng qua quyÖt ®Þnh cña chÝnh phñ phô thuéc vµo hä cïng vói ho¹t ®éng kinh tÕ t nh©n, lµ ngêi ñng hé chñ yÖu ®èi vói c,c t vÛn nghiªn cøu d luÛn. Nhu cÇu sèng cßn cña c,c nhãm nµy quyÖt ®Þnh cã chñ ®Þnh hay kh«ng, c,c th«ng sè ho¹t ®éng cña c,c t vÛn nghiªn cøu d luÛn. H-n thÕ n÷a, nh÷ng ngêi tiÖn hµnh nghiªn cøu DLXH cña c,c h-ng b»ng nh÷ng hµnh ®éng cña b¶n th©n m×nh, vµ b»ng cËu

tróc tæ chøc, ®. IÆp l¹i nh÷ng ®Æc ®iÓm ®Æc trng cña hÖ theng ®iÒu tra cña Hoa Kú. Trong khi phòc vô cho nh÷ng ngêi khæng lã cña nÒn c«ng nghiÖp Hoa Kú nh÷ng h·ng næi tiÕng nhÊt vÒ tiÕn h_unh cuéc trng cÇu ý kiÕn hoÆc tù biÕn m×nh th_unh nh÷ng ®-n vP kinh tÕ ®,ng kÓ, hoÆc ®øng vµo ®éi ngò c,c nh_u tËp ®oµn ®éc tµi kinh doanh. Sau mét vµi n¹m giú kinh doanh lín ®. d_unh ®íc h-n 20 h·ng nghi^an cøu nh vËy".

C¶ giú kinh doanh, c¶ c,c c- sè nh_u níc, ngoµi c,c bé phËn, trung tøm ®Æc biÕt x©y dùng, hã sò dông trong nghi^an cøu TTSC c,c trung tøm th-ng m¹i, t nh©n vµ c¶ c,c trung tøm h_um l©m, hãc viÖn. Nh vËy, cã thÓ coi r»ng, mét sè l_ung lín c,c ®iÒu tra XHH cõ thÓ trong l_unh vùc TTSC ®íc tiÕn h_unh b»ng ph-ng tiÕn chi phÝ vµ d_ui t,c ®éng cña c,c giú l-nh ®-o nÒn kinh tÕ, chÝnh trP cña XH t b¶n, mÆc ã mèi quan hÖ gi÷a chóng mang tÝnh gi,n tiÕp vµ kh«ng rã røng.

2. C,c lo¹i tæ chøc ®iÒu tra

§. trè th_unh lPch sò mét ®iÒu l_u, nh÷ng ngêi l_um b,o chÝ ®. trè th_unh nh÷ng nh_u XHH ®Çu ti^an cña sù nghiÖp b,o chÝ. Hã ®. tiÕn h_unh c,c cuéc trng cÇu ý kiÕn b»ng sòc lúc cña m×nh hoÆc nhê sù gióp ®i cña c,c chuy^an gia m_u ®íc mèi trong theo tống trêng híp - ®ã l_u c,c nh_u XHH thùc nghiÖm, c,c nh_u tøm lý hãc x· héi m_u n³/₄m ®íc c,c ph-ng ph,p ®o lêng t-ng ®èi chÝnh x,c vµ c,c tÝnh to,n theng k^a kÕt qu¶ nh÷ng cuéc pháng vËn réng lín. DÇn d©n XHH thùc nghiÖm ®. x,c ®Pnh ®íc nh÷ng nguy^an t³/₄c chÆt chỉ vÒ sè l_ung vµ ®Æc tÝnh cña nh÷ng c©u hái, vÒ c,c ch tÝnh kÕt qu¶, vÒ c,c x,c ®Pnh møc ®é chÝnh x,c... Ngêi kh«ng cã chuy^an m«n kh«ng ®ñ sòc l_um viÖc ®ã vµ c,c b,o ®ång thêi víi li^an hiÖp cña hã b³/₄t ®Çu lËp ra c,c bé phËn ®Æc biÕt vÒ nghi^an cøu c«ng chóng cña TTSC. Chñ yÕu ẽ c,c bé phËn phæ biÕn b,o chÝ. Nh÷ng bé phËn nh vËy tãn t¹i cho ®Ön b©y giê ẽ mét sè b,o vµ C«ng ty cã thÓ nãu thÝ dô tê "thêi b,o New York" (New York Times", m_u tã n¹m 1934 ®. tiÕn h_unh nghi^an cøu ®éc gi¶ cña m×nh h·ng th«ng tËn Hoa Kú UCIA, bé m,y nghi^an cøu h_ung m¹nh cña C«ng ty ph,t thanh cña Anh Quèc BBC. H·ng v« tuyÕn NHK tiÕn h_unh nghi^an cøu ®. 40 n¹m vµ nã cã trong tay 4 viÖn: ViÖn nghi^an cøu khoa hãc vÒ v¹n ho, truyÒn h×nh, tãn t¹i tã 1946 nghi^an cøu c,c vËn ®Ò ng«n ng÷, ViÖn khoa hãc vÒ d luËn x· héi, m_u b³/₄t ®Çu tã n¹m 1960, 5 n¹m mét lÇn tiÕn h_unh c,c ®iÒu tra réng lín ®èi t_ung TTSC, tã n¹m 1930 b³/₄t ®Çu ho¹t ®éng phßng thÝ nghiÖm nghi^an cøu khoa hãc vÒ nh÷ng vËn ®Ò h_um thiÖn kü thuËt ph,t h×nh, vµ phßng thÝ nghiÖm nghi^an cøu khoa hãc øng dông. GÇn 4% bi^an chÕ cña

Những nhà nghiên cứu Gallup và những người khác đã thực hiện các nghiên cứu, những người đã đưa ra những kết quả sau nghiên cứu tranh chấp của Gallup, và những người khác của Luis Harris. Những kết quả vào năm 1963 cho thấy rằng những người ủng hộ của Đảng Dân Chủ và những người ủng hộ của Đảng Cộng Hòa là những người ủng hộ của Đảng Dân Chủ và những người ủng hộ của Đảng Cộng Hòa. Những kết quả của nghiên cứu tranh chấp của Gallup, và những người khác của Luis Harris. Những kết quả vào năm 1963 cho thấy rằng những người ủng hộ của Đảng Dân Chủ và những người ủng hộ của Đảng Cộng Hòa là những người ủng hộ của Đảng Dân Chủ và những người ủng hộ của Đảng Cộng Hòa. Những kết quả của nghiên cứu tranh chấp của Gallup, và những người khác của Luis Harris. Những kết quả vào năm 1963 cho thấy rằng những người ủng hộ của Đảng Dân Chủ và những người ủng hộ của Đảng Cộng Hòa là những người ủng hộ của Đảng Dân Chủ và những người ủng hộ của Đảng Cộng Hòa.

Mặc dù vậy, những người ủng hộ của Đảng Dân Chủ và những người ủng hộ của Đảng Cộng Hòa vẫn tiếp tục có những đóng góp quan trọng trong việc phát triển kinh tế và xã hội của đất nước. Những người ủng hộ của Đảng Dân Chủ và những người ủng hộ của Đảng Cộng Hòa vẫn tiếp tục có những đóng góp quan trọng trong việc phát triển kinh tế và xã hội của đất nước. Những người ủng hộ của Đảng Dân Chủ và những người ủng hộ của Đảng Cộng Hòa vẫn tiếp tục có những đóng góp quan trọng trong việc phát triển kinh tế và xã hội của đất nước.

Vào những năm 30, những người ủng hộ của Đảng Dân Chủ và những người ủng hộ của Đảng Cộng Hòa đã có những đóng góp quan trọng trong việc phát triển kinh tế và xã hội của đất nước. Những người ủng hộ của Đảng Dân Chủ và những người ủng hộ của Đảng Cộng Hòa đã có những đóng góp quan trọng trong việc phát triển kinh tế và xã hội của đất nước. Những người ủng hộ của Đảng Dân Chủ và những người ủng hộ của Đảng Cộng Hòa đã có những đóng góp quan trọng trong việc phát triển kinh tế và xã hội của đất nước.

hã Òic tui trı mét phÇn tã nguån cña c,c trêng, mét phÇn t c,c quü kh,c nhua vµ quyªn gãp mµ mang tÝnh chÊt lÇn mét. thÝ dô v`n phßng Ò· nãi trªn cña trêng §HTH Columbus nhËn Òic kinh phÝ ÒÓ nghiªn cøu t,c Òéng x· héi cña radioo nªn c«ng chóng tã quü cña Rockefeller. Thụnh lËp tã n`m 1941 Trung tãm quèc gi, nghiªn cøu vÒ DLXH tã trêng §HTH Denver (nguy nay n»m trong trêng §HTH Chicag«) nhËn Òic tui trı chñ yÕu tã c,c nguån t nh©n. Trung tãm nghiªn cøu DLXH tã trêng §HTH Michigan Òic thụnh lËp b»ng sù híp nhËt bé phËn c,c nghiªn cøu cũ ch-ng tr×nh cña Bé n«ng nghiÖp vúi hai nhãm nghiªn cøu kh,c. Trung tãm Òic tui trı b»ng c,c nguån tã híp Òång chÝnh phñ vµ c,c tæ chøc t nh©n vµ tã c,c quü cña trêng §HTH Michigan. SiÒu Òã (nguån tui tr) chÕ Òpnh cũ tÝnh chÊt cña c,c ÒÒ tui Òic nghiªn cøu, mµ thêng mang tÝnh vôn vÆt, kh«ng cÇn Òõn phªm vi ÒiÒu tra réng lín, vµ thêi gian lãu dui vµ viÖc gi¶i quyÕt c,c vËn ÒÒ lý thuyÕt lín. Nh-ng nghiªn cøu nuy thêng Òic c,c nghiªn cøu sinh vµ nh-ng ngêi cũng t×m kiÕm c,c chøc danh khoa hãc, Òång thêi c¶ c,c céng t,c viªn vúi c,c sinh viªn.

C,c nghiªn cøu vÒ th«ng tin Òi chóng lµ thụnh phÇn c- b¶n cña mét lo¹t c,c nghiªn cøu x· héi kh,c, vÝ dô, mµ cũ liªn quan Òõn lÜnh vùc v`n ho, thêi gian rçi, vµ Òång thêi c¶ cËu tróc chi tiªu. Nh-ng vËn ÒÒ nuy còng Òic c,c nhµ chuyªn gia vÒ TT&C nghiªn cøu. Hà hiÓu r»ng TT&C lµ mét phÇn cña m«i tr-êng x· héi cña con ngêi vµ cÇn Òic xem xÐt trong tæng thÓ. ThÝ dô, viÖn b,õ chÝ thuéc trêng §HTH Toki« tiÕn hnh vµo n`m 1959 mét ÒiÒu tra d©n chóng thñ Ò« ÒÓ lµm rã cËu tróc thêi giê nhµn rçi cña hã. N`m 1971 t liÒu cña cuéc nghiªn cøu ë NhËt mãi ngêi sã dõng thêi gian thÕ nµo vÒ quü thêi gian trong phªm vi cña níc Ò· Òic c«ng bè, tã ÒCy Ò· pháng vËn 38.000 ngêi ë Òé tuæi tã 10 tuæi. Tã Tcy §øc theo Ò-n ÒÆt húng cña chñ h-ng xuËt b¶n lín nhËt Springer mét nghiªn cøu tr×nh Òé v`n ho, (d©n trÝ) cña Òéc gi¶ Ò· Òic tiÕn hnh vµ gi,õ s tãm lý trêng §HTH H`m Buèc K. Bongì Ò· tiÕn hnh ph©n lo¹i theo thø bËc (møc Òé).

Gi,õ s trêng (§H Brooklyn thuéc trêng §HTH thụnh phè New York Anfred Macklan Lee khi lµ chñ tPch liªn Òõm XHH Mü ph,t biÓu tãi héi nghP húng n`m cũnã nã nguy 30/8/1976 Ò· Ò, nh gi, t×nh trång chung cña XHH Mü thÕ nuy: “SÓ mµ thụnh c«ng trong viÖc tão danh vãng nghÒ nghiÖp, c,c nhµ XHH Mü hiÖn tãi cÇn tÝnh Òõn c,c nhu cÇu, yªu cÇu cña giúi hµn lãm c,c nhµ xuËt b¶n, c,c chÝnh trP gia vµ c,c th-ng gia, mµ cũ ¶nh hêng Òèi vúi c,c tæ chøc gi,õ dõc vµ nghiªn cøu khoa hãc. Sù tho¶ hiÖp trªn thùc tÕ Òang thụnh ÒÆc ÒiÓm kh«ng

t, ch rêi cña ho^t ®éng nghÒ nghiÖp (Lee A.M Presidential Adress "Sociology for whom? Americal Sociological Review" N - Y; 1976, Vol 41, No - 6].

CÇn ph¶i nãi thãm vÒ mét ®Æc tÝnh cña sù ph,t triÖn c,c nghiªn cøu trong giai ®o¹n hiÖn nay. Cïng víi sù tÝch luü sè lïng lín c,c sè hiÖu thùc nghiÖm, vÊn ®Ò b¶o quan, hÖ theng ho, t×m kiÓm vµ sô dông chóng trë nªn cËp thiÖt. Nªm 1946 ë Mü t¶i trêng SH Wiliam, mét ng©n hµng t liÖu c,c ®iÖu tra x· héi ®· ®íc thµnh lËp. Tõ nªm 1957 nã ®íc chuyÖn thµnh th viÖn lu tr÷ c,c t liÖu ®iÖu tra, ng©n hµng t liÖu nµy ®íc gãi lµ trung t©m nghiªn cøu khoa hãc Roper. Sau 10 nªm trong kho lu tr÷ cña thu viÖn ng©n hµng nµy cã t liÖu cña 6000 nghiªn cøu. Tõ nªm 1967 cßn t¶n t¶i mét héi ®ång lu tr÷ c,c d÷ kiÖn cña KHXH t¶i trêng SHTH Pitsburg. Còng thêi gian ®ã héi ®ång quèc gia vÒ c,c sè liÖu ®iÖu tra ®íc c«ng bè ®· ®íc thµnh lËp ®Ó ®a ra mét quy chÈn nµo ®ã trong sù c«ng bè c,c b,o c,o, theng k^a vÒ c,c nghiªn cøu ®· ®íc tiÖn hµnh, nh»m t¶o kh¶ n¶ng so s,nh ë m¸c dé nµo ®ã c,c kÖt qu¶ kh,c nhau víi nhau. Nh vËy ®· ®Ò ra nh÷ng yªu cÇu ®ßi hái khi c«ng bè kÖt qu¶ cÇn cã c,c d÷ kiÖn sau: Tæng thÓ nh÷ng ngêi ®íc hái, c,c ph-ng ph,p ®iÖu tra, kých thíc cña ®iÖu tra, x,c ®¶nh chÝnh x,c c¸u hái, thêi gian tiÖn hµnh pháng vÊn vµ ngêi ®Æt hµng. Tuy nhiªn, nhiÖu lÇn Gallup ®· chó ý r»ng, kh«ng h-n 5% c,c tæ chøc tiÖn hµnh ®iÖu tra c,c nhãm d©n c cã theo c,c nguyªn t¾c nãi trªn.

T¶i Ch©u ¤u nªm 1960 t¶i trêng SHTH C«-L«-nh-phßng lu tr÷ c,c ®iÖu tra x· héi thùc nghiÖm ®· ®íc thµnh lËp. Nh÷ng ng©n hµng t liÖu t-ng tù sau ®ã ch¼ng bao l©u còng ®íc më t¶i Amsteddam (1962) vµ Conchester (Anh Quèc 1967). T¶i Mü thêi gian ®ã ®· cã tí 24 ng©n hµng t liÖu.

Ng©n hµng th«ng tin XHH kh«ng chØ lµm viÖc cËt gi÷ t liÖu, mµ cßn gióp ®ì rÊt nhiÖu c,c nhµ lý luËn khi tr×nh hã t liÖu thùc nghiÖm, vµ c¶ c,c nhµ thùc hµnh ë ®©y cã thÓ ph©n tÝch c,c ph-ng ph,p tiÖn hµnh ®iÖu tra ®· ®ing, c,ch ®Æt c¸u hái, cËu tróc c,c thang, lµm quen víi c,c c,ch ph©n tÝch t liÖu.

3. §Æc trng cña c,c hÖ theng t vÊn XHH ë Ch©u ¤u vµ NhËt B¶n:

Chóng ta ®· xem xÐt kü qu, tr×nh lÞch sô ph,t triÖn cña hÖ theng nghiªn cøu DLXH vµ TTSC (Chóng theng xuyªn rÊt khã ph©n tÝch trong ph-ng diÖn tæ chøc) t¶i Hoa Kú, bëi v× chóng lµ phÇn ®,ng kÓ cña ®iÖu tra XHH thùc nghiÖm trong lÜnh vùc nµy. C,c níc T©y ¤u vµ NhËt B¶n thêi gian ®Çu chØ lµ hãc trß vµ ngêi kÖ t¸c cña Mü. Ngay hiÖn nay vÞ trÝ chñ ®¹o cña Mü trong XHH thùc nghiÖm ë ph-ng t©y vÒ c'n b¶n vÊn duy tr×, tuy r»ng mçi níc ®Òu cã

nh÷ng ®Æc ®iÓm của m×nh mục bÞ chÕ ®Þnh bÞi c,c ®Æc ®iÓm của ®èi t×ng nghiªn cøu (hÖ thøng c,c ph-ng tiÖn th«ng tin quèc gia) vµ c,c truyÒn thøng nghiªn cøu c,c hiÖn t×ng x· héi.

Anh Quèc

T×i V-ng quèc Anh cũa nhiÒu tæ chøc nghiªn cøu mục số đông c,c ph-ng ph,p XHH trong nghiªn cøu c,c ph-ng tiÖn TTSC tÊt c¶ c,c lo×i. Chóng ta cũa thÓ chia chóng ra lµm lo×i th-ng m×i, lo×i ã trong hÖ thøng th«ng tin ®×i chóng vµ lo×i mang t×nh hµn l©m. ã ®©y, còng nh ã Mù vµ nhiÒu níc kh,c rÊt khã x,c ®Þnh c,c trung t©m nghiªn cøu TTSC, C,c nghiªn cøu trong lÜnh vùc XH b,o chÝ ®íc g¾n ®Æc biÖt v×i nghiªn cøu DLXH.

ViÖc thµnh lËp viÖn ®iÒu tra XH ®Çu tiªn t×i V-ng quèc Anh, v×i viÖc số đông ph-ng ph,p nghiªn cøu khoa hãc ®íc g¾n tªn tuæi Gallup G - ViÖn d luËn x· héi cũa v-ng quèc Anh ®íc thµnh lËp n×m 1936 nh lµ tæ chøc con ®× cũa viÖn Gallup. ViÖn nµy ngay tõ nh÷ng bíc ho×t ®éng ®Çu tiªn còng ®· g¾n v×i b,o chÝ - c,c t liÖu ®Çu tiªn cũa nã ®íc b,o "News Chronicle" c«ng bè vµo n×m 1937. Tõ n×m 1960 sè liÖu c,c nghiªn cøu cũa viÖn nµy (ngµy nay lµ Social Service Gallup Polls limited) ®íc "Daily Telegraph" c«ng bè:

Trung t©m nghiªn cøu DLXH lín thø hai cũa thÓ coi lµ h-ng "National Opinion Polls" ®íc thµnh lËp n×m 1958 nh lµ mét chi nh,nh cũa tæ h×p Lord Rotermir "Associated Newspapers". H-ng ®íc g¾n v×i tê "Daily Mail", n-i mục cø hai tuÇn mét lÇn hã l×i c«ng bè c,c kÕt qu¶ ®iÒu tra DLXH cũa m×nh.

Sù xuÊt hiÖn c«ng ty thø 3 theo vai trß vÒ ®iÒu tra DLXH ®íc g¾n v×i h-ng qu¶ng c,o. MÆc ãi vÒ cũn b¶n h-ng "Research Services Limited" thµnh lËp n×m 1946, lµm viÖc chñ yÕu trong lÜnh vùc liªn kÕt thÞ trøng, nhng 5% khèi l- ãng c«ng viÖc lµ c,c ®-n vÞ ®Æt hµng cũa ngêi s,ng lËp "London Press Exchange Group. "ThÝ dô, nã tiÖn hµnh c,c nghiªn cøu hµng n×m vÒ c«ng chóng.

Trung t©m "Opinion Research Centre" thµnh lËp n×m 1966 lµ tr× h-n c¶, mé trong nh÷ng nhµ s,ng lËp ra nã lµ cùu phã biªn tËp vÒ c,c vËn ®Ò chÝnh trÞ cũa b,o "Daily Mail" T. Tompson. Sè l×ng c,c b,o c,o cũa h-ng nµy v×t c,c sè l×ng xuÊt b¶n cũa tÊt c¶ c,c trung t©m kh,c vµ cũa tÝnh phæ biÖn réng lín. Trung t©m duy tr× mèi quan hÖ c«ng viÖc v×i ®µi BBC, truyÒn h×nh th-ng m×i, t×p chÝ "New society" vµ mét lo×t c,c b,o c,o kh,c.

France (Ph,p)

Cùng nh ề nhiÒu níc kh,c, nãi chÝnh x,c vÒ sè lĩng c,c viÖn, c,c trung t©m nghiªn c¸u tiÖn hụnh c,c ®iÒu tra XHH c¸ thÓ ề Ph,p rÊt khã. Thêng thêng hã n¸u l¸n 299 tæ ch¸c (trong sè ®ã cã 30 lụ n»m ề c,c ®Pa ph-ng) lụm viÖc ®iÒu tra d luËn. Nhụ nghiªn c¸u vÒ vËn ®Ò nự V.I. Pertov lụ ý r»ng c,c trung t©m nghiªn c¸u DLXH, vÒ nguyªn t¸c, t¸n t¸i tr¸n ph-ng diÖn c¸a kh,ch hụng, c¸a c,c tæ ch¸c t nh©n, c,c ph-ng tiÖn TTSC, c,c viÖn nghiªn c¸u KH, c,c tæ ch¸c XH, c,c c- quan chÝnh phñ, c,c ®¶ng (c¶ SSCS), c,c tæ ch¸c quèc t¸. C,c d¸ng c¸n l¸i c¸a c,c trung t©m nghiªn c¸u ề Ph,p kh«ng ®,ng k¸. Bé nái v¸, ®µi ph,t thanh vµ TV Ph,p cĩng v¸i mét sè tæ ch¸c kh,c cã nh-ng vËn ®Ò ®iÒu tra c¸a m¸nh.

§,ng chó ý lụ ®µi ph,t thanh mụ xuÊt hiÖn ề Ph,p s¸m h-n c,c níc Ch¸u ¸u kh,c (§µi ph,t thanh quèc gia "Tour Eiffel" vµ mét lo¸t c,c h-ng t nh©n ® cã t¸ cuèi n¸m 1921), h-n 30 n¸m ®èi tĩng ch¸ lụ nghiªn c¸u c¸a c,c ®iÒu tra thÈm mụ v¸n ho,. VTTT Ph,p c¸ng cã l¸ch s¸ riªng c¸a m¸nh. T¸ n¸m 1936 trong níc ® cã ph,t c,c ch-ng tr¸nh truyÒn h¸nh thêng xuyªn, nhng sè kh,n gi¶ truyÒn h¸nh rÊt Ýt (400.000 n¸m 1936) vµ ch¸ cã t¸ nh-ng n¸m 60 viÖc ph¸e biÖn r¸ng r-i lo¸i ph-ng tiÖn th«ng tin nự m¸i ®ic b¸t ®Çu. Hi¸n nhiªn r»ng viÖc nghiªn c¸u nã ®ic c,c nhụ khoa h¸c ®Ých thùc ®Ó t©m ®¸n ®¸ng vµo thêi gian nự. Vµo nh-ng n¸m 50 trung t©m ®iÒu tra XHH ®ic thụnh lÈp, vµo n¸m 1960 ® thụnh lÈp trung t©m nghiªn c¸u vÒ TTSC. T¸ ®ã ®µi ph,t thanh vµ VTTT ® b¸t ®Çu ®ic nghiªn c¸u b»ng c,c ph-ng ph,p XHH, trong c,c ®iÒu tra XHH. VTTT Ph,p ® chi nh-ng kho¶n ti¸n cho c,c thÝ nghiÖm trong l¸nh vùc chuÈn b¸ ch-ng tr¸nh nghiªn c¸u ch¸ sè lĩng kh,n gi¶ vµ thu thÈp c,c sè liÖu ®,nh gi, "Ch¸ sè y¸u thÝch". Nh¸m c,c nhụ nghiªn c¸u ® s¸ d¸ng c,c ph-ng ph,p th¸ng k¸ trong ph©n tÝch Ên phÈm. ThÝ d¸, nhụ b,c h¸c vµ nhụ b,o n¸i ti¸ng c¸a Ph,p Jack Kaizer ® vi¸t cu¸n s,ch "B,c hụng nguy c¸a ph,p" ề ®ã «ng ® s¸ d¸ng ph-ng ph,p th¸ng k¸ nghiªn c¸u c,c t liÖu.

C,c trung t©m hụnh l¸m nh c,c ®-n v¸ nghiªn c¸u tù lÈp ề Ph,p kh«ng ph,t tri¸n l¸m, tuy mét sè nghiªn c¸u riªng vÒ c,c ph-ng tiÖn TTSC, ®ic tiÖn hụnh thÝ d¸, ề viÖn b,o trÝ c¸a Ph,p t¸i Paris. T¸i ®¸y thêng xuyªn s¸ d¸ng c,c ph-ng ph,p th¸ng k¸ thu thÈp c,c sè liÖu. ThÝ d¸, nghiªn c¸u sinh Sorbonna ® ph¸ng vËn 318 ng¸i ề vĩng n«ng th«n Vogeza ®Ó thu thÈp t¸i liÖu theo ®Ò t¸i" D¸n ch¸ng c,c vĩng n«ng th«n nhÈn c,c th«ng tin t¸ ®Çu".

¶nh hng c,c khu«n mÉu cña Mü ®Ön c,c ®iÒu tra cô thÓ t¸i Ph,p lư r¸ng, lư kh«ng thÓ tranh c-i, nhng n¸ kh«ng lín b»ng vÝ d¸ T©y §øc. Ngoµi ra c,c nghi¸n c¸u d¸ng Mü chØ c¸ ®¸c sù ph¸e biÖn r¸ng r-i vµo nh÷ng n¸m 70.

Cßn vÒ viÖc so¸n th¶o lý thuyÖt, th¸ t¸i Ph,p ®· h¸nh thµnh trng ph,i ®éc lÛp theo híng v¸n ho, x· héi, mµ c¸ ¶nh hng ®Ön c,c nghi¸n c¸u cô thÓ.

Nh vËy, ®¸i ®a sè c,c nghi¸n c¸u XHH cô thÓ n»m trong phÇn cña c,c t¸e chøc t nh©n, mµ nghi¸n c¸u c,c vËn ®Ò x· héi theo ®¸n ®Æt hµng cña c,c t¸e chøc kh,c nhau, trong sè ®¸ c¸ nh÷ng nghi¸n c¸u vÒ c«ng chóng.

ViÖn DLXH IFOP cña Ph,p thµnh lÛp n¸m 1937 lư viÖn l¸u n¸m nhËt trong n¸c. Vµo thêi gian ®¸ ®· tiÖn hµnh cuéc trng cÇu ý kiÖn t¸i Ph,p vÒ ®Ò tµi "C¸ cÇn thiÖt ph¶i ch¸t v¸ nh¶y hay kh«ng" . IFOP n»m trong thµnh phÇn nh¸m c,c viÖn cña Gallup. N¸ lưm viÖc theo ®¸n ®Æt hµng cña c,c t¸e chøc vµ ¶ng ph,i chÝnh trÞ rËt kh,c nhau (tr¸ ¶ng céng s¶n) nhng 65% thu nhÛp cña n¸ do c,c ®iÒu tra thÞ trng ®em l¸i. IFOP lưm c¶ viÖc trng cÇu ý kiÖn tr¸c bÇu c¸, k¸t qu¶ cña n¸ ®¸c c«ng bè thng xuy¸n h¸n c¶ t¸i b,o "Francuar". ViÖn ®· tiÖn hµnh c,c ®iÒu tra d©n chóng vÒ ®éng c¸ bÇu c¸ ¸ c,c t¸nh theo híp ®¸ng v¸i t¸p chÝ "Express" (1973). Mét trong nh÷ng ch÷ng tr¸nh ph,t thanh ph¸e biÖn nhËt t¸i Ph,p "Ch¸u ¸u I" tiÖn hµnh c¸ng v¸i IFOP trong ngµy bÇu c¸ mét ch÷ng tr¸nh - dù b,o. Theo c,c ®¸n ®Æt hµng IFOP tiÖn hµnh ®o xem c,i g¸ "®· ®¸c thËy vµ ®· ®¸c ®¸c" trong Ên b¶n nµy hay kh,c. Vµo n¸m 1972, vÝ d¸, ®· tiÖn hµnh ®¸c 75 nghi¸n c¸u nh vËy. Mèi quan h¸ truyÒn thng cña IFOP v¸i VTTH Ph,p ®¸c duy tr¸. ViÖn tiÖn hµnh nhiÒu ®iÒu tra vÒ qu¶ng c,o, mµ ®¸c truyÒn ®i theo VTTH (t¸ n¸m 1972 - 1973) ®· tiÖn hµnh 110 ®iÒu tra nh vËy).

RËt th¸ vÞ r»ng, trong viÖn LDXH cña Ph,p c¸ sù ph©n chia ra lưm c,c khu vùc vµ chuy¸n m«n cña c,c céng t,c vi¸n t÷ng øng v¸i chóng, thÝ d¸ khu vùc DLXH vµ c,c ®iÒu tra XHH, khu vùc ®iÒu tra toµn quèc ®Þnh kú, khu vùc nghi¸n c¸u cña thÞ trng ph©n tÝch th«ng tin, ®iÒu nµy kh«ng ®Æc trng cho c,c trung t¸m nghi¸n c¸u cña Mü, n-i mµ c¶ tÛp thÓ lÇn l¸t lưm mét d¸ng hay kh,c c«ng viÖc.

SOFRES - HiÖp héi nghi¸n c¸u b»ng c,c ch trng cÇu ý kiÖn cña Ph,p thµnh lÛp n¸m 1962 lư mét viÖn n¸i tiÖng r¸ng l¸ns kh,c mµ c¸ng tiÖn hµnh c,c ®iÒu tra XHH cô thÓ. N¸ ®¸c coi nh ? xÝ nghiÖp con ®¸ cña t¸e chøc quèc CEMAMETRA vµ c¸ ®¸c sù ®éc lÛp n¸m 1974. Héi nµy thng xuy¸n li¸n trng v¸i nh÷ng ®iÒu tra tr¸c bÇu c¸ bèi v¸ n¸ thng tiÖn hµnh chóng theo ®Æt hµng

cña tê "Le Figaro" n-ì mụ c,c kỐt qu¶ sỉ ®íc c«ng bè. §mì ph,t thanh vµ truyÒn h×nh Lucxenburg còng thêng xuyªn ®Æt húng héi nỳy tiÕn húng c,c ch-ng tr×nh vÒ kỐt qu¶ bÇu cõ. C,c vËn ®éng chÝnh trÞ vµ bÇu cõ 155 ho¹t ®éng cña héi, tuy nhiªn lụ mét tæ chøc th-ng m¹i SOFRES quan t©m ®Õn viÖc qu¶ng c,o cho m×nh, viÖc ®ã ®¹t ®íc nhê mèi liªn hÖ vớ b,o chÝ ®mì ph,t thanh. Theo ý kiÕn cña t¹p chÝ "Press Actualite" chÝnh c,c ®iÒu tra XHH vµ chÝnh trÞ ®íc c«ng bè ẽ nh÷ng ph-ng tiÕn TT&C kh,c nhau, ®· t¹o nªn sù næi tiÕng cña tæ chøc nỳy". §íc chØ ®¹o bëi c,c ®éng c- nh vËy SOFRES tiÕn húng c,c nghiªn cøu cho c,c b,o c,o vµ t¹p chÝ vớ suy nghÛ r»ng sỉ thu nhËn ®-íc th«ng tin ®¹i chóng ®em l¹i. Héi cßn kh¶o s,t c¶ cong chóng cña TT&C. C,c kỐt qu¶ cña c«ng viÖc nỳy kh«ng ®íc c«ng bè, chóng chØ mang tÝnh phõc vù. thÝ dô n' m 1969 SOFRES theo ®-n ®Æt húng cña 16 b,o tØnh lín nhËt ®· lụm nh÷ng ®iÒu tra t©m lý x· héi hãc vµ thêng kª d©n chóng ®ang sêng trong nh÷ng vïng phæ biÕn cña c,c b,o. §· lụm rª møc ®é vµ nh÷ng ®éng c- trung thụn cña b¹n ®ãc vớ c,c lo¹i b,o, t¹p chÝ kh,c nhau (tin tøc, v' n hãc, phõ n÷, gia ®×nh), sê thÝch vớ c,c vËn ®Ò cña ®Pa ph-ng, húng vi c«ng chóng (tÇn sê, khêi lĩng ®ãc, nh÷ng ®Ò mōc hay ®ãc) sù hũ lĩng Ên phËm kh,c nhau.

Gi,m ®èc SOFRES ®· tr¶ lêi pháng phËn t¹p chÝ "La Nhep" "trong mét x· héi chóng ta c,c nghiªn cøu chÝnh trÞ chiÕm chØ 15% quay vĩng tụi chÝnh. Nh vËy kh«ng nhiÒu, nhng chÝnh chóng b³t ph¶i nãi vÒ chóng ta nhiÒu h-n c¶, chÝnh nhê chóng tªn tuæi chóng ta cã trªn tÊt c¶ c,c ph-ng tiÕn th«ng tin.

CÇn ph¶i nãi vµi lêi vÒ hai tæ chøc nghiªn cøu næi tiÕng kh,c "COFREMKA" vµ "PUBLIMETRI". ẽ chóng cã xu thÕ míi trong lÛnh vùc ®iÒu tra cô thÓ t¹i Ph,p - hã phª b×nh nh÷ng ngêi anh em ®i tríc ẽ sù quan t©m phiÕn diÕn c,c ph-ng ph,p thêng kª vµ cê g³ng đĩng trong c,c c«ng viÖc cña m×nh nh÷ng thụn tũu cña t©m lý x· héi hãc ng÷ nghÛa, c,c thuyÖt nhËn thøc vµ nhiÒu thuyÖt nhá kh,c nhau n÷a". PUBLIETRI" céng t,c vớ c,c b,o "Oror" vµ "Comba", ®Æt gi, c,c ®iÒu tra cña m×nh thËp nh»m tranh giũnh kh,c húng cña "IFOP" (viÕn ®³t gi, nhËt nh ngêi Ph,p thêng nãi, ®ã lụ "sù tr¶ gi, v× kinh nghiÕm"). Ngêi s,ng lËp vµ tæng gi,m ®èc h-ng "COFREMKA", khi tuyªn truyÒn c,c ph-ng ph,p lụm viÖc cña m×nh mụ dùa trªn nghiªn cøu vÒ ®éng c-, ®· viÖt tê "Le Monde": "NÕu giú h¹n ẽ nh÷ng ý kiÕn chóng ta kh«ng thu ®íc c,i g× thó vÞ thùc sù c¶, nhng nÕu chóng ta xem xĐt nh÷ng mèi quan hÖ th× chóng ta thu ®íc bøc tranh chÝnh x,c h-n nh÷ng ®iÒu tra truyÒn thêng".

CÇn ph¶i ghi nhËn th¶m mét ®Æc ®iÓm n÷a cña Lünh vùc nghiªn cøu XHH t¶i Ph,p. Trong níc cũ hai viÖn ®íc th¶nh IËp vÒ chuyªn ®Ò nghiªn cøu b,o chÝ vµ c«ng chóng cña nã. TÝnh chËt vµ sù xuÊt hiÖn cña c,c tæ chøc lµm viÖc nghiªn cøu sè lïng vµ chËt lïng ®èi tïng cña TT&C LOJD (v'n phßng ph,t h¶nh) vµ CESP (trung t©m nghiªn cøu qu¶ng c,o) nµy ®íc g¾n trùc tiÕp víi qu¶ng c,o. "Kh«ng nghi ngê r»ng chÝnh nh÷ng nhµ qu¶ng c,o khøi ®Çu c,c c«ng viÖc tíi sù s¾p xÕp kh,i niÖm khoa hãc cũ hÖ thøng vÒ v¹n ®ãc cũ b,o nµy hay kh,c". Nhµ nghiªn cøu b,o chÝ Ph,p Toussaint Nadin ®· viÕt nh vËy ("Prese ActualitÐ" 1974 No 89). V'n phßng ph,t h¶nh ®íc th¶nh IËp n'ím 1922 (tæc lµ tríc khi xuÊt hiÖn ë Mü vµ Ch©u ©u c,c viÖn DLXH) do sù cè g¾ng chung cũ c,c ®¶i diÖn c,c b,o, tæ chøc vÒ sù phæ biÕn th«ng tin vµ qu¶ng c,o. Múc ®Ých cũ nã - nghiªn cøu sù phæ biÕn thùc tÕ (mµ kh«ng ph¶i sè lïng in Ên) cũ Ên b¶n nµy hay kh,c v× quyÒn lïi cũ qu¶ng c,o vµ theo nguyÖn vãng cũ chÝnh c- quan Ên h¶nh. Kho¶ng gÇn 775 b,o chÝ th-ng m¶i, tæc lµ hÇu hÖt b,o h¶ng nguy cÇn ®Õn sù gióp ®ì cũ v'n phßng ®Ó kiÓm tra ®íc c,c h-ng qu¶ng c,o, hoÆc hïp ®ång nhïng quyÒn cũ qu¶ng c,o cho c,c b,o hoÆc chÝnh c- quan b,o chÝ ®Æt h¶ng vµ t¶i trï.

Trung t©m nghiªn cøu qu¶ng c,o CESP ®íc th¶nh IËp n'ím 1956 ban ®Çu chØ ®Ó xem xÐt kinh nghiÖm nghiªn cøu c«ng chóng, mµ ®íc tiÕn h¶nh t¶i Mü vµ v-ng quèc Anh, cũn tÕ n'ím 1965 ®· b¾t ®Çu tiÕn h¶nh nh÷ng ®iÒu tra c«ng chóng h¶ng n'ím cũ m×nh theo ®Æt h¶ng cũ b,o chÝ, ®µi ph,t thanh VTTH vÒ phim ¶nh. Trong Húi ®ång qu¶n trÞ cũ trung t©m cũ thËm chÝ mét ®¶i biÓu cũ trøng SHTH. Kh,c víi v'n phßng ph,t h¶nh ðua chñ yÕu vµo viÖc nghiªn cøu v'n b¶n, trung t©m tiÕn h¶nh ®iÒu tra theo mÉu lµ chãn, ®Ó x,c ®¶nh c,c ®Æc tÝnh cũ c,c lo¶i ngøi kh,c nhau, mµ thøng ®ãc b,o xem ti vi, nghe ®µi vµ xem phim. Trong trøng hïp thø nhËt tiÕn h¶nh ph©n tÝch ®¶nh l- ïng c«ng chóng, trong trøng hïp thø hai vÒ ®¶nh tÝnh. Trung t©m nghiªn cøu hiÖn nay theo ðãi kho¶ng 70 b,o, t¶p chÝ, ghi l¶i ngoµi c,c ®Æc tÝnh nh©n khÈu - XH cũ c«ng chóng trong TT&C, c,c ®Æc ®iÓm n-ì sèng, c,c ®iÒu kiÖn sèng, trang bÞ cũn hë, sè lÇn xem phim. Nh tê "Presse Actualite" nã: " tÝnh chËt c,c c©u hái chØ ra xu híng qu¶ng c,o cũ c,c nghiªn cøu" - nghiªn cøu kh«ng ph¶i sè thÝch "cũ ngøi sò ðông th«ng tin" ®èi víi néi dung cũ Ên phËm, mµ c,c thãi quen tiªu ðïng. B¹n ®ãc tù m×nh Ýt khi lµ kh,ch thÓ cũ mét nghiªn cøu hÖ thøng. RËt Ýt b,o chÝ ph©n tÝch sè thÝch c,c ®éc gi¶ cũ m×nh vµ nh÷ng ngøi kh«ng ph¶i lµ ®éc gi¶ cũ hã".

Sù pha trén nh vËy trong mét nghiãn cøu c,c nghiÖm vô xem xĐt c«ng chóng víi nh÷ng quyÖn lĩi th÷ng m⁴i thuÇn tuý cña c,c nhũ qu¶ng c,o rÊt ®Æc trng cho c,c ®iÖu tra cô thÓ trong lÜnh vùc khoa hãc b,o chÝ t⁴i ph÷ng Taya. Kinh nghiÖm cña T©y §øc vµ NhËt B¶n lµ sù kh¹/₄ng ®Þnh cho ®iÖu ®ã.

T©y §øc.

Nh÷ng cuéc trng cÇy ý kiÖn ®Çu tiªn ®íc tiÖn hµnh ë §øc vµo kho¶ng nh÷ng n⁴m 30 giàng nh nhiÖu níc kh,c ë chÇu Çu, vµ héi nghiãn cøu ngêi tiãu đĩng ®· tæ chøc chóng.Vµo thêi gian nµy ®· h×nh thµnh c,i gãi lµ "trêng ph,i Frankfurt" rÊt ®Æc trng bëi quan ®iÖm r»ng ®iÖu tra cÇn ®íc tiÖn hµnh nh mét cuéc nãi chuyÖn tù do kh«ng Đp buéc, kh«ng hò giàng pháng vËn, trong ®ã nh÷ng ngêi nãi chuyÖn thêng lµ nh÷ng ngêi b⁴n vµ nh÷ng ngêi pháng vËn thÇn quen. Song nh÷ng sè liÖu thu ®íc theo ph÷ng ph,p nµy kh«ng thÓ phÇn tÝch b»ng ph÷ng ph,p thêng k^a, cßn ý kiÖn cña nh÷ng ngêi quen biÖt nhau kh«ng cã tÝnh ®⁴i diÖn, v× thÕ, nã lµ v« bæ. Tõ ®Çu nh÷ng n⁴m 50 XHH thùc nghiÖm ë T©y §øc ®íc ph,t triÖn theo khu«n mÉu cña Mü, vµ nõu nh trong lÜnh vùc lý thuyÖt vÒ sau nµy cã xuÊt hiÖn nhiÖu trµo lu tù chñ (trêng ph,i Frankfurt lµ vÝ dô). Th× trong c,c ®iÖu tra XHH cô thÓ c,c nhũ XHH T©y §øc tiÖp tôc vµ ph,t triÖn truyÖn thêng Mü.

VÒ sè lĩng ®iÖu tra tÝnh theo ®Çu ngêi cña T©y §øc b©y giê hæ chót n÷a th× vīt Mü. C,c nghiãn cøu trong lÜnh vùc TT§C ®íc tiÖn hµnh víi c,c trêng §HTH, còng nh c,c viÖn nghiãn cøu khoa hãc t nhÇn vµ c,c trung tÇm th÷ng m⁴i kh«ng thÓ nµo phÇn biÖt râ gi÷a chóng ai nghiãn cøu riªng vÒ c,c ph÷ng tiÖn TT§C. ë T©y §øc kh,ch hµng quyÖt ®Þnh xu híng vµ ®Ò tµi nghiãn cøu. Mµ c,c kh,ch hµng, cĩng víi b,o chÝ, ®µi ph,t thanh, VTTH, lµ c,c ®¶ng ph,i chÝnh trÞ, c,c nhũ ho⁴t ®éng chÝnh trÞ, c,c tæ chøc chÝnh trÞ, c,c c÷ quan chÝnh phñ, c,c xÝ nghiÖp vµ tÊt nhiãn lµ c,c h-ng qu¶ng c,o. ë ®©y ®-n ®Æt hµng nghiãn cøu mµ ®íc b,o chÝ tr¶, hoµn toµn kh«ng nhËt thiÖt vÒ c,c vËn ®Ò th«ng tin. ThÝ dô, t⁴p chÝ rÊt phæ biÖn "Spiegel" ®· ®Æt hµng mét nghiãn cøu vÒ sù t,c ®éng cña qu¶ng c,o ®èi víi ®éc gi¶ cña m×nh. GÇn nh tÊt c¶ c,c c÷ quan b,o chÝ ®Òu tiÖn hµnh nh÷ng nghiãn cøu t÷ng tù, bëi v× qu¶ng c,o cã hiÖu qu¶ lµ nguån t'ng thãm thu nhËp. Sù ®ång nhËt nh÷ng quyÖn lĩi cña c,c b,o trong mÆt nµy ®· cho phĐp viÖn DLXH DIVO (Frankfurt - on - Maine) vµ INRATEST (Munhen) lËp mét ñng kĐt (phiÖu hái) tæng hĩp theo ®ã n⁴m 1946, theo ®-n ®Æt hµng cña liãn hiÖp c,c nhũ lµm b,o ®· ®iÖu tra ®éc gi¶ cña gÇn nh toµn bé nõn b,o chÝ T©y §øc. Trong ñng kĐt chØ cã 3 cÇu hái

Đòi hỏi: Bên thông báo có, có vụ tập chí nọ ? Bên cả xem VTTT hay kh«ng ? Vụ tuấn vĩa qua bên cả đi xem phim hay kh«ng ? mét sè tê b, o khi b«xung ìng kĐt nuy b»ng nh÷ng c©u hái vÒ sù c¶m th« tin b, o chí: m«c đé đ«c thông xuyªn, sù ph«c biĐn c, c đò m«c kh, c nhau cĩa tê b, o, viĐc chó ý đĩn c, c nguªn th«ng tin kh, c.

C, c h·ng VTTT vµ §ui ph, t thanh T©y §øc còng l«i kĐo c, c Trung t©m nghiªn cøu n«i tiĐng vµo viĐc nghiªn cøu nhãm c«ng chóng cĩa m×nh. VTTT đ«c biĐt quan t©m đĩn nh÷ng vĐn đò c¶m nhĐn c, c th«ng tin đĩc truyĐn đi. C¶ nh÷ng nhµ b, c h«c cĩa c, c trêng §HTH vµ c, c trung t©m th÷ng m«i đòu nghiªn cøu ¶nh hĐng cĩa c, c ch÷ng tr×nh TV đĩn DLXH vÒ vĐn đò nuy hay kh, c. INFRA TEST cĩa Munkhen đ· soªn th¶o mét thang tĩ + 10 đĩn - 10 vĩ m«c đĩch đã, vµ theo đã đ, nh gi, tĩng ch÷ng tr×nh.

CÇn xem xĐt đ«c biĐt mét trong nh÷ng viĐn lín vµ n«i tiĐng nhĐt đ· tiĐn hµnh c, c đòu tra XHH cõ thó t«i T©y §øc - viĐn đ©n c h«c (Demoscopi) đĩc thµnh lĐp nãm 1947 t«i Allensbach. L·nh đòo nã lµ mét nhµ XHH, b, c h«c, ng«i đøng đÇu ViĐn chính luĐn cĩa trêng §HTH Elizabet Noelle-Neuman. Nh vĐy đ· h·n 30 nãm nay viĐn đ©n c h«c tiĐn hµnh c, c dù b, o kĐt qu¶ bÇu cõ vµo quèc híi, ẽ đ©y nghiªn cøu đĩc đ¶ng cÇm quyĐn tµi trí. C, c híp đ«ng vĩ c, c c÷ quan cĩa chính phñ nh bé b¶o vĐ s«c khoĩ, bé t ph, p t«i thµnh phÇn nhĐt đ·nh trong ng©n quĩ cĩa viĐn. HiĐn nghiªn r»ng kh«ng mét trung t©m nghiªn cøu t nh©n nọ cũ thó t«n t«i mµ kh«ng nghiªn cøu nh÷ng đòu mµ giĩ kinh doanh quan t©m: nghiªn cøu thĐ trêng hµng ho, , đòu tra nh÷ng ng«i tiªu đĩng hµng ho, , đ« ra c, c dù đò, n vÒ đÇu t vèn. Tuy vĐy ph©n t đĐt c¶ c«ng viĐc cĩa viĐn đĩc lµm cho b, o vµ c, c tĩp chí. §ã lµ phÇn đĐt lín đèi vĩ mét trung t©m nghiªn cøu th÷ng m«i. Ngoµi nh÷ng quyĐn lĩ nghò nghiĐp thuÇn tuý (b¶n th©n Noelle-Neuman lµ nhµ b, o n÷ vĩ tuyªn truyĐn cho nĐn khoa h«c b, o chính chính x, c "Presszion Press") b, o chí cÇn cho c, c trung t©m nghiªn cøu ẽ đĐt c¶ c, c níc nh qu¶ng c, o. Chính nh÷ng c«ng bè đĩc đ¶ng trªn b, o chí đ¶m b¶o sù lªn tiĐng réng lín cho c, c t, c gi¶, chính vĐy Noelle-Neuman tù m×nh c«ng bè mét c, c cũ thò thèng trªn VTTT vµ b, o chí nh÷ng kĐt qu¶ nghiªn cøu cĩa m×nh vµ đ« ra dù b, o.

ViĐn đ©n c h«c đ· thµnh lĐp hĐ thèng nghiªn cøu ý kiĐn kh, n gi¶ truyĐn h×nh đÇu tiªn trªn thĐ giĩ vĩ c, c kù thuĐt hiĐn đĩ đĩc gãi lµ èng kÝnh truyĐn h×nh "Telescope". B»ng viĐc chèn mĐu cũ tÝnh đĩ diĐn đ· chèn đĩc mét sè l·ng nhĐt đ·nh c, c gia đ×nh cũ TV, vµ đĩc sù đ«ng ý cĩa hã ng«i ta đ· đĐt

tham vào TV mét bé phèn mù nhê ã sĩ gọi vào trung tâm tyn hiou vào vioc ai xem mù xem c, i gx vào thei iom ã tran VTTH v, nh gi, tho nyo vào ch-ng trxn khi têt c, c thvnh vi^n gia xnh Ên nh÷ng nét cçn thiôt. Gia xnh ic tr, mét thi lao nhá vào sù céng t, c, sau mét am th«ng tin nhËn ic nh vËy ic xö lý v, s, ng ra sù phçn tÝch c, c ch-ng trxn cña nguy hçm qua ic chuËn b, víi sù phçn chia kh, n gi, theo hác vËn, kiÓu n-i sèng, nghÒ nghiÖp. Tuy nhi^n ph-ng ph, p kh«ng ic ðing réng r-i v x kü thuËt phøc t¹p v, ¼t.

Ti viÖn dçn c hác cã mét phßng lu tr÷ ic tæ chøc rËt tèt mù cho phÐp ta lvm nh÷ng so s, nh c, c sè liÖu VTTH - theo nh÷ng th«ng sè kh, c nhau v, trong nhiÖu n'm. V'n phßng lu tr÷ nuy gióp viÖc so¹n th, c, c tui liÖu cho nh÷ng iÖu tra míi. Nã cã hai bé phËn: Ti mét bé phËn têt c, c cÇu hái mù lóc nyo ã ra trong nh÷ng iÖu tra cña viÖn ic s¼p xÕp trxn bvy l'i theo thø tù A, B, C. C¹nh tång cÇu hái hã chØ râ trong nghi^n cøu nyo ã ra ic ðing v, cã thÓ t x m thËy kÕt qu, iÖu tra è cÇu.

Trong bé phËn thø hai cña phßng lu tró tËp hÿp têt c, c kÕt qu, mù ViÖn thu thËp tÝch luü ic sau h-n 30 n'm.

Hÿp ång mù ic Noelle-Neuman ký víi mét tê b, o húng nguy lín nhËt cña Tçy §øc lvm thÝ dô minh ho¹ cho sù hÿp t, c gi÷a c, c nh, b, c hác v, c, c nh, thuc hính. ViÖn Demoscopi tiÖn hính cho b, o nuy 12 iÖu tra quy mç lín dçn c mét n'm. ViÖn gióp i c, c céng t, c vi^n cña b, o phçn tÝch v, hiÓu c, c kÕt qu, iÖu tra cña hã. Kh«ng Ýt h-n hai lçn trong mét th, ng c, c héi nghP ic tiÖn hính, mù t'i ã c, c céng t, c vi^n cña viÖn v, ban bi^n tËp cing th, o luËn c, c xu híng mù viÖn d- t x m ra v, nh÷ng lý gi, i chóng cã thÓ, viÖn giúi thiÖu cho c, c céng t, c vi^n tê b, o nh÷ng lu tr÷ cña m x nh.

Italia.

XHH vào th«ng tin i chóng kh«ng cã lpch sø tríc chiÖn tranh iÖu ã ic gi, i thÝch b»ng c, c iÖu kiÖn tån t'i cña Ët nic díi thei Mussolini". Cho Òn lóc sôp æ cña chñ nghÜa ph, t xÝt XHH t'i ý vËn cha cã: chñ nghÜa ph, t xÝt cÊm nã - Luara Balbo v, Juliana Chiareti viÖt - vào nh÷ng n'm 1945 - 1958 XHH ý ra sao chÐp nh÷ng tiâu chuËn cña XHH Mü. N'm 1956 t'i héi nghP XHH tovn tho giúi lçn 4 cã 10 nh, XHH ý. Kh«ng ic c«ng nhËn trong c, c trêng DDH tæng hÿp XHH ý ic ph, t triÓN nh lvm ngvnh øng ðông... Vào nã n'm sau nh÷ng n'm 60 XHH ic cing cè t'i c, c trêng §HTH v, xu híng hÿn lçm hiÖn nay lvm chñ o".

Tính trạng chính vụ KT phục tấp của nh÷ng thếp kù gÇn   y t i Italia, vụ   ng th i con   ng ph, t tri n   c trng của c, c ph-ng ti n TTSC trong n c   ch   nh m t "s  b ng n e nghi n c u", m  n n XHH  y tr i qua trong c, c th p kù gÇn   y (70 - 80). Ngành XHH m  l c n o       b  g t kh i c, c tr ng   i h c    qua chi m m t v  tr y x ng  , ng th c t i trong h u hết c, c tr ng SHTH trong n c. TTSC   c nghi n c u kh ng ch    c, c khoa XHH m  c n c, c khoa ng n ng , lu t ph, p, c, c KH ch nh tr , kinh t , tâm lý học, s ph m. Th m vụo      i u n y nh SHTH thi n ch a gi, o "Sacro Kuope" (Milan) vụ c, c tr ng SHTH qu c t  c, c KHXX (Roma).

Với trung tâm nghi n c u t i tr ng SHTH Roma c ng nghi n c u c, c v n    TTSC.   c th nh I p n m 1977 Trung tâm nghi n c u c, c hi n t ng thông tin (SERFI)    l m m t c ng vi c th  v  " o l ng" nội dung c, c thông tin b ng c, ch   o khoảng c, ch giữa nh÷ng  y ki n   c truy n   i b i c  quan b, o ch y v i c, c ph n  ng   i v i n i của c ng ch ng.

Tr ng SHTH Fiorentina    l nh l n m nh tr, ch nhi m t p h p c, c nh  nghi n c u m  l m việc trong l nh vực TTSC, kh ng ph  th c vụo xu h ng ch nh tr , khoa học của hộ, m i h p t, c nh÷ng   i bi u c, c ngành nh XHH, K  hi u h c, TL h c, ng n ng  h c vụ c, c v ng ki n th c kh, c. C n ghi nh n r ng XHH  y, c  th  chinshvif s  xu t hi n mu n m n của m nh r t nh y cảm   c, c xu h ng m i trong nghi n c u v  thông tin nội chung. Vi c phân t ch c, c t liệu của TTSC      c khoa ngh  thu t, ca nh c vụ c, c tr  gi i tr y,   c th nh I p t i tr ng SHTH Bolonie ti n h nh. C, c c ng vi c t ng t    c ti n h nh t i trung tâm k  hi u h c vụ ng n ng  học của tr ng SHTH Urbino. Nh v y XHH hi n   i t i  y   c ph n bi t b i m t   i u l  v  tr y th ng so, i   o tr ng ph, i h n l m vụ c, c trung tâm   i u tra c  thể chi m giá. C, c d ng kh, c của t v n x  h i h c   c th  hi n nh th  n o ?.

S, ng ki n c, nh n trong l nh vực   i u tra XHH    y mang h nh th c c, c qu  nh n   o m    c th nh I p b i c, c h-ng c ng nghi p    ti n h nh c, c c ng việc trong l nh vực này hay khác. V  d  t i Venesia c  qu  Angelo Rissoli nghi n c u c, c ph-ng ti n thông tin theo v ng. Vi n Agostino Jameddi "Milan ti n h nh c, c th  nghi m nghi n c u nh÷ng v n    x  h i của thông tin video. Nh÷ng có quan, t e ch c nh qu  oolivetti vụ qu  Anelli c ng t  ra quan tâm đến TTSC.

VÒ phÇn c,c t vÊn XHH mụ n»m trong hÖ thèng c,c ph-ng tiÖn th«ng tin, th× è ©y tríc hÖt cÇn ph¶i nãi vÒ h-ng v« tuyÖn, truyÖn h×nh, truyÖn thanh cña ý (RAI): "Nh÷ng nghiªn cøu TT&C t¶i RAI - I.A.diakin viÖt, cũ mét ph¹m vi mụ kh«ng mét h-ng v« tuyÖn nµo trªn thÖ gi¶i cũ ®íc, c¶n ®èi víi ý ®ã lµ nghiªn cøu lín nhÊt vÒ chi phÝ s¸c lùc khoa hãc vµ c,c kho¶n tµi tr¶".

Trong hÖ thèng cña c«ng ty cũ tæ ch¸c t vÊn ®· tiÖn hµnh nh÷ng ®iÒu tra vÒ c,c vÊn ®Ò kh,c nhau (VÝ dõ VTTH vµ tr¶ em) vµ nhiªi nghiªn cøu kh,c. Víi t c,ch lµ c,c chi nh,nh cña RAI, t¶n t¶i tæ ch¸c t vÊn nghiªn cøu vµ t liÒu, ban gi,m ®èc VTTH cho tr¶ em. Nhµ xuÊt b¶n ERI tiÖn hµnh tuyªn truyÖn c,c t,c phÈm NHH cũ ý còng nh xuÊt b¶n c,c b¶n d¶ch cũ nh÷ng t,c phÈm níc ngoµi lín nhÊt. C,c héi ngh¶ quèc tÖ vÒ ®Ò tµi kh,c nhau mụ g¶n liÒn víi ®µi ph,t thanh vµ VTTH ®íc tæ ch¸c thèng xuyªn. H×nh thÓ c,c t vÊn XHH cũ ý lµ nh v©y. NÒn XHH TT&C tr¶ vµ ®ang ph,t triÖn m¹nh mẽ t¶i NhÊt B¶n còng cũ mét xu híng kh,c.

NhÊt B¶n.

Xu híng cũn ®¹o trong giai ®o¹n hiÖn nay ®Ön viÖc gi¶i quyÖt c,c nhiÖm vô cô thÓ vµ ®a ra c,c kiÖn ngh¶ lµ ®Æc ®iÓm cũ c,c nghiªn cøu XHH trong lÜnh vùc khoa hãc b,o chÝ t¶i NhÊt B¶n. "Củn nghÜa vô l¶i nµy cũ nÒn KH NhÊt B¶n - O. Pankina viÖt - tÊt nhiªn cũ mét sè u thÖ nhÊt ®¶nh vµ ®íc ñng hé réng r-i bëi nh÷ng ngêi trùc tiÖp n¾m c,c ph-ng tiÖn th«ng tin trong níc nhng trong cũn nghÜa vô l¶i nµy cũ cũ ®iÓm yÖu cũ KH NhÊt B¶n mụ ®· b¶ d©nx t¶i v¶ trÝ ngêi hÇu ngoan ngo-n cũ b,o chÝ, ®µi ph,t thanh, VTTH t b¶n".

C,c ®iÒu tra XHH cô thÓ vµ c,c ph-ng tiÖn th«ng tin vµ cũ khoa hãc b,o chÝ, hiÖn t¶ng t-ng ®èi tr¶ è NhÊt B¶n, kh«ng cũ l¶ch s¸ tríc cũn rtanh vµ vò trang b»ng kinh nghiÖm cũ XHH thùc nghiÖm Mũ è giai ®o¹n kh, trèng thµnh cũ cũ nã. B©y giê NhÊt B¶n tiÖn hµnh rÊt réng r-i c,c ®iÒu tra XHH cô thÓ trong lÜnh vùc c,c ph-ng tiÖn TT&C, ®Ó ®uæi k¶p nh÷ng ngêi thÇy m×nh: Ngêi Mũ. Ngoµi c,c quan hÖ quèc tÖ mụ mét sè tê b,o cũ víi Harris (B,o Asaki Simbun), c¶n t¶n t¶i mét hÖ thèng ®,ng kÓ c,c trung t¸m vµ viÖn trong níc nghiªn cøu vÒ c,c ph-ng tiÖn TT&C vµ c«ng cũng cũ cũ. D¶ng nghiªn cøu hµn l¸m ®íc thÓ hiÖn è 12 trèng SHTH trong níc n-i mụ cũ c,c khoa vµ c,c ph¸n khoa khoa hãc b,o chÝ, vÝ dõ: t¶i trung t¸m nghiªn cøu khoa hãc vÒ b,o chÝ thuéc trèng SHTH T«k«. Tuy nhiªn khi s¸ d¸ng c- sè lý thuyÖt cho c,c nghiªn cøu c,c nhµ b,c hãc NhÊt b¶n cũ mét xu híng thùc tÖ rã rµng. VÝ dõ mụ nãm 1970 - 1971 c,c céng

t, c vi^an cⁿa Vi^on nghi^an c^ou khoa h^ac ®· th^o øng d^ong trong nghi^an c^ou quan ®i^om m^u ®i^c h^xnh th^unh trong XHH M^u nh l^um s^u tho^l m[·]n v^u s^u s^o d^ong (Uses and gratifications) m^u b^lin ch^ut cⁿa n^a ®éng ch^um ®^on v^ên ®^o x^uc ®^onh xem c^uc ph[·]ng ti^on TT&C ^lnh h^êng ẽ m^oc ®é n^uo ®^on ý th^oc quan ®i^om v^u c^uc th^ai quen cⁿa m^ai ng^êi. M^oc ®^uych cⁿa n^a t[·]ng ®èi giⁱi h[·]n - nghi^an c^ou c^uc ph^lin øng cⁿa nh[·]ng b^u néi trⁱ vⁱi c^uc d^ung nh^êt ®^onh cⁿa nh[·]ng ch[·]ng tr^xnh v[«] tuy^on. K^ot qu^l cⁿa c[«]ng vi^oc l^um s^u ph^on t^uch nh[·]ng nhu c^uu cⁿa c[«]ng chóng nh m^ê réng ki^on th^oc t^u gi^o d^oc, nhu c^uu t^xm s^u ®^ung c^lm, th gi[·]n, d^êi bá nh[·]ng phi^on to^ui h^ung ng^uy. Vi^on nghi^an c^ou khoa h^ac v^o d lu^ên x[·] héi c^ong nghi^an c^ou v^o b^uo vi^ot ®^ui ph^ut thanh v^u VTTH. §Æc bi^êt ph^ut tri^on r^êt réng lⁱn, nh l^um mét ®Æc trng cⁿa Nh^êt B^lin, c^uc trung t^om nghi^an c^ou n[»]m trong h^o th^êng c^uc ph[·]ng ti^on th[«]ng tin. V^y d^o t^un tⁱ nh[·]ng vi^on nghi^an c^ou khoa h^ac v^o ®^ui ph^ut thanh v^u VTTH, lⁱi c^uc trung t^om v^u c^uc vi^on thu^êc li^an ®^om c^uc nh^u bi^an t^êp v^u s^lin xu^êt b^uo, trong hi^op héi ph^ut thanh th[·]ng m^ui qu^êc gia cⁿa Nh^êt B^lin. Nh[·]ng nghi^an c^ou v^o c[«]ng chóng ®é c gi^l v^u c^uc ®i^ou tra d lu^ên x[·] héi ®i^c ch^ynh c^uc b^uo ti^on h^unh c^ong ®Æc trng cho Nh^êt B^lin.

§Æc ®i^om cⁿa n^on b^uo ch^y Nh^êt B^lin l^um ®i^ou m^u nh^ê ch[·] tⁱng h^xnh, mét kho^lng kh[«]ng gian nh b^uo cⁿa Ch^ou ^uu n^a c^uc th^o ch^oa ®^ung nhi^ou th[«]ng tin h[·]n cho n^an nh mét s^e c^uc chuy^an gia cho r[»]ng c^uc nh^u XHH Nh^êt B^lin ch^o ý nhi^ou ®^on c^uc v^ên ®^o k^ych thⁱc t li^ou b^uo h^xnh th^oc ®^a ra ®^o t^ui cⁿa b^uo n^ai chung. H^ung n[·]m ®^ou ti^on h^unh nghi^an c^ou néi dung c^uc t^ê b^uo Nh^êt B^lin. S^ung th^êi ti^on h^unh mét s^u ph^on t^ych k^u c^ung c^uc th^ai quen cⁿa c[«]ng chóng Nh^êt B^lin th^êi gian v^u n[·]i ®^uc b^uo, th^ych c^ui g^x h[·]n, s^e th^ych, vi^oc nhⁱ c^uc t li^ou ri^ang bi^êt, v[·].. §i^ou ®^u v^o c[·]n b^lin ®i^c ch^o ®^onh ®i^c ®^onh ch^o b^êi s^u c^un thi^ot ch^êng lⁱi s^u c[·]nh tranh cⁿa ph[·]ng ti^on th[«]ng tin trⁱ nh^ug r^êt m^unh ẽ Nh^êt B^lin. VTTH n^a xu^êt hi^on v^uo n[·]m 1953 v^u sau 10 n[·]m c[«]ng chóng cⁿa n^a tr^e th^unh mét trong nh[·]ng nh^um lⁱn nh^êt trong x[·] héi t b^lin, ch^u thua ch^ø mét m^xnh M^u. Cho n^an nh[·]ng nh^u XHH Nh^êt B^lin theo nhi^om t^o cⁿa li^an ®^om to^un Nh^êt B^lin c^uc nh^u bi^an t^êp v^u l^um b^uo trong v^lng 3 n[·]m ®· ti^on h^unh nghi^an c^ou c[«]ng chóng ®é c gi^l cⁿa T[«]ki[«], l^um r^u kh[«]ng ch^ø xem h^a ®^uc g^x v^u bao nhi^ou th^êi gian, m^u c^ln xem c^uc nh^um ®é c gi^l n^uo gi^unh bao nhi^ou th^êi gian cho vi^oc nghe ®^ui v^u xem v[«] tuy^on. Theo t li^ou cⁿa c^uc nghi^an c^ou n^uy vi^on nghi^an c^ou khoa h^ac v^o ®^o t^ui ph^ut thanh v^u VTTH ®· xu^êt b^lin c^uc b^uo c^uo nh "kh^lo s^ut tra kh^un gi^l v^u th^ynh gi^l cⁿa v[«] tuy^on v^u ®^ui ph^ut thanh", "ý ki^on b^ln nghe ®^ui".

vụ ý vÒ nh÷ng con ngêi ®· bá phiÖu cho ®¶ng céng s¶n. ChÝnh phñ Mü ®·
®Æt húng vụ tui trî trong nïm 1951 nh÷ng ®iÖu tra d luËn x· héi tñi Hù Lan vụ ý
mụ kÖt qu¶ cña nã ®íc c, c nhự chiÖn líc cña chiÖn tranh l¹nh ðìng.

C, c tæ chøc th÷ng mñi tÊt nhiªn cÇn c«ng bè (tuy r»ng kh«ng ph¶i lóc
nụo còng c«ng khai) c«ng viÖc cña hä gi, bao nhiªu. Ngêi ta cho r»ng víi mÉu
chän lụ kho¶ng 1500 - 2000 ngêi trong mét cuéc ®iÖu tra toµn quèc, gi, lụ 40 -
50 ngh×n ®« la. Mét pháng vËn c, nh©n tèn trung b×nh 25 ®« lụ (ngêi pháng
vËn ®íc nhËn 10 ®« la), pháng vËn qua ®iÖn thoñ rñ h÷n 2 lÇn. C, c nghiªn cøu
th÷ng mñi cũ gi, cao h÷n. Mét h÷ng thuèc l, ®· tr¶ cho L.Haris 120 ngh×n ®« la
cho mét ®iÖu tra toµn quèc víi mÉu lụ 4000 ngêi.

Tñi Ph, p gi, trÞ trung b×nh c, c chi phÝ cho nhiÖu ®iÖu tra ®íc coi 15 - 20
ngh×n phr'ng, mét c©u hái trong an-kÐt thêng kh, ch húng ph¶i tr¶ kho¶ng 2,5
ngh×n Phr'ng. TÊt nhiªn tæng thu thay ®æi mçi lÇn phô thuéc vµo tÝnh chÊt
khèi lîng ®iÖu tra vµ kh, ch húng. VÒ cũn b¶n vÝ dô viÖn DLXHH cũa Ph, p
(IFOP) nïm 1972 cũ thu nhËp mét nïm lụ 14 triÖu phr'ng vÒ viÖc tiÖn hính 300
nghiªn cøu. Mét ®iÖu tra theo jngkÐt (ph, t vËn) cũ 15 c©u hái kh, ch húng cũa
viÖn nỳ ph¶i tr¶ tõ 15 - 35 ngh×n phr'ng. Nh chóng ta ®· nãi b, o chÝ thêng
xuyªn ®íc ®a ra c, c ®iÖu kiÖn u ®·i. vÝ dô viÖn SOFRES ®· tiÖn hính cho t¹p
chÝ "Novel Observator" mét ®iÖu tra 2000 ngêi kh, c theo quan niÖm cũa hä vÒ
h¹nh phóc, mụ trong ®ã pháng vËn ®µi 40 phót gảm 28 c©u hái. T¹p chÝ húng
tuÇn nỳ ®· ph¶i tr¶ cho nã 100 ngh×n phr'ng.

Nh÷ng kÖt luËn

Chóng ta ®· xem xÐt nh÷ng mèi quan hÖ chÝnh trÞ vµ kinh tÖ cũa c, c t
vËn XHH tñi c, c níc t b¶n ®· ph©n tÝch hÖ thêng c, c trung t©m tiÖn hính nh÷ng
®iÖu XHH cũ thÓ trong lÜnh vùc b, o chÝ ®µi ph, t thanh vµ VTTH, ®· ph©n
tÝch ra c, c loñi sau: C, c trung t©m hính l©m (chñ yÖu ẽ c, c trêng SHTH), c, c
trung t©m vµo tæ chøc t nh©n, c, c t vËn vµ tæ chøc th÷ng mñi n»m trong hÖ
thêng c, c ph÷ng tiÖn th«ng tin víi t c, ch lụ c, c bé phËn vµ c, c chi nh, nh hay mét
dñng tæ chøc kh, c. Sè ®«ng c, c tæ chøc t nh©n vµ nhiÖu khi c, c trung t©m
hính l©m thùc hiÖn c, c ®÷n ddawt húng cũa c, c tæ chøc rÊt kh, c nhau, cho nªn
c«ng viÖc ®íc tiÖn hính theo nh÷ng vËn ®Ò còng rÊt kh, c nhu. §Æc biÖt thêng
xuyªn lụ c, c ®iÖu tra XHH cũ thÓ trong lÜnh vùc khoa hãc b, o chÝ song song
víi nh÷ng ®iÖu tra d luËn x· héi, vµ chÝnh c, c viÖn DLXH nghiªn cøu vÒ XHH
b, o chÝ thêng xuyªn h÷n cũ.

VÒ lƀch sò ƔÊt níc ƔÇu tiªn n-i mụ c,c ƔiÒu tra XHH thÓ nãi chung nhËn Ɣíc sù ph,t triÓN réng r-i vµ c¶¶ trong lÜnh vùc b,o chÝ nãi riªng lµ Hoa Kú. ChÝnh vËy trªn vÝ dô cña chÝnh níc nµy chóng ta Ɣ· lµm rª nĐt ƔÆc trng cña nh÷ng nghiªn cøu vÒ b,o chÝ Ɣµi ph,t thanh vµ VTTH. Mét sè níc t b¶¶n kh,c Anh, Ph,p, T©y §øc, ý vµ NhËt B¶¶n, Ɣ· Ɣi theo dËu ch©n cña Mù ƔÆc biÖt lµ nh÷ng giai Ɣo¹n ƔÇu.

Nh÷ng nghiªn cøu XHH cõ thÓ vÒ khoa hãc b,o chÝ tªi c,c níc t b¶¶n ph,t triÓN Ɣíc lan ra rÊt réng lín sau chiÖn tranh thÕ giíi lÇn thø 2. §iÒu nµy Ɣíc gi¶¶i thÝch b»ng sù ph,t triÓN c,c ph-ng tiÖn th«ng tin (vÝ dô sù xuÊt hiÖn cña VTTH) còng nh b»ng t×nh trªng XH chÝnh trƔ Ɣang trë lªn phøc tªp mụ ƔBi hái nh÷ng t duy mii Ɣèi víi viÖc gi¶¶i quyÖt c,c vËn ƔÒ n¶y sinh trong x· héi t b¶¶n vµ gi÷a c,c quèc gia, chóng ta thËy r»ng phÇn lín, c,c nghiªn cøu Ɣíc ƔÆt hµng vµ tui trí giíi kinh doanh (tríc hÖt lµ nhê qu¶ng c,o) vµ bé m,y quyÒn lúc chÝnh trƔ th«ng qua c,c c- quan tæ chøc nhµ níc.

MÆc di cũ sù gièng nhau lín cña nh÷ng hÖ thèng t vËn XHH tªi c,c níc t b¶¶n ph,t triÓN, ƔÆc biÖt trong giai Ɣo¹n ƔÇu h×nh thµnh chóng, è tång níc, t-ng øng víi nh÷ng ƔiÒu kiÖn vµ ƔÆc ƔiÓm cõ thÓ cũ c¶¶ nh÷ng nĐt ƔÆc trng. Chóng ta Ɣ· nãi r»ng tªi Ph,p c,c trung t©m hµn l©m cña nh÷ng nghiªn cøu XHH ph,t triÓN kĐm c,c níc kh,c trong khi Ɣã chi nh,nh nµy ph,t triÓN ƔÆc biÖt d÷ dèi tªi ý n-i mụ XHH th«ng tin Ɣªi chóng cβn rÊt trí. C,c nhµ XHH T©y §øc theo truyÒn thèng triÖt hãc ƔÒu dµnh sù chó ý lín h-n víi viÖc t×m kiÖm nh÷ng lý thuyÖt nÒn t¶ng cβn NhËt B¶¶n theo xu híng thùc dông rª rµng, sù thu nhËn c,c kÖt qu¶ cõ thÓ cho viÖc øng dông chóng trong ho¹t Ɣéng cña c,c ph-ng tiÖn th«ng tin. Cuèi cïng quan trãng ph¶¶i nhËn m¹nh r»ng trong thêi gian gÇn Ɣ©y sù mong muèn cña c,c nhµ XHH c,c níc kh,c nhau t×m thËy nh÷ng con Ɣêng cña m×nh trong nghiªn cøu x· héi hãc t,c rëi khái khu«n mÉu mù. §iÒu Ɣã Ɣíc c¶¶m nhËn ƔÆc biÖt rª è nh÷ng trung t©m XHH cña c,c §HTH è Anh n-i Ɣ· n¶y sinh nh÷ng quan ƔiÓm gÇn víi quan ƔiÓm M,c - xÝt vÒ vai trƔ cña truyÒn th«ng theo mét lo¹t c,c th«ng sè, c,c nhµ XHH M,c - xÝt ho¹t Ɣéng tÝch cùc tªi ý tranh luËn víi c,c sù gi¶¶i thÝch cña t b¶¶n vÒ vƔ trÝ vµ ƔÆc trng cña c,c phong tiÖn TT§C trong nh÷ng ƔiÒu kiÖn hiÖn nay.

Ch-ng III: TÝnh chÊt vµ xu híng nh÷ng nghiªn cøu cõ thÓ.

Tªm thêi cha ai lµm Ɣíc viÖc hÖ thèng ho, vµ cËu tróc lªi tÊt c¶¶ v« sè c,c ƔiÒu tra th«ng tin, Ɣíc tiÖn hµnh tªi c,c níc t b¶¶n. Mét lo¹t c,c t liÖu hµn toµn

kh«ng ®íc c«ng bè (theo y^{au} cÇu cña kh₃ch húng), lo^{1t} kh₃c ®íc trang bP b»ng bé m₃y KH kĐm hã kh«ng mi^{au} t¶ ph-ng ph₃p c₃c nguy^{an} t^{3/4}c, IẾp mÉu vµ số lý kỐt qu¶), bÊt chÉp y^{au} cÇu cña li^{an} ®oµn NHH Mü, ph¶i ®a ra khi c«ng bè tÊt c¶ nh÷ng d÷ kiÖn ban ®Çu. Ngoµi ra t liÖu nhiÖu, ®a d¹ng, nhiÖu mÆt vµ nhiÖu ph¹m vi khi nhau, n^{an} viÖc ®a tÊt c¶ chóng vµo mét mèi hiÖn nay lµ cha thÓ lµm ®íc cho n^{an} chóng ta chØ giú h¹ⁿ b»ng viÖc t₃ch biÖt nh÷ng d¹ng nghi^{an} cøu phæ biÖn nhÊt trong lÜnh vùc TTŞC vµ tr^{an} vÝ dō cña chóng, chóng ta nghi^{an} cøu c₃c ®Æc ®iÓm cña c₃c nghi^{an} cøu thùc nghiÖm mµ ®íc nãi ẽ tr^{an}.

1. C«ng chóng lµ ®èi tÝng cña c₃c nghi^{an} cøu.

Nh₃nh réng lín nhÊt cña XHH TTŞC lµ nh÷ng nghi^{an} cøu c«ng chóng c₃c ph-ng tiÖn th«ng tin. Sã lµ mét ®èi tÝng phøc t¹p vµ nhiÖu khÝa c¹nh mµ ®íc nghi^{an} cøu tō nh÷ng mÆt kh₃c nhau vµ víi nh÷ng t©m thỐ mōc ®Ých kh₃c nhau, ®iÖu mµ hiÖn nhi^{an} cã thÓ dÊu Ên ®èi víi tÝnh chÊt tōng ®iÖu tra cō thÓ, c₃c ph-ng ph₃p vµ kỐt qu¶ cña nã.

VÒ mÆt lPch số sù thèng k^a ban ®Çu vÒ sè lÝng c«ng chóng cña nh÷ng lo¹ⁱ ph-ng tiÖn th«ng tin nhanh chãng ®íc bæ sung b»ng viÖc chia nhãm c«ng chóng theo giú tÝnh, tuæi t₃c, c₃c nhãm nghÒ nghiÖp - XH, hãc vÊn hay vÒ mōc ®é thu nhËp. Nh÷ng th«ng tin nµy ®íc thu nhËp trong bÊt cØ ®iÖu tra nµo vÒ c«ng chóng cña TTŞC thêi gian hiÖn nay. ChØ ®iÖu tra, vÒ nguy^{an} t^{3/4}c, (mÆc dĩ mçi lÇn ®Òu phō thuéc vµo nh÷ng mōc ®Ých cña ®iÖu tra) kh«ng chØ c«ng chóng thùc (tøc lµ nh÷ng ngêi cã ®ãc nghe xem TTŞC) mµ cßn nh÷ng ngêi mµ cha ph¶i lµ c«ng chóng cña TTŞC. VÒ sù quan träng cña viÖc nghi^{an} cøu nh÷ng ngêi kh«ng ph¶i lµ c«ng chóng TTŞC ®íc nãi tíi b»ng sù kiÖn r»ng lo¹ⁱ ngêi nµy ®pnh kú trong ng÷ c¶nh nµy hay kh₃c trê thụn kh₃ch thÓ nghi^{an} cøu nh÷ng ngêi kh«ng ph¶i lµ b¹ⁿ ®ãc cña c₃c b₃o húng nguy, do c₃c céng t₃c vi^{an} cña phßng nghi^{an} cøu Wisconsin t¹ⁱ bang Wisconsin Mü tiÖn húng. Sau khi ®iÖu tra n^{im} 1057 ngêi trong sè ®ã cã 13,54% kh«ng ®ãc c₃c b₃o húng nguy, B.Westle vµ V.Severin ® kỐt luËn r»ng nh÷ng ngêi kh«ng ph¶i lµ ®éc gi¶ thêng lµm c₃c viÖc kh«ng cã chuy^{an} m«n cã mōc thu nhËp thÊp, hãc vÊn kh«ng cao, ®ã thêng thuéc giai cÊp c«ng nh©n, sèng thêng ẽ c₃c vÝng n«ng th«n, theo tuæi th× ®ã hoÆc lµ nh÷ng ngêi rÊt trÍ (dĩ 20 tuæi) hoÆc lµ ®ic giµ (70 tuæi) mµ cã Ýt mèi quan hÖ víi b¹ⁿ bì, hã húng, hoÆc c₃c tæ chøc XH. Tuy nhi^{an} kh«ng ®ãc b₃o kh«ng cã nghÜa r»ng nh÷ng ngêi nµy còng kh«ng nghe ®µi hoÆc kh«ng xem c₃c ch-ng tr×nh VTTT.

Mét Æc Ìm Æc trng kh,c cña c,c nghi^n cøu vÒ c«ng chóng cña c,c Æa ph-ng TTSC hiÖn nay lµ Ìu c¶ kh,ch húng vµ nh÷ng ngêi Ìu tra Òu muèn cã kh«ng ph¶i c,c sè liÖu tuyÖt Òi, mµ c,c sè liÖu so s,nh. VÝ dõ, 16 xÝ nghiÖp b,o Æa ph-ng lín nhÊt ẽ Ph,p Æt húng vúi viÖn nghi^n cøu SOFRES Ìu tra "b¹n Æc vµ tê b,o vïng húng nguy cña anh ta". ẽ Æy mèi quan hÖ cña d©n chóng (Æ pháng vËn 2509 ngêi) kh«ng chØ Òi vúi c,c b,o Æa ph-ng mµ cßn vúi c,c d¹ng kh,c cña b,o chÝ c,c tê b,o toµn quèc, b,o Ænh kú, c,c t¹p chÝ v'n hác, c,c t¹p chÝ phõ nøc, c,c t¹p chÝ gia Ænh vµ c,c t¹p chÝ truyÒn h×nh (n-i ngoµi nh÷ng ch-ng tr×nh ph,t thanh vµ truyÒn h×nh cã Æa nh÷ng ghi chÐp nhá vÒ c,c nghÖ sÛ, c,c phim, c,c nhµ diÖn xuÊt nèi tiÖp vµ oan nh÷ng dù b,o) Æ Æc nghi^n cøu. VÒ nguy^n t¾c trong nhiÖm vô cña ngêi Ìu tra cã viÖc thÝch c,i g× h-n. VÒ nguy^n t¾c trong nhiÖm vô cña ngêi Ìu tra cã viÖc x,c Ænh nh÷ng Æng c- híng tí c,c nguån th«ng tin cña mãi ngêi, sù lùa chän nh÷ng Ên phÈm, ch-ng tr×nh nhÊt Ænh.

TÊt nghi^n, ngay tõ µu ti^n khi nghi^n cøu c«ng chóng cña c,c ph-ng tiÖn TTSC tÊt c¶ c,c nhµ b,c hác, nhµ b,o, c,c nhµ qu¶ng c,o Òu quan t©m Òn c©u hái: Æc gi¶ Æc g×, thÝnh gi¶ nghe g×, kh,n gi¶ xem g×? SÓ lµm Ìu Æ viÖc lµm râ nh÷ng phÇn nµo, Ò môc nµo, ch-ng tr×nh nµo lµm nh÷ng ngêi Æc pháng vËn quan t©m, c,i g× hã thÝch h-n thêng Æc lµm h-n c¶. C,ch thu nhËp t liÖu kh,ch quan vÒ sè thÝch cña c«ng chóng Æ lµ viÖc ghi l¹i c,c tµi liÖu mµ Æ Æc Æc, Æ Æc nghe vµ Æ Æc xem nguy h«m qua, nh÷ng g× Æc ghi nhí, nh÷ng g× g©y n^n Ên tìng.

B©y giê c,c ph-ng tiÖn kü thuÊt cho phÐp gÇn nh ngay lËp túc x,c Ænh Æc bao nhiâu ngêi nghe ho¹c xem ch-ng tr×nh nµy hay kh,c. Tuy nghi^n cïng vúi viÖc tÝch luü c,c sè liÖu thùc nghiÖm vÒ sù phæ biÖn cña phÇn Ò môc, lo¹i t liÖu nµy hay kh,c Æ cho thÊy r»ng Ìu Æ vËn cha Æ Æ kÖ ho¹ch ho, vµ tæ chøc Æng c,c ch-ng tr×nh. Ðêng nh cã thÓ gi¶ Ænh r»ng c«ng chóng cña ch-ng tr×nh nµo Æ cung nhiÖu th× nã cung phæ biÖn. Nhng kinh nghiÖm h-n 40 n`m nghi^n cøu cña bé phÈn nghi^n cøu c«ng chóng BBC Æ thuyÖt phõc ta tin r»ng trong viÖc s¾p xÕp c,c ch-ng tr×nh kh«ng chØ tÝnh Òn nh÷ng chØ sè lïng cña chóng, mµ cÇn thiÖt tÝnh to,n c¶ thêi gian ph,t (bao nhiâu ngêi thùc tÕ cã thÓ nghe Æi hoÆc xem v« tuyÖn vµo thêi gian Æ) vµ b^n c¹nh c,c ch-ng tr×nh nµo vµ nh÷ng Æc Ìm cña chÝnh ch-ng tr×nh Æ.

Mçi ch-ng tr×nh, mçi thÓ lo¹i cã c«ng chóng riêng cña m×nh vµ trong Æ cã thÓ so s,nh nh÷ng buæi ph,t riêng vµ ph,n xÐt vÒ nã theo sù so s,nh vúi ch-

–ng tr×nh tríc, cβn kh«ng thÓ ®,nh gi, mœc ®é phæ biÕn cña buæi ca nh¹c giai hêng sè kh,n gi¶ theo thÝnh gi¶ cu¶ nã vói sè lîng c«ng chóng cña nhµ (trí) hoÆc sù phæ biÕn cña ch–ng tr×nh tuyªn truyÒn v' n ho, so vói phim trnh th,m.

ChÝnh vx thÕ bé phËn nghiªn cøu c«ng chóng cña BBC kh«ng giú h¹n nghiªn cøu b»ng viÖc tÝnh sè lîng kh,n gi¶, thÝnh gi¶ húng nguy ®Ó lËp ra mét "Phong vò biÓu c«ng chóng", mµ cβn nghiªn cøu ph¶n øng cña c«ng chóng. Mét b¶n "th«ng b, o ®,nh gi, cña c«ng chóng" vÒ tæng ch–ng tr×nh truyÒn h×nh cña BBC vµ cña kho¶ng 60 ch–ng tr×nh Radio ®· ®íc lËp ra. Thªm vµo ®ã nÕu nh sè liÖu vÒ ch–ng tr×nh nµo ®ã tá ra kh«ng ®ñ, th× mét nhãm ®Æc biÕt theo ph–ng ph, p luËn míi ®íc ®a vµo lµm viÖc ®Ó tiÕn hnh c,c nghiªn cøu s©u h–n n÷a.

VÒ c' n b¶n bé phËn nghiªn cøu c«ng còng BBC ®a ra cho c, céng t,c viªn cña h-ng th«ng tin sau:

1. Phong vò hiÓu c«ng chóng - viÖc ®,nh gi, húng nguy thnh phÇn sè l- ìng cña c«ng chóng ®èi vói tæng ch–ng tr×nh cña BBC vµ VTTT th–ng m¹i (kÓ c¶ c,c ch–ng tr×nh theo vîng). Kìm thlo nã lµ "b¶n th«ng b, o sù ®,nh gi, cña c«ng chóng".

2. Mét tãm t¾t truyÒn h×nh húng nguy chøa nh÷ng th«ng sè vÒ kh,n gi¶ VTTT cña tÊt c¶ c,c ch–ng tr×nh (theo tr×nh tù thêi gian) cho tÊt c¶ c,c k¹nh cña BBC vµ VTTT th–ng m¹i. Nã còng ®íc bæ sung b»ng b¶n th«ng b, o c,c ®,nh gi, cña c«ng chóng n–i mµ c,c sè liÖu ®íc ®a ra tr×nh díi d¹ng % so vói d©n toµn v–ng quèc Anh.

3. XuÊt b¶n c,c b, o c, o vÒ ph¶n ÷ng cña c«ng chóng theo tæng ch–ng tr×nh ®· t, ch ra, n–i mµ sè lîng c«ng chóng, c,c chØ sè ®,nh gi, vµ c,c sè liÖu c– b¶n vÒ ph¶n øng cña c«ng chóng vói ch–ng tr×nh cô thÓ ®íc chØ ra.

4. TiÕn hnh c,c tãm t¾t húng nguy ch–ng tr×nh II, theo ®ã ph, t c,c ch–ng tr×nh "nghiªm chØnh", thêng lµ mang tÝnh chÊt tuyªn truyÒn v' n ho, mµ ®íc dµnh cho c«ng chóng nghiªm túc, cã hiÓu biÕt.

5. Húng nguy ®a ra tãm t¾t nh÷ng kÕt qu¶ ®iÒu tra c«ng chóng, n–i mµ tÊt c¶ c,c ®Æc ®iÓm hnh vi c«ng chóng BBC vµ VTTT th–ng m¹i ®íc tæng híp l¹i díi d¹ng c,c b¶ng.

6. Kh,n thÝnh gi¶ tré em ®íc nghiªn cøu riªng theo 3 nhãm tuæi tõ 5 ®Õn 14 tuæi.

Sã lụ vÝ sù sù nghiã cøu cũ tr×nh tù vự hỒ thềng, @a d¹ng nhÛt vÒ c«ng chóng cũa h-ng ph,t thanh. TruyÒn h×nh v-ng quèc Anh.

V« tuyÕn truyÒn h×nh NhÛt B¶n còng chú ý theo dãi c,c chØ sè sè lĩng c«ng chóng kh,n gi¶ cũa tống ch-ng tr×nh riªng biÕt, mụ theo @ã kh«ng chØ x,c @Pnh sù phæ biÕn cũa nã mụ cũn sè phÛn t-ng lai cũa nã vự thÛm chÝ møc @é thềng cho ph,t thanh viªn, biªn tÛp viªn, hoÆc ban biªn tÛp cũa ch-ng tr×nh.

Tuy vÿy b©y giê tÛt c¶ @· rã rựng r»ng chØ sè sè lĩng c«ng chóng còng nh vÒ sè thÝch vự sù so s,nh h-n kĐm cũa hã cha thÓ lụm nh÷ng @Pnh híng @Çy @ñ viÖc kÕ ho¹ch ho, vự thùc hiÖn ho¹t @éng c,c ph-ng tiÖn TT&C. gi,m @èc nh÷ng nghiã cøu cũa mét tê b,o tØnh cũa Mü @· nãi "dêng nh nÕu hã b¾t @Çu tã nh÷ng sè liÖu vÒ c,c t liÖu @íc @äc nhiÒu nhÛt, th× chóng ta h×nh nh @· cũa mét tê b,o næi tiÕng, bÛt ngê vự tù do nhÛt trong tÛt c¶ c,c b,o mụ khi nựo @ã @· xuÛt b¶n". Bíc tiÕp theo trong nghiã cøu c«ng chóng lụ viÖc @ã møc sã dõng thùc tÕ cũa c«ng chóng lụ viÖc @ã møc sã dõng thùc tÕ cũa c«ng chóng th«ng tin vự sù tiÕp thu nã ẽ bíc @Çu - ghi nhí.

C,c céng t,c viªn cũa trêng §HTH Yale @· quyÕt @Pnh tiÖn hụnh nghiã cøu xem kh,n gi¶ nhí c,i g× vự hã tù m×nh nãi ra c,c @éng - xem nh÷ng ch-ng tr×nh kh,c nhau, nhê sù tụi trÍ cũa Liªn @oµn quèc gia c,c h-ng ph,t thanh vự truyÒn h×nh cũng trêng §HTH California. Trong thêi gian h-n hai tuÇn vựo mĩa xu©n n'ím 1971, c,c nhự nghiã cøu tống buæi tòi gãi @iÖn theo danh s, ch d©n c San-Fransisco. ChØ pháng phÛn ngêi lín @· xem v« tuyÕn chiÒu tòi @ã. §- tiÖn hụnh 323 pháng vÛn tọc lụ chiÕm 75% gia @×nh @· xem b¶n tin ẽ ti vi. Hã @íc hái "Chóng t«i quan t©m xem kh,n gi¶ VTTH cũa thÓ nhí g× trong nh÷ng tin tọc @· @íc xem buæi chiÒu. B¹n @· nhí nh÷ng g×?. Ho, ra lụ thiÕu lêi nh¾c kh,n gi¶ cũa thÓ nhí l'i trung b×nh chØ 1,2 th«ng tin tã ch-ng tr×nh buæi chiÒu tòi. NÕu ngêi pháng vÛn nh¾c l'i nêi dung c,c ch-ng tr×nh th× hã nhí @íc kho¶ng 4 tin cũ thÓ vự thãm 4 tin chung chung.

§iÒu @ã @íc phêi híp vói c,c @éng c- híng tí nh÷ng ph-ng tiÖn TT&C nh thÕ nựo? Nhãm kh,n gi¶ VTTH mụ cũ @éng c- xem c,c ch-ng tr×nh lụ sù mong muèn trê thụnh ngêi cũ th«ng tin (ngêi hiÓu biÕt) @· cũ møc @é ghi nhí c,c tin tọc cao nhÛt. Nhí Ýt h-n c¶ lụ nh÷ng ngêi xem @Ó th gi-n gi¶i trÝ nhng c¶ hai lo¹i nựy céng l'i mii t'õ thụnh 1/3 sè ngêi @íc pháng vÛn. Cũn 2/3 tuyªn bè hã v« t×nh xem @óng phÇn b¶n tin. ThÕ VTTH @· nãi ph,t tin vựo nh÷ng ngųy @ã?

nghiên cứu về chø ra rằng mọi ngày trung bình cả 4 tin về Việt Nam 4 tin về c, c sù kiện quốc tế 2 tin về kinh tế (b-i c«ng vụ t«nh tr«ng tr«n th« tr«ng chøng kho, n) 1,5 tin về chÝnh s, ch c¶u Mü, 1 tin về sinh th, i, cha Òn mét tin về thêi tiÕt, b«nh luËn c, c vËn Ò chñng t¸c, l«ch s¸ m¸ Òi diÕn cho s¸ thÝch con ng¸i". K¸t qu¶ nh¸ h-n c¶ l¸ nh÷ng th«ng tin về thêi tiÕt (64%) v¸ nh÷ng c¸u chuy¸n "s¸ thÝch con ng¸i" - 59%. Ch¸ng kh«ng chø th¸ng Òic nh¸ m¸ c¸ng Òic nh¸ c¸ th¸ h-n. C¸n nh÷ng b«nh luËn Òic nh¸ k¸m h-n c¶.

S¸ l¸ c, c chøc n¸ng tri thøc c¸a th«ng tin. Nh¸ng c, c nh¸ nghiên cứu d¸nh kh«ng Ýt sù ch¸ ý c¸a m¸nh cho c, c chøc n¸ng kh, c: t«nh c¶m (c¶m x¸c), li¸n k¸t x· h¸i, th gi·n (d¸ng th«ng tin Ò¸o x¸o l·ng cho nh÷ng b¸i tr¸n, nh÷ng phi¸n u h¸ng ng¸y). T¸t nhi¸n c¸n ph¶i ch¸ ý c¶ ÒÆc tr¸ng c¸a k¸nh th«ng tin. N¸u nh Ò¸i víi ti vi Ò· t¸m th¸y r¸ng kh, n gi¶ t¸m tr¸c h¸t c, c ch÷ng tr¸nh gi¶i trÝ. Nh¸ng Òi¸u Ò¸ kh«ng c¸ ngh¸a l¸ t¸t c¶ kh, n gi¶ VTTH Ò¸u l¸ nh÷ng ng¸i kh«ng chÝn ch¸n. H¸ c¸ th¸ tho¶ m·n s¸ thÝch về c, c tin t¸c chÝnh tr¸ vÝ d¸ ã b, o chÝ. C, c nghiên cứu m¸ trong Ò¸ c, c ph÷ng ti¸n th«ng tin Ò¸i ch¸ng Òic xem x¸t trong t¸ h¸p, chø ra nhi¸u khi th¸c t¸ l¸ nh v¸y. Tuy nhi¸n khi s¸ nh c, c s¸ li¸u c¸a nh÷ng nghiên cứu kh, c nhau trong l¸nh v¸c n¸y, th¸ng th¸ng vi¸c quan tr¸ng l¸ ph¶i xem x¸t Ò¸n ph÷ng ph, p ph¸n lo¸i Ò· Òic d¸ng v¸ c, c kh, i ni¸m.

Viver D. v¸ Mauro J. trong nghiên cứu c, c d¸ng h¸nh vi c¸a b¸n Ò¸c Ò· t¸m th¸y (ng¸i víi chi¸u s¸ li¸u kh, c) r¸ng ph¸e bi¸n nh¸t gi÷a c, c Ò¸c gi¶ Ò¸n «ng l¸ c, c th«ng tin, tin t¸c về chÝnh ph¸, c, c chuy¸n chi¸n tranh, l«ch s¸, Ò¸ t¸i x· h¸i (c, c kh, n gi¶ Ò· cho v¸o Ò¸y c, c vËn Ò¸ ti¸u d¸ng, sinh th, i, kinh t¸, lao Ò¸ng), th«ng tin n¸c ngo¸i v¸ chuy¸n vi¸n t¸ng, Ýt ph¸e bi¸n nh¸t l¸ ph¸n về kinh doanh. C, c t, c gi¶ Ò· ph¸n chia Ò¸c gi¶ l¸m c, c nh¸m ph¸ th¸c v¸o nh÷ng d¸ng s¸ d¸ng t li¸u Ò· Òic Ò¸c Ho, ra r¸ng 465 Ò¸c gi¶ s¸ d¸ng th«ng tin thu Ò¸c Ò¸ "quan s, t xung quanh", theo Ò¸nh ngh¸a c¸a Viver v¸ Mauro, b¸i v¸ h¸ Ò¸c tin t¸c, xem ¶nh v¸ minh ho¸. 13% Ò¸c gi¶ mu¸n Ò, nh gi, t¸nh tr¸ng, b¸i v¸ h¸ Ò¸c x· luËn, c, c b¸i b, o c¸a ban bi¸n t¸p, v¸ th t¸. C¸ng theo nghiên cứu n¸y 19,4% Ò¸c gi¶ quan t¸m Ò¸n c, c t li¸u gi¶i trÝ, c, c truy¸n ng¸n, gi¶i Ò¸ ch÷, tr¸ ch÷i tranh vui. T¸t nhi¸n s¸ li¸u c, c nghiên cứu n¸y kh«ng n¸n kh, i qu, t qu, th¸ng xuy¸n xem x¸t trong mèi quan h¸, n¸u kh«ng ph¶i víi mét ngu¸n th«ng tin c¸ th¸, th¸ nh¸t Ò¸nh ph¶i chø ra d¸ng b, o chÝ Ò· Òic xem x¸t. B¸i r¸ r¸ng r¸ng c¸u tr¸c c, c Ò¸ng c÷ v¸ sù mong Ò¸i c¸a c«ng ch¸ng Ò¸c gi¶ c¸a t¸ b, o h¸ng cho b¸n Ò¸c r¸ng l¸n s¸ h¸m to¸n kh, c.

Séng c- hính tí c,c nguån th«ng tin @íc xem xĐt th«ng xuyªn vµ øng ðong vµo nhiÒu chiÕn dÞch riªng rĩ, @Æc biÕt lµ chiÕn dÞch bÇu cõ. Trong tr- êng hÿp nµy nhiÒu @éng c- lµa chæn th«ng tin kh,c @íc h×nh thµnh. ThÝ ðo, céng t,c viªn trung t¸m nghiªn cøu th«ng tin thuéc trêng §HTH Sirakuse L. Backer vµo n'ím 1974, khi ph¸n tÝch cuéc vËn @éng bÇu cõ trong c,c b,o chÝ, @· quyÕt @Þnh chia c,c d'ng @éng c- sau. §ã lµ mong muèn nhËn @íc mét hính dÉn bÇu cõ, t¸c lµ theo t,c gi¶, mét phÇn c«ng chóng muèn c,c ph-ng tiÕn th«ng tin gi¸p cho hã lµa chæn bá phiÕu cho ai. Nh÷ng ngêi kh,c mµ @· cã sù lµa chæn cña m×nh @i t×m sù ñng hé vµ cñng cè sù @óng @¾n cña quan @i¸m cña m×nh. Mét phÇn nhËt @Þnh c«ng chóng, qua c,c ph-ng tiÕn TT&SC muèn theo ðãi ho't @éng cña gi¸i chÝnh trÞ. Cã c¶ nh÷ng ngêi thÝch gi¶i thÝch ë nh÷ng xung @ét chÝnh trÞ, hã xem chÝnh trÞ nh lµ xem th¸o thao. D'ng cuèi cñng, thø n'ím thËy tríc sù cÇn thiÕt nh¶y vµo c,c tranh luËn, @µm @¸o, @i t×m ë b,o chÝ c,c luËn chøng ñng hé quan @i¸m cña m×nh. TÊt nhiªn cã nh÷ng ngêi chÝ trèn khái c,c tin t¸c chÝnh trÞ, vµ t,c gi¶ dÉn ra 3 nhãm @éng c- mµ thóc @Ëy hã (c«ng chóng). Mét sè trèn tr,nh c,c tin chÝnh trÞ trong c,c ph-ng tiÕn TT&SC, v× cho r»ng hã kh«ng liªn quan @Õn c,c vi¸c @ã. Sè kh,c trung thµnh tuyÕt @èi víi mét @¶ng nhËt @Þnh hoÆc nh÷ng quan @i¸m vµ trèn tr,nh th«ng tin @èi lËp vµ, sè thø ba ch¸ t×m sù gi¶i trÝ mµ ,c tin t¸c chÝnh trÞ th× kh«ng thÝch hÿp víi @i¸u @ã.

Nhi¸u sè li¸u vµ @Æc @i¸m vi¸c sø ðong cña c«ng chóng nh÷ng kªnh th«ng tin kh,c nhau nhËn @íc trong c,c nghiªn cøu mµ @íc tiÕn hµnh theo @Æt hµng cña c,c nhµ qu¶ng c,o. Nhãm nghiªn cøu cña v'n ph¸ng qu¶ng c,o trªn @µi t'ì Mù @· nghiªn cøu t-ng quan cña kh,n gi¶ v« tuyÕn vµ thÝnh gi¶ cña @µi vµo thêi gian kh,c nhau trong ngµy. Th× ra tõ 7 giê s,ng @Õn 5 giê chi¸u sè thÝnh gi¶ @µi ph,t thanh nhi¸u h-n, cß tõ 6 giê chi¸u @Õn n¸a @ªm mét bé phËn lín d¸n chóng trê thµnh kh,n gi¶ VTTH. Xu hính nµy @Æc trng kh«ng ch¸ @èi víi Hoa Kú. Cho nªn bé phËn nghiªn cøu c«ng chóng cña BBC quyÕt @Þnh ki¸m tra xem VTTH "cã lç" trong vi¸c lµm gi¶m sè lĩng thÝnh gi¶ vµo buæi tòi hay cßn c,c nguyªn nµo nh¸n kh,c n÷a. §¸ lµm vi¸c @ã @· tiÕn hµnh @i¸u tra riªng biÕt nh÷ng ngêi ch¸ cã m,y thu thanh, vµ nh÷ng ngêi cã c¶ ti vi. K¸t qu¶ cho they r»ng c,c thÝnh gi¶ mµ kh«ng cã ti vi th× buæi tòi vËn trung thµnh víi radio. Cã nghÜa lµ cã c- sè @¸ cho r»ng VTTH l«i kÐo mét phÇn c«ng chóng thÝnh gi¶ buæi chi¸u v¸ m×nh. T'ì Mù cã nh÷ng b¶ng @Æc biÕt @íc lËp cho c,c nhµ qu¶ng c,o n-i mµ t¸ng giê trong ngµy (tõ 7 - 23 giê) hé ch¸ ra sè %

nh÷ng m,y thu thanh @ic bEt vµ sè lĩng (%) thÝnh gi¶ t,ch biOt nam gi¶i vµ n÷ gi¶i. T¶i @ã @· nªu ra r»ng vµo lóc 13 giê 265 m,y thu thanh @ic bEt (cùc @¶i lµ lóc 8h s,ng 29,5%) , vµ chñ yÕu lµ phô n÷, thµnh phÇn tÝnh gi, lóc @ã gÇn - 71% lµ phô n÷, chØ cã 175 lµ @µn «ng. H-n thÕ n÷a, phô n÷ nãi chung nghe radio nhiÒu h-n @µn «ng. Theo b¶ng nµy chØ vµo 7 giê s,ng vµ 7 giê tòi t-ng quan gi÷a phÇn phô n÷ vµ @µn «ng kh, ngang b»ng nhau. TÊt nhiªn c¶ c,s sè liÒu nµy cã lĩ cho c¶ c,s phãng viªn, nhµ b,õ, nhng @ã chØ lµ kÕt qu¶ bæ trĩ cho nghiªn cøu th-ng m¶i.

Nh÷ng lĩ Ých qu¶ng c,õ @· thóc @Ëy mét trong nh÷ng t¶p chÝ phæ biÕn nhÊt cña T©y §øc "Spiegel" @Æt hµng mét nghiªn cøu vÒ @éc gi¶ cña m×nh @Ó lµm rã qu¶ng c,õ cña c,s Ên phÈm c¹nh tranh g©y t,c @éng nµo @Õn hã. §· lµm rã @ic r»ng 43% @éc gi¶ cña t¶p chÝ nµy @ãc c¶ "Ttern" 36%, Kvic 17%, vµ tẽ b,õ Franphurt Algemeine vv... Rã rµng nh÷ng sè liÒu nµy bæ Ých kh«ng chØ cho sù @iÒu phòi chÝnh s, ch qu¶ng c,õ. ViÖc chó ý xem c«ng chøng sã dõng nguån th«ng tin nµo rÊt quan trãng c¶ @èi víi viÖc gi¶i quyÕt nh÷ng nhiÖm vô cña khoa hãc b,õ chÝ thuÇn tuy, @èi víi kÕ ho¹ch ho, chñ @Ò, vÒ sù lµa chãn giãng @iÒu thÝch hĩp trong viÖc @,nh gi, c,s sù kiÕn, @èi víi viÖc tr,nh sù lÆp l¶i hoÆc kh«ng bÞ chÈm trÔ trong viÖc th«ng tin vÒ c,s vÈn @Ò sù kiÕn quan trãng.

NÕu lÊy c,s ph-ng ph,p khoa hãc @-n thuÇn trong nghiªn cøu nh÷ng kªnh th«ng tin nµy hay kh,c, th× thêng bÞ vÈp ph¶i @iÒu lµ @iÒu tiÒm n'ng khoa hãc @ic sã dõng @Ó gi¶i quyÕt nh÷ng vÈn @Ò kh«ng @,ng kÓ hoÆc rÊt nhá. ThÝ dõ, ẽ t¶p chÝ "Journalism Quarterly" vµo @Çu n'õm 1979 @· c«ng bè mét tµi liÒu nghiªn cøu ¶nh hêng cña kiÓu ch÷ vµ kiÒu lªn khu«n mẽ b,õ @Õn sù c¶m thõ cña c,s @éc gi¶. ChÝnh x,c h-n cÇn nãi r»ng @· t×m @ic mẽi quan hÖ víi 4 d¹ng lªn khu«n víi nh÷ng kiÓu chøc kh,c nhau. §· t¶o ra 4 d¹ng cña tẽ b,õ têng tĩng @ic gãi mét c, ch íc lÖ lµ truyÒn thèng, hiÕn @¶i, truyÒn thèng @ic lªn khu«n vµ gãn vµ hiÕn @¶i. Cã 84 sinh viªn tham dù vµo thÝ nghiÖm, ngêi ta cho hã xem h×nh ¶nh c,s trang b,õ cña tõng lo¶i trong vßng 30 gi©y (@Ó cho kh«ng ai kÞp @ãc bÊt cø g×, tøc lµ lo¶i trõ ¶nh hêng cña néi dung ý kiÕn) vµ trong vßng 2 phót, sau @ã tõng ngêi cÇn @a ra @,nh gi, cña m×nh theo mét thang @iÓm phøc t¶p @ic t¶o thµnh tã 20 cÆp @,nh gi, @èi lÊp nhau. Sau c,s phÐp tÝnh phøc t¶p @· t×m thÊy r»ng tẽ b,õ hiÕn @¶i @ic lªn khu«n tèt @ic @,nh gi, cao h-n c¶: 132,7 @-n vÞ, tẽ b,õ truyÒn thèng víi sù lªn khu«n b×nh thêng @ic @,nh gi, thÊp nhÊt: 91,5.

C, c nhũ XHH dũnh nhiĐu sũ chĐ y cho viĐc so s, nh VTTH, Đmũ ph, t thanh vũ b, o chÝ, ẽ Đcy hã thĐ trĐu tĩng ho, mÆt nĩ dung cĩa th«ng tin vũ gi¶ Đpnh r»ng chÝnh b»ng c, ch nh vÿy sĩ lũm rã Đic c, c ĐÆc ĐiĐm cĩa kªnh trong Đa d¹ng tinh khiĐt nhËt.

ViĐc nghiªn cĐu so s, nh c, c t, c Đĩng cĩa Đmũ ph, t thanh vũ v« tuyĐn truyĐn h×nh ĐĐn c«ng chĐng Đic xĐy dũng trªn c- sẽ khoa hãc h- n, tiĐn hũnh ẽ TĐy ĐĐc. Trong mét xĩng cĩa h- ng ph, t thanh Bavaria ẽ Mũkhen Đ. chuĐn bĐ hai ch- ng tr×nh giĩng nhau vĐ mét ĐĐ tũ trung tÝnh vũ Ýt gĐn gĐi vĩ Đ«ng Đ¶o c«ng chĐng. Mét ẽ d¹ng ph, t thanh, cĐn mét d¹ng truyĐn h×nh. ĐĐ tũ Đ. đĩng lũ "Cuĩc sĩng vũ c«ng viĐc tªi, o", dũ kho¶ng 30 - 40 phĐt. Trung tĐm cĩa ch- ng tr×nh lũ cuĩc tranh luĐn cã 5 ngĩi tham dũ vũ trong d¹ng ph, t h×nh kh«ng cã t liĐu nh×n bæ sung nũ Đic Đa vũ.

C, c nhũ nghiªn cĐu ĐÆt cho m×nh mĐc ĐÝch kiĐm tra xem sũ c¶m thĐ th«ng tin cã phĐ thuĩc vũ ĐÆc trĩng cĩa kªnh hay kh«ng (c, i g× Đic ghi nhĩ vũ Ēn tĩng g× Đ. tĐo rã). ThÝ nghiĐm Đ. Đic tiĐn hũnh vĩ 238 sinh viªn. Gi÷a hã Đ. cã tiĐn hũnh tr¼c nghiĐm ĐĐ ĩĩp nh÷ng nhã Đĩng nhËt trĩc Đã. Sau khi xem vũ nghe c, c ch- ng tr×nh nh÷ng ngĩi tham gia Đic trao mét phiĐu thĩm đĩ gãm 34 ĐiĐm nh»m t×m xem hã Đ. bæ sung kiĐn thĐc cĩa m×nh vĐ Đĩ tĩng b»ng c, ch nũ, vũ 25 cĐu hã vĐ ý kiĐn cĩa c, c thũnh viªn, mũ trªn c- sẽ Đã hã lũm nh÷ng kĐt luĐn vĐ sũ c¶m thĐ t×nh c¶m ch- ng tr×nh.

B»ng con Đĩng tÝnh to, n phĐc tĐo vĩ viĐc sĐ dĐng c, c thang ĐÆc biĐt c, c t, c gi¶ cĩa nghiªn cĐu Đ. kĐt luĐn rãĩng kiĐn thĐc thĐc tĐ lũ nh nhau ẽ kh, n gi¶ VT vũ thÝnh gi¶ Đmũ. VĐ phĐn c¶m tĩng, t×nh c¶m, th× thÝnh gi¶ Đmũ ph, t thanh Đ. thÿy ch- ng tr×nh hay h- n, thĐ vĐ vũ nhiĐu c¶m tĩng h- n kh, n gi¶ VTTH. SĩĐu Đã cã nghũa r»ng VTTH lũ kªnh kĐm h- n radioo vĐ t×nh c¶m hay kh«ng ? Cã m¼c sai ĩĩng ngay tĐ ĐĐu trong ĐiĐu kiĐn cĩa thÝ nghiĐm hay kh«ng, bĩi v× VTTH bĐ lũm mËt mét c, ch nhĐn tĐo chÝnh c, i mũ phĐn biĐt nã vĩi radioo - nh÷ng h×nh ¶nh video (chĐ quay h×nh ¶nh nh÷ng thũnh viªn cĩa cuĩc tranh luĐn) mũ ĐÆc biĐt quý b, u trong sũ thu nhËn c, c th«ng tin ĐËt nĩc hãc.

2. Nghiªn cĐu XHH vĐ tĩp thĐ phãĩng viªn, nhũ b, o.

DĐn dĐn c, nhĐn ngĩi ph, t tin trĩ thũnh kh, ch thĐ cĩa sũ chĐ y. Sĩ lũ b¶n thĐn nhũ b, o, phãĩng viªn..., c, c ĐiĐu kiĐn lũm viĐc cĩa hã, mĩi quan hĐ qua ĩĩi vĩi thĐ giĩi bªn ngoũ, nh÷ng ¶nh hĩng ĐĐn hã. ẽ Đcy, vĐ nguyªn t¼c,

nhụ xuÊt b¶n kh«ng ®íc ®a vµo kh,i niÖm ngêi ph,t tin, t¸c lµ mét cÊp mụ quyÖt ®Þnh tÝnh chÊt th«ng tin ®íc ph,t ®i. Nhụ b,c hãc cña trêng SHTH Illinois Albert Crayling cho r»ng, viÖc nghiªn c¸u ngêi ph,t tin lµ mét bíc míi trong XHH cña Anh, lµ lÜnh vùc mụ hä vÿt c,c ®¸ng nghiÖp Mù cña m×nh. Râ rùng c,c ban biªn tËp lµm viÖc b¾t nguån t¸ nh÷ng suy nghÜ xem c,i g× tèt hay xÊu ®èi víi b¹n ®¸c, kh«ng s¸ d¸ng nh÷ng sè liÖu khoa hãc vÒ c,c sè thÝch nhu cÇu vµ c,c ph¶n ¸ng cña c«ng chóng. Víi th«ng tin, Crayling ®Æc biÖt lµ ghi nhËn nghiªn c¸u t têng cña ngêi ph,t tin, nh «ng thêng g¸i, t¸c lµ nh÷ng quan ®iÓm cña hä, c,c ý kiÖn, quan hÖ...

T¸i Mù ®¸ng thêi ®· xuÊt hiÖn nh÷ng nghiªn c¸u mụ cũ liªn quan ®Ön c,c céng t,c viªn cña ph-ng tiÖn th«ng tin. ë nh÷ng nghiªn c¸u ®ã ®· ghi nhËn sù ®éc quyÒn hoµ nguy cµng t'ng cña b,o chÝ, viÖc ®a c,c ph-ng tiÖn th«ng tin vµo c,c c«ng ty c«ng nghiÖp Mù, mụ quyÒn lÿi cña nã n»m ngoµi ph¹m vi c,c nhiÖm vô cña th«ng tin. "Sù quan liªu hãa viÖc th«ng tin lµ nÐt ®Æc trng cho tr¹ng th,i hiÖn nay cña c,c ph-ng tiÖn th«ng tin... vµ mét trong nh÷ng nguyªn nh©n chÝnh cña sù kh«ng tho¶ m·n c«ng viÖc cña ngµnh KH b,o chÝ, bëi v× nã dÉn ®Ön sù ph©n ®o¹n vµ tÝnh thñ cùu, x¶y ra do sù chuyªn m«n ho, qu, m¸c vµ v« nh©n xng cña chñ nghÜa quan liªu hiÖn ®¸i".

§iÓm míi trong nghiªn c¸u vÒ ngêi ph,t tin lµ sù xem xÐt nh©n c,c ch, quan ®iÓm vµ c,c sè thÝch cña hä trong sù so s,nh víi c,c quan ®iÓm vµ sù thuyÖt ph¸c cña c,c ®¸i diÖn cho nh÷ng d¹ng ngêi kh,c nhau. ThÝ dô: So s,nh th,i ®é víi mét sè vËn ®Ò khoa hãc cña c,c nhụ b,c hãc vµ c,c nhụ b,o, ph¸ng viªn viÖt vÒ khoa hãc; so s,nh nh÷ng sè thÝch cña ®éc gi¶ vµ c,c suy nghÜ vÒ hä cña c,c nhụ biªn tËp. viÖc so s,nh quan ®iÓm cña nhụ b,o, c,c ph¸ng viªn... víi quan ®iÓm cña c,c ®¸i diÖn chÝnh quyÒn ®íc chó ý ®Æc biÖt. Trong thêi gian dui ngêi ta ®· gi¶ ®Þnh "c,i chÝnh trong hÖ thêng chÝnh trÞ cña Mù lµ b,o chÝ ®· lµm ngêi theo d¸i chÝnh phñ mét c,c ch ®éc lËp, c,c t,c gi¶ cña mét nghiªn c¸u viÖt - trong vai trÞ "con ch¸ canh ph¸ng" nµy b,o chÝ ®· phª ph,n chÝnh phñ vµ t,n thµnh t têng c«ng khai ®Ó g×n gi÷ x· héi khái sù ph, ho¹i vµ ròi lo¹n cña quyÒn lùc chÝnh phñ... Nhng nh÷ng nghiªn c¸u gÇn ®©y vÒ mèi quan hÖ qua l¸i gi÷a c,c ph¸ng viªn vµ c,c chÝnh kh,c ch ®· chØ ra r»ng hai nh¸m nµy cũ nhiÒu quan ®iÓm chung h-n lµ nh÷ng ®iÓm kh,c nhau ë nh÷ng ®iÒu kiÖn liªn quan ®Ön quyÒn lÿi, c,c gi, trÞ, nh÷ng ý kiÖn g¸n víi c«ng viÖc. Vµ hä ph¸ th¸c vµo sù gi¸p ®ì lËn nhau".

3. Néi dung néi dung b»ng ph-ng ph,p XHH.

Thý dô phæ biÖn nhËt cña sö dông ph-ng ph,p content analyse lµ viÖc so s,nh gi÷a tÝnh ®i diÖn cña nh-ng ®Ò tax, t,c gi¶, c,c ®Pa ®iÖm ®Pa lý kh,c nhau trong nh-ng v'n b¶n cña mét hoÆc vµi nguån kh,c nhau ë nh-ng giai ®o'n thêi gian kh,c nhau. Thý dô Williames R khi nghi^n cøu nh-ng ®Æc ®iÖm chÝnh c,c b,o thêng nguy cña Anh ®· x,c ®Pnh ®íc r»ng, thùc tÕ hÇu nh tÊt c¶ chóng, trở tê b,o céng s¶n "Daily Worker" dµnh Ýt chç tö 7 - 23% cho c,c vËn ®Ò chÝnh trÞ kinh tÕ vµ c,c tin tæc XH trong vµ ngoµi níc. Ngoµi ra «ng cßn thÊy sù t'ng chç sau n'ím 1947 dµnh cho c,c tranh vµ ¶nh, vµ c,c viÖc t'ng khêi l'ng cña tin tui chÝnh th-ng m'ì vµo c,c n'ím 1961 - 1965. Mét sè nhµ nghi^n cøu kh,c Seymour - Ure ®· chó ý thÊy sè l'ng lín c,c tin tæc thÓ theo ë tÊt c,c b,o t'ì Anh, ngoµi tê "Time" vµ "Guardian", vµ sè l'ng kh«ng ®,ng kÓ c,c tin tæc níc ngoµi. C,c tê b,o cũ chÊt l'ng dµnh cho c,c tin tæc chÝnh trÞ Ýt nhËt 1/4 diÖn tÝch b»ng c,c t liÖu cña ban bi^n tËp, c,c tin tæc cßn l'ì 12 - 19%.

§ã lµ nh-ng vÝ dô cña sù sö dông h×nh thøc, kh,ch quan chñ nghÜa ph-ng ph,p content - analyse. Nhng nã cũ thÓ kh«ng chØ ®a ra th«ng tin vÒ sè l'ng mµ cßn c¶ vÒ chÊt l'ng. Thý dô, nhµ nghi^n cøu b,o tØnh Jackson I kh«ng nh-ng chØ xem xÐt sù ph©n bè diÖn tÝch b,o mµ cßn c¶ xu híng cña c,c búi b,o. «ng thÊy r»ng c,c tê b,o chñ nhËt vµ buæi chiÒu thÝch viÖt c,c tin "ti'u cùc" h-n, tæc lµ nh-ng tin g'án v'ì sù g©y rèi trËt tù x· héi, b,o chÝ ®Pa ph-ng vÒ c'n b¶n cũ xu thÕ duy tr× c,c gi, trÞ vµ l'ì Ých x· héi ®· ®íc c«ng nhËn. Nh-ng quan ®iÖm ®èi lËp ®íc dµnh rÊt Ýt chç. §ì diÖn c,c giai cËp x· héi d'ì thêng xuy^n l'án mÆt b,o v× nh-ng lý do ti'u cùc - vi ph¹m ph,p luËt, ®ông ®é v'ì c¶nh s,t... Conten - analyse cũ thÓ kh«ng ngõng ghi nhËn tçn sè xuËt hiÖn cña dËu hiÖu cho sù ph©n tÝch x· héi vµ ®,nh gi, ho't ®éng cña ph-ng tiÖn th«ng tin.

Ryan M vµ Owen D ph©n tÝch néi dung c,c búi b,o vÒ nh-ng ®Ò tui x· héi nh sau: Hä ®· lËy 8 tê b,o toµn quèc hµng nguy cña Mü ®íc lùa chän b»ng ph-ng ph,p ngËu nghi^n tö 27 tê b,o cũ sè l'ng xuËt b¶n h-n 300.000 tê. §Ó lµm ph©n tÝch néi dung, 6 búi b,o mµ ®íc tång tê ®'ng vµo th,ng 3 n'ím 1975, tæc lµ tæng céng cũ 6638 t liÖu. C«ng viÖc ®íc 3 ngêi m· ho, tiÖn hµnh. Hä xem xÐt tång lêi b,o vµ x,c ®Pnh nã cũ r-i vµo mét trong 10 ®Ò tui mµ ®· ®íc c,c t,c gi¶ chän ra, b¶o vÒ sòc kho' (y tÕ), c«ng viÖc gia ®×nh, gi,o dúc, téi ph¹m - luËt ph,p, giµu ngh'ò, sinh th,i, c,c dPch chuyÖn ®i chóng, chñng tæc, t×nh dúc, ma tuý. Khuynh híng cña búi b,o ®íc coi lµ ®· x,c ®Pnh, nõu nh 2 trong ba ngêi m· ho, ®éc lËp ®i ®Ön ý kiÖn thêng nhËt. Nõu nh búi b,o r-i vµo 3 d'ng búi c'ng

mét lóc th× há vÊt nã  i. C, c tui li u  ic chia ra c  theo sù ph  thuéc v o việc    tui hay sù ki n cũ l  trọng tâm cũn nã hay không. Ng i m  ho, c ng ch  ra c  t, c gi , c ng t, c vi n cũn ban bi n tập, hàng b, o ch , d ch v  tin tức, h ng ph ng vi n chuy n tr, ch cũn b, o. C, c b i b, o m  không rõ rằng t, c gi  c ng b  lo i kh ng phân t ch. C, c   nh h ng   a l  cũn c  t li u c ng  ic ghi nh n. C, c k ch th c cũn t ng b i b, o  ic x, c   nh b ng c, c Inches vuông và trong sù t ng  ng v i di n t ch t ng th  cũn b, o, m  cũ ch a c, c thông tin ch t lỏng (t c l  tr  qu ng c, o v  tranh cũ).

Nh ng k t qu  cũn sù lao  ng mi t m i ph n t ch nội dung 6638 t li u, mà    ic  ng t i 8 t  b, o l n nhất cũn M ,   cho thấy rằng m ng    tui x  h i m  th m ch   ic hi u r t r ng nh v y  ic há d nh t t c  8,8% di n t ch cũn b, o. Nh ng v  c, c t, c gi   a v o kh, i ni m n y m t c t  a d ng cũn cuéc s ng, v y nh ng tui li u    ic nghi n c u ph n b  giữa chúng nh th  n o? Nhi u h n c  trong s  c, c b i b, o    ic nghi n c u l  v  t i ph m v  lu t ph, p 35,4%, sau     n b o v  s c kho  17%, gi, o d c 16,50% c, c chuy n d ch  i ch ng 8,6%, c ng việc gia  nh 8,1%, ch ng t c v  t nh d c   u 6,4%, sinh th, i 4%, gi u - nghi  3,6%, ma tu  6%. H n 75 c, c tui li u   nghi n c u  ic c, c c ng t, c vi n cũn ban bi n tập vi t v  h n m t n a d nh d, ng đến c, c v n      i s ng cũn th nh ph , n i xu t b n t  b, o. S y l  nh ng kết quả cũn sù v t v    y m  h i b ng ph ng ph, p ph n t ch nội dung. K t luận? Ki n ngh  ?   u kh ng cũ. T ng ng i khi   c x ng b, o c, o n y t  m nh k t lu n l y (ho c kh ng k t luận). C, c   i h i t nh trung l p cũn nh   i u tra trong XHH t b n l  nh vậy.

Tuy vậy, kh ng n n cho r ng, b n th n ph ng ph, p t  nã lo i tr  b t c  sù nhi n nh n kh, ch quan c, c sù ki n c  th  ho c r ng c  c, c nh  nghi n c u   ph ng t y t  ch i vi c ph n t ch  , nh gi, c, c s  li u   thu  ic. Th y d  Merdok trong t, c ph m "Bi u t nh v  thông tin" (1970) mi u t  c, ch c, c ph ng ti n thông tin  i ch ng trình bày cuéc tu n h nh ph n   i chiến tranh   Việt Nam, di n ra t i Anh th, ng 10/1968. T, c gi    ph n t ch nội dung, theo v n đề này cũn 7 t  b, o quốc gia t i v ng qu c Anh, BBC v    i truy n h nh th ng m i ITV (Independent Television Network). S  ti n h nh vi c quan s, t cũn tham dự t i n i x y ra sù ki n v    ng th i c  ban bi n tập hai b, o tr n, BBC v  ITV. C, c phi u  i u tra  ic ph n ph, t v    ti n h nh c, c tranh tranh lu n b n l  v i c, c nh m d n c kh, c nhau    x, c   nh th, i    qu n ch ng, d lu n v i việc trình bày sù ki n     tr n VTTH. Nh v y ph ng ph, p content analyse  ic ti n

hiÖn chñ yÖu trong vai ngêi tÊn c«ng. Vµo c,c n'ım 50 - 60 ðua vµo ph©n tÝch néi dung theo VTTH Mü rÊt khã têng tıng r»ng ẽ ®ã cßn cũ ngêi da mµu. Hã thùc tÕ kh«ng xuÊt hiÖn trªn mµn ¶nh nhá. HiÖn nay gi÷a c,c nh©n vÊt phim VTTH cũ thÓ ngêi da ®en, nhng rã rùng lụ hã ®íc giú thiÖu nh lụ nh÷ng tªn Lýnh b¶o vÖ nhiÖt tªnh cũa chÕ ®é thêi ®i Mü.

Trong cuéc sèng ®i ®a sè mãi ngêi lụm viÖc ẽ c,c phim, kPch, c,c biÖu diÖn cũa Mü chØ cũ 6 trong 10 nh©n vÊt cũ viÖc lụm nhÊt ®Pnh. Thêng nh÷ng ngêi nuy thuéc tÇng líp trung lụ thıng lụ. ChØ cũ mét trong 10 nh©n vÊt cũ c«ng viÖc lụ c«ng nh©n, nhng ngay c¶ ngêi ®ã còng ®íc giú thiÖu thêng trong ðıng tiªu cũc. Nh÷ng sai lÖch hiÖn thùc nh vËy cũ lụ ngÉu nhiªn hay kh«ng? Mét trong c,c nhụ nghiªn cũu, Smith, ® quyÖt ®Pnh so s, nh xem c,c miªu t¶ ®i diÖn nh÷ng nghÒ nghiÖp kh,c nhau phĩ hĩp nh thÕ nµo víi c,c gi, trP cũa x· héi Mü. ơng ®· x,c ®Pnh ®íc r»ng, hÇu nh tÊt c¶ c,c nhụ chÝnh trP (92%) , mụ ®· xuÊt hiÖn trong c,c c¶nh VTTH tu©n thĩ luÊt ph,p mét c,c ch chÆt cũ. C,c gi,o viªn ®a ra nh lụ ngêi c«ng b»ng vµ nh©n hËu nhÊt, nhụ b,o - ch©n thÊt nhÊt. Cßn c,c nhụ b,c hãc nh lụ nh÷ng ngêi thiÖu trung thùc vµ kh«ng c«ng b»ng nhÊt. Nh÷ng sè liÖu nh vËy ®íc nhụ b,c hãc kh,c, Heed, thu thËp ®íc, cho phÐp «ng ta kÕt luËn r»ng VTTH cũ t©m bãp mÐo c,c sù kiÖn nh»m b¶o vÖ nh÷ng gi, trP b¶o thĩ. Trong vai trß nuy cũa mªnh, nã nh lụ ngêi b¶o vÖ nguyªn trıng, nã gióp tıo ra s¸c ú lín cũa v'ın ho,.

4. Nghiªn cũu hiÖu qu¶ c,c ph-ng tiÖn tuyªn truyÖn.

C,i gx ®íc hiÖu lụ hiÖu qu¶ th«ng tin, c,c yÖu tè nµo g©y t,c ®éng quyÖt ®Pnh ®Õn nã, nã cũ thÓ ®o ®íc b»ng c,c chØ sè nµo - ®èi víi tÊt c¶ c,c c©u hái ®ã kh«ng cũ c,c c©u tr¶ lêi ®ãng nhÊt, tuy nhiªn sù soˆn th¶o thËm chÝ nhiÖu vËn ®Ò nhá ẽ ®©y cũ gi, trP thùc tÕ kh«ng nhá. Kh«ng ph¶i ngÉu nhiªn nh÷ng vËn ®Ò cũ ®íc sù chú ý ®Æc biËt vµo ®Çu chiÖn tranh thÕ giú thø hai. Lóc ®ã cÇn ®, nh gi, hiÖu qu¶ tuyªn truyÖn cũa ®èi ph-ng ®Õn c«ng chóng Mü vµ soˆn th¶o c,c c, ch t,c ®éng nªn hã theo híng ðËn cho chÝnh phĩ. Kü thuËt tinh x¶o ®Æc biËt ®íc cÇn ®Õn trong tuyªn truyÖn cũa Mü, cho nªn nguån c,c tµi trı vµ ®-n ®Æt hụng c,c nghiªn cũu trong lÜnh vùc hiÖu qu¶ tuyªn truyÖn kh«ng bP cũn.

Tãm t¾t kÕt qu¶ vµ tæng kÕt kinh nghiÖm thu ®íc trong híng nuy, nhụ nghiªn cũu Mü J.Clapper ®· ph©n loˆi c,c ®iÖu kiÖn mụ nhê ®ã th«ng tin cũ thÓ t,c ®éng ®Õn mãi ngêi.

a) Râ rúng ¶nh hêng h-n c¶ Òn nh÷ng ngêi mù tríc Òã cã ý kiÕn nhÊt Òpnh vÒ vËn ÒÒ Ò cho.

b) Th«ng tin cã thÓ t'ng cêng, c'ng cè c,c quan ÒiÓm mù Ò Òic h×nh thµnh è c, nh©n.

c) è nh÷ng ÒiÒu kiÕn thÝch hÿp TTSC cã thÓ lµm yÕu nh÷ng th,i Òé, vµ c,c quan niÓm Òang cã, nhng kh«ng nh»m môc ÒÝch thay Òæi chóng. Sù tháa hiÕp, t¸c lµ sù thay Òæi c'n b¶n quan ÒiÓm, Òt Òic v« c'ng h¹n h÷u vµ ÒBi hái nh÷ng hoµn c¶nh ÒÆc biÕt ph¸c t'õ, m©u thuén, khi tÊt c¶ nh÷ng Òpnh híng quen thuéc bP Òæ vì.

1) NÕu nãi sù x,c nhËn b¶n th©n viÖc tån t'ì c'ña hiÖu qu¶ t,c Òéng c,c ph-ng tiÕn th«ng tin Òn c«ng chóng c'ña m×nh, th× ÒiÒu Òã Òic biÓu lé râ nÐt nhÊt è nghiªn c¸u VTTH. Khi b×nh luËn c,c nghiªn c¸u trong l'nh vùc hiÖu qu¶ c'ña TTSC, c,c nhµ b,c hãc c'ña trêng SHTH bang New York Liebert R vµ Schwazberg Ò Òa ra nh÷ng ÒÆc trng tæng qu,t nh÷ng kh¶ n'ng t,c Òéng c'ña VTTH. Nh vËy, nh÷ng ngêi xem ti ti nhiÒu thêi gian h-n tá ra tin têng nhiÒu vµo nh÷ng Òpnh kiÕn v'n ho, x- héi mù Òic tuyªn truyÒn trªn v« tuyÕn. ViÖc nghiªn c¸u hiÖu qu¶ mét vµi cuéc vËn Òéng Òic c,c ph-ng tiÕn th«ng tin Òi chóng tiÕn hµnh vÝ dô, vÒ viÖc c,c biÕn ph,p kÕ ho¹ch ho, gia Ò×nh, viÖc s¸ d¸ng c,c lo'i thuèc míi, cuéc ÒËu tranh víi sù « nhiÔm m«i trêng Ò kh¼ng Òpnh ¶nh hêng c'ña chóng Òn nh÷ng ngêi tiªu d'ng tin t¸c (lo'i trõ cuéc vËn Òéng chêng hót thuèc lµ Ò kh«ng Òt Òic kÕt qu¶ râ rÕt).

J. Robinson vµo n'ím 1972, Ò nghiªn c¸u t,c Òéng c'ña VTTH Òn viÖc s¸ d¸ng thêi gian trong d©n chóng t'ì 15 ÒiÓm d©n c c'ña 11 níc. ViÖc nghiªn c¸u c¸ thÓ vµ kü l'ng Ò chØ ra r»ng c'ng víi sù xuÊt hiÕn c'ña VTTH mãi ngêi trª nªn Ýt Òi xem phim, Ýt nghe Òµi Òãc b,o, Ýt tËp thÓ theo h-n. ChØ cã viÖc Òãc b,o vµ t'p chÝ lµ hÇu nh kh«ng bP ¶nh hêng. Theo ý kiÕn c'ña Robinson (c¸ng t-ng øng víi kÕt luËn c'ña c,c nhµ khoa hãc kh,c, mù Òic lµm trªn c- sè nh÷ng nghiªn c¸u t-ng tù) c'ng víi sù xuÊt hiÕn TV t'ì gia Ò×nh mãi ngêi trª nªn Ýt ngñ, Ýt tô tËp c'ng nhau, Ýt ra khái nhµ, Ýt viÕt th, Ýt lµm c«ng viÖc nhµ, Ýt nãi chuyÕn trong gia Ò×nh h-n. TÊt c¶ ÒiÒu Òã gi,n tiÕp nãi vÒ sù s¸ d¸ng réng lín ph-ng tiÕn th«ng tin nµy, vÒ sù phæ biÕn c'ña nã, ÒiÒu nµy lµ tiÕn ÒÒ cho sù t,c Òéng cã hiÖu qu¶ Òn ý th¸c c'ña kh,n gi¶.

ViÖc nghiªn c¸u ¶nh hêng c'ña b'õ lùc mù Òic thiÕu trªn ti vi Òn tr'ì em chÕm mét vP trÝ ÒÆc biÕt v× lý do Òã. C¶ b,o, c¶ Òµi ph,t thanh kh«ng thÓ

r»ng ①iÒu ①ã ①ic thÓ hiÖn trong sù thay ①æi th,i ①é víi vÊn ①Ò mù kh«ng ph¶i díi d²ng ①ảng ý h×nh thøc víi diÖn gi¶i hung h²ng, ①iÒu mù y²u cÇu cña thÝ nghiÖm kh«ng ①Bi hái.

4) Nh÷ng ①iÒu kiÖn cña thêi chiÖn, khi cũ sù tuy²n truyÒn th¶ ch, ① thóc ①Ëy ①èi viÖc nghi²n cøu kù l²ng kù thuËt tuy²n truyÒn vµ tÊt c¶ c,c yÖu tè cña th«ng tin. Trong sè ①ã ①· nghi²n cøu cô thÓ ý nghÜa c,c thµnh phÇn kh,c nhau cña v²n b¶n, bµi b,o vµ sù kÖt h²p chóng nh»m n©ng cao hiÖu qu¶ t,c ①éng cña v²n b¶n, bµi b,o ①Ön c«ng chóng. SÓ lµm viÖc ①ã thêng xem xÐt nh nhiÒu vÊn ①Ò: Sù l²a ch²n gi÷a viÖc tr×nh bµy lý lí chØ cña mét phÝa hoÆc cña nhiÒu phÝa vµ cÇn ph¶i tÝnh ①Ön c,c lý lí m©u thuËn theo tr×nh tù thÖ nµo; ViÖc ①a vµo trong v²n b¶n nh÷ng chøng minh vµ nh÷ng kÖt luËn li²n quan víi vÊn ①Ò kh,c lµ n²n ①Æt nh÷ng gi¶i ①¶nh quan tr²ng ẻ phÇn ①Çu hay cuèi v²n b¶n. S©y lµ vÊn ①Ò vÒ viÖc sè d²ng c,c yÖu tè tr×nh c¶m vµ duy lý trong c,c th«ng tin tuy²n truyÒn.

ThÝ nghiÖm hiÖu qu¶ th«ng tin "mét mÆt" (one side) vµ "hai mÆt" (both side) ①ic Hovland cũng c,c céng t,c vi²n tiÖn hµnh ①Çu n²m 1945, khi nh÷ng th³ng líi ẻ ch©u ①u trong qu©n ①éi Mü ①· lµm n¶y sinh t t²ng qu, l²c quan vÒ sù kÖt thóc nhanh ch²ng cña chiÖn tranh, kÓ c¶ Th,i B×nh D-ng. H² ①· lµm hai ch-ng tr×nh ph,t thanh ①µi 15 phót. Ch-ng tr×nh I - "mét mÆt" ①ic x©y dùng tr²n nh÷ng lý lí chøng minh r»ng, chiÖn tranh cßn l©u dµi: vÊn ①Ò kho¶ng c,ch vµ nh÷ng kh² kh²n kh,c ẻ Th,i B×nh D-ng tiÒm n²ng qu©n sù vµ dù tr÷ cña NhËt B¶n, v.v. vµ v.v. Ch-ng tr×nh II "hai mÆt" l²p l²i tÊt c¶ nh÷ng lý lí cña ch-ng tr×nh I trong vßng 15 phót (nh÷ng kh² kh²n -ND), nhng th²m 4 phót dµnh cho viÖc tr×nh u thÖ cña qu©n ①éi Mü ①èi víi NhËt B¶n.

Tríc khi cho 625 binh lÝnh nghe hai ch-ng tr×nh nµy. H² ①· ①ic hái quanh viÖc h² nghÜ g× vÒ sù kÖt thóc chiÖn tranh víi lËp luËn cho quan ①iÓm cña m×nh. KÖt qu¶ cña thÝ nghiÖm nh thÖ nµo? Ch-ng tr×nh I "mèy mÆt" ① thµnh c«ng lín ①èi víi nh÷ng ngêi tríc ①ã ①· cũ ý kiÖn nh vËy (chiÖn tranh cßn l©u dµi vµ kh² kh²n). Ch-ng tr×nh II "hai mÆt" tá ra hiÖu qu¶ h-n gi÷a nh÷ng ngêi mù tríc ①ã cho r»ng chiÖn tranh s¶ nhanh ch²ng kÖt thóc vµ chiÖn th³ng s¶ ①t ①ic dÖ dụng.

KÖt qu¶ thÝ nghiÖm cho phÐp c,c t,c gi¶ tr×nh bµy mét lo²t quy t³c tr×nh bµy v²n b¶n tuy²n truyÒn. S©y lµ mét vµi qui t³c, tÊt c¶ c,c lËp luËn chÝnh cña phÝa ①èi ①¶nh cÇn ①ic c©n nh³c ẻ ngay ①Çu ti²n, ①Ó nh÷ng ngêi

theo quan niệm nọy hiều ngay r»ng ý kiõn vµ lý lẽ của hã. Òi tÝnh Òn. Siều nọy gióp giµnh Òi lßng tin của hã. Kián quyÕt b,c bá c,c lÛp luÛn của phÝa Òi lÛp chØ cũ thÓ dùa vµo c,c sù kiõn Òy thuyÕt phóc, nõu kh,c Òi Òi Òu Òã sĩ g©y ra sù Òi kh,ng của Òi ph-ng. Cũa quan Òi Òm Òi tuyền truyÒn kh«ng nãn xng h«, coi c,c ngêi theo quan Òi Òm Òi lÛp lµ kÝ thÝ, Òi Òu Òã sĩ g©y ra sù chêng Òi m·nh liÕt của hã.

5) T©m lý x· héi Òi Òem vµo XHH th«ng tin Òi chóng vÛn Ò "Òu tiãn" vµ "võa qua". Th«ng tin nọ tá ra cũ hiều qu¶ nhÛt - th«ng tin mụ ta nghe Òu tiãn hay lµ nã bP th«ng tin mii h-n chñn Ðp, th«ng tin cuèi cing? Còng chÝnh vÛn Ò nọy Ò cũ khi tr¶ lêi c©u hái vÒ viÖc cũ Òa ra lý lẽ chÝnh ẽ Òu th«ng tin hay kh«ng, hay lµ ẽ cuèi ? Cçn nhÛn m¹nh r»ng nãi vÒ hiều qu¶, c,c nhµ TLHXH hiều Òi hÕt Òã thêng lµ c,c ÒÆc Òi Òm trÝ nhí của con ngêi. ChÝnh trãn nh-ng thµnh tùu của t©m lý hãc trÝ nhí c,c quan Òi Òm "Òu tiãn" vµ "võa qua" Òi h×nh thµnh, vµ c,c nhµ tuyền truyÒn lÛy Òã lµm vò khÝ cho m×nh.

C,c thÝ nghiÖm trong lÛnh vùc nọy Òi tõ l©u chØ ra r»ng nõu nh Òo theo sù ghi nhí th«ng tin ngay sau th«ng tin thø hai, th× nã tá ra hiều qu¶ h-n (nhí tèt h-n) so vói th«ng tin thø nhÛt: hiều øng "võa qua" ho¹t Òéng. Sau mét thêi gian vµi tuçn hoÆc th,ng, kÕt qu¶ lµ nhí th«ng tin mụ Òi nhÛn Òi Òu tiãn h-n, tức lµ hiều øng "Òu tiãn" ho¹t Òéng.

Bèi vx c¶ nh-ng kÕt qu¶ Òã Òi lµm trong Òi Òu kiõn phßng thÝ nghiÖm th«ng tin sò dông Òi v« nh©n xng, mét c,ch tòi Òa Òi lo¹i trõ bÛt cø ¶nh hêng nọ cũa néi dung Òn kÕt qu¶, cho nãn c¶ nh-ng kÕt luÛn cçn Òi Òa ra mét c,ch thÛn trãng, lu ý r»ng trong cuéc sèng th«ng tin "s¹ch" thuçn tuý kh«ng Òéng ch¹m Òn nh-ng quan Òi Òm vµ quyÒn lí của c,c c, nh©n lµ v« cing h-n h÷u. Tuy nhiãn c,c chuyãn gia trong lÛnh vùc tuyền truyÒn Òi lµm cho m×nh vµi kÕt luÛn tõ nh-ng thÝ nghiÖm nh vÛy. TÛt c¶ hã Òu nhÛt trÝ vÒ quan Òi Òm lµ nh-ng thay Òæi trong ý kiõn vµ th,i Òé mụ bP g©y nãn bèi sù ,m thP, bP tan biÕn theo thêi gian. Sau thµnh c«ng Òu tiãn lµ Òn "chñ nghÛa t,i ph,t" hoÆc lµ "trìo trê l'i" Òn c,c quan Òi Òm cò. Nguyãn nh©n ẽ Òy kh«ng chØ lµ nh-ng cè g¾ng của tuyền truyÒn Òi ph-ng mụ cßn ÒÆc Òi Òm sù c¶m nhÛn th«ng tin vµ trÝ nhí con ngêi. Cho nãn mçi thµnh c«ng nọ còng Òu cçn ph¶i ph,t trión vµ cing cè b»ng th«ng tin lÆp l'i hoÆc Ýt ra b»ng th«ng tin Òi biÕn dPch.

6) Khêi Òu cho mét lo¹t c«ng viÖc nghiãn cøu vÒ hiều qu¶ của lÛp luÛn c¶m vµ duy lý Òi Hartman J tiõn hµnh tõ n'ím 1935. Trong trêng híp nọy thÝ

nghiÖm ®íc tiÖn hµnh kh«ng ph¶i trong ®iÖu kiÖn ph¶ng thÝ nghiÖm, mµ tróc tiÖp tr¶n c,c có tri t¶i thµnh phÒ Alantown bang Pensilvania trong thêi gian cuéc vËn ®éng bÇu c. C hêi chiÖn th¶ng ẽ cuéc bÇu òc t¶i thµnh phÒ nµy có c,c nhµ x· hêi ch nghÜa lµ rÊt Ýt. C,c nhµ nghiªn cu ®· th¶ 5.000 truyÒn ®-n s dng lËp luËn t¶nh c¶m vµ hÏp l, ku gọi bá phiÖu cho c,c nhµ x· hêi. Kt qu¶ t¶i cuéc bÇu c òo Alantown nm 1935 c,c nhµ x· hêi ®· thu ®íc nhiÖu h-n nm 1934 chiÖm 30,86% phiÖu bÇu; trong khi ® mc tng c c,c ngêi céng hm lµ 19,79%, cn c,c nhµ dn ch lµ 13,1%. Trong ® t¶i khu vùc mµ ®· có d¶i c,c truyÒn ®-n "t¶nh c¶m" t l tng nh÷ng ngêi bÇu cho nh÷ng nhµ x· hêi lµ 50%, t¶i vng c truyÒn ®-n "hÏp lý" 35 - 42% cn ẽ vng kiÓm chng, n-i kh«ng c truyÒn ®-n ñng hê CNXH t l tng lµ 24,05%.

§n by giê nhiÖu nhµ nghiªn cu lµm viÖc trong nh÷ng nghiªn cu k tr¶n, soạn th¶o vµ kiÓm nghiÖm nh÷ng gi¶ thiÖt ®· ®íc nu ra tríc ®y trong nh÷ng ®iÖu kiÖn nµy hay kh,c, lµm r ranh giới t,c ®éng (hiÖu lùc) c c,c quy luËt ®· ®íc t¶m ra.

7) Cng cÇn tËp trung vµo nh÷ng trng hÏp, khi c,c nghiªn cu TT&C lµ bé phËn cu thµnh hoÆc tù m¶nh thu hút vµo m¶nh nh÷ng nghiªn cu v thêi gian ri, mc ®é hng th vn ho,c, c,c vËn ®Ò gi,o dc, tuyªn truyÒn dy d, gia ®¶nh vµ c¶ nh÷ng vËn ®Ò mang tÝnh cht chÝnh tr vµ t¶nh h¶nh th trng. ThÝ d, khi tiÖn hµnh c,c nghiªn cu th-ng m¶i t¶i Anh, c,c nhµ nghiªn cu thng nht chia dn chúng thµnh 6 nhm theo mục ®é thu nhập ngêi c thu nhập cao nhất ®íc ®a vµo nhm A. thu nhập thp nhất ®íc lµ nhm B. Sau ® cho c,c nhm C1 vµ C2 , nh÷ng ngêi c thu nhập thp nhất ®a vµo nhm D vµ E. V mÆt x· hêi nhm A ® lµ t b¶n lớn vµ gii thng lu trÝ thc, B: t b¶n trung b¶nh vµ gii trÝ thc ®íc tr¶ l-ng cao; C1 - t b¶n nh, cng nhn vµ viªn chc có t¶nh ®é cao, C2 - c,c cng nhn c tr¶nh ®é vµ viªn chc như; D- cng nhn, viªn chức, lao ®éng thanh niªn ®íc tr¶ thp; E - c,c cng nhn kh,c, ngêi v hu vµ c,c tÇng lp c thu nhập rt thấp. S dng phn lo¶i nµy, mét t b,o "chất l- ñng" lµ t b,o mµ có kh«ng di 60% ®éc gi¶ lµ dn chng nhm ABC1. Trong c,c Ên phm ®¶i chng h-n mét na ®éc gi¶ ®¶i diÖn cho c,c nhm C2DE. Nh- ng s liÖu nµy quan trọng với c,c nhµ qu¶ng c,o, ® phn phi chÝnh x,c lung qu¶ng c,o gi÷a c,c lo¶i Ên phm, vi c,c nhµ xuất b¶n vµ nhµ b,o, ® ®¶nh h- ñng ®n s thÝch cng chng c m¶nh, vµ ®èi vi c¶ c,c nhµ chÝnh tr ® biÖt cÇn t,c ®éng ®n ai, theo hàng nµo thông qua b,o c,c lo¶i.

kh«ng thÝch hÞp ®èi víi sù øng dông thùc tÕ, Ýt nhÊt khi kh«ng cã sù chuÈn bÞ ®Æc biÖt.

Trong bµi ph¸t biÓu t¸i h¸i nghiÞ c¸a li¸n ®oµn qu¸c tÕ vÒ c¸c nghi¸n cøu khoa häc vÒ c¸c ph¸ng tiÕn TT&C AIEPI IÇn thø XI, E. Noel - Noiman ®· ®a ra ch¸ng tr¸nh øng dông KH x· h¸i vµo khoa häc b¸o chÝ, ch¸ng tr¸nh g¸m:

1. C¸c nh¼ b¸o sù nghi¸n cøu th¸ng xuy¸n kÕt qu¶ ®iÒu tra DLXH, c¸c nghi¸n cøu x· h¸i thùc nghiÖm m¼ hÇu nh th¸ng chØ ®íc c«ng bè t¸i nh÷ng t¸p chÝ Ýt næi tiÕng. T liÖu nµy cÇn tr¸ th¼nh ®Ó tiÕp thu mét c¸ch cã hÖ th¸ng cho c«ng viÖc bi¸n tËp.

2. §µo t¸o nh¼ b¸o nh thÕ nµo ®Êy ®Ó hä l¼m quen ®íc víi c¸c ph¸ng ph¸p l¼m viÖc c¸a c¸c nh¼ XHH vµ cã thÝ viÖt vÒ nh÷ng ®èi t¸ng nghi¸n cøu DLXHH.

3. Tù tiÕn h¼nh c¸c nghi¸n cøu XHH, kh«ng ch¸ viÖc c¸c nh¼ khoa häc thøc tØnh lii Ých m¸nh.

Nh÷ng thø nghiÖm øng dông c¸c s¸ liÖu khoa häc trong tuy¸n truyÒn ®íc tiÕn h¼nh tÕ l©u. Tõ n¸m 1937 cho chiÕn tranh thÕ gi¸i thø hai t¸i M¼ ®· cã viÖn ph©n tÝch tuy¸n truyÒn, m¼ ®· nghi¸n cøu c¸c v¸n b¶n TT&C trong c¸c thuËt ng÷ ph©n tÝch tuy¸n truyÒn, m¼ ®· nghi¸n cøu c¸c v¸n b¶n TT&C trong c¸c thuËt ng÷ bËy thñ thuËt (sau nµy s¸ l¸ng c¸a chóng t¸ng ®Õn 20) m¼ ®íc so¸n th¶o ra tr¸n c¸ s¸ c¸ thÝ nghiÖm c¸a t©m lý häc. Nh÷ng thñ thuËt nµy c¶ b©y gi¸ v¸n cã trong kho c¸a c¸c ng¸i ®iÒu chØnh ý thøc x· h¸i. ThÝ dô viÖc "d·n nh·n" (name calling) ®íc s¸ dông ®Ó t¸o ra ý kiÕn ph¶n ®èi kh«ng cÇn ®a ra c¸c d¸n chøng. "Nh÷ng t¸ng kÕt s¸ng ng¸i" (glittering Generality) gi¸p t¸o ra c¸c li¸n t¸ng víi nh÷ng gi, trÞ ®· ®íc c«ng nh¸n nh t¸e qu¸c, l¸ng y¸u n¸c, tÝnh ch¸t th¸t...vv vµ ®Õn gÇn mét c¸ch kh«ng ph¸ ph¸n c¸c t¸ng ®· ®íc ®a ra. Sù chuy¸n qua (Transfer) l¼ thñ thuËt ®a ra kh¶ n¸ng chuy¸n uy tÝn vµ danh dù t¸ mét c¸i g¸ quen thu¸c sang mét c¸i g¸ míi, mét lÇn n¸a, mét c¸ch kh«ng ph¸ ph¸n, thiÖu sù ph©n tÝch. S¸ng nh v¸y nh÷ng thñ thuËt kh¸c "c¸c chØ b¸o chøng minh" (Testimonial), "chiÖc xe chè h¼ng víi d¼n nh¸c" hoÆc thñ thuËt tuy¸n truyÒn Çm ù (Band wagon), "Sù tr¸n l¸n c¸c con bµi" (Card stacking) vv.. Dùa vµo nh÷ng ®Æc ®iÓm t©m lý c¸a con ng¸i vµ ®íc c¸c nh¼ tuy¸n truyÒn s¸ dông ®Ó ®¸t ®íc nh÷ng c¶m th¸ phi lý vÒ th¸ng tin, t¸c l¼ t¸c ®¸ng kh«ng b¸ng ph¸ng ph¸p thuyÖt ph¸c ®Æc trng cho b¸o chÝ c¸a CNCS, m¼ b¸ng sù m thÞ l¼ ph¸ng ph¸p chñ ®¸o tiÕn h¼nh tuy¸n truyÒn t b¶n. NÕu nh n¸i vÒ giai ®o¸n hiÖn

nay, th× nã ®íc ®Æc trng bëi sù thõ øng dông vµo thùc tÕ b, o chÝ kh«ng chø nh÷ng kÕt qu¶ c, c ®iÒu tra XHH, cßn c¶ c, c ph-ng ph, p cña nã. Xu thÕ nµy ®íc biÓu lé trong "Khoa hãc b, o chÝ chÝnh x, c". T, c gi¶ cuèn s, ch vµ c, c tÝn ®ã ngunh b, o chÝ chÝnh x, c cho r»ng, "nhµ b, o cÇn híng ®Õn sè lîng ®Õn ph-ng ph, p thu thËp, sã lý vµ ph©n tÝch th«ng tin, mµ ®íc c, c khoa hãc x· héi tÝch luü mét nghiªn cøu x· héi" (Editor and Publisher, 1973, 16, Oct, p.28). Híng tiÕp cËn nµy ®íc chuyÓn ho, vµo thùc tÕ. ThÝ dô tíi trêng §HTH B¾c Carolina (Mü) sinh viªn khoa b, o chÝ nghiªn cøu ph-ng ph, p ®iÒu tra, tiÕn hnh pháng vËn, lËp ìng kÐt, hãc lËp mÉu vµ ph©n tÝch, gi¶i thÝch c, c sè liÖu thu thËp ®íc theo kªnh b, o chÝ truyÒn theng.

ViÖn d©n c Allensbach (T©y §øc) ®íc chuyÓn ho, trªn thùc tÕ c, c nguyªn t¾c ngunh b, o chÝ chÝnh x, c khi ký hîp ®ång hîp t, c víi t-d hngng nguy lín cña T©y §øc. Theo hîp ®ång vËn chuyÓn cho b, o t liÖu c, c nghiªn cøu cña m×nh híng d©n c, c nhµ b, o ph©n tÝch hiÓu chóng vµ sã dông trong c«ng viÖc, c, c nhµ XHH vµ nhµ b, o cÇn cïng nhau th¶o luËn nh÷ng xu thÕ vµ vËn ®Ò n¶y sinh trong ®ài sèng x· héi v.v.

KÕt luËn

KhiÕm khuyÕt chÝnh cña c, c nghiªn cøu thùc nghiÖm trong XHH t b¶n lµ chñ nghÜa kh, ch quan cña nã mµ ®íc g¾n víi nh÷ng tiªn ®Ò ph-ng ph, p luËn. KÕt qu¶ lµ nhiÒu khi b, o c, o vÒ nghiªn cøu cã d¹ng mét lo¹i b¶ng, n-i ghi l¹i c, c mèi liªn hÖ vµ quan hÖ cña nh÷ng dËu hiÓu ®íc nghiªn cøu. Còng tíi ®ay, khi viÖc nghiªn cøu vËn ®Ò ®íc tiÕn hnh b»ng con ®êng thÝ nghiÖm, ®Æc biËt trong lÜnh vùc, TLHXH, c, c nhµ nghiªn cøu ®íc chñ tam lo¹i bá bËt kÓ yÕu tè néi dung nµo, ®iÒu nµy lµm gi¶m gi, trÞ c, c tui liÖu thu ®íc ®ài víi viÖc øng dông chóng trong c«ng viÖc cña ngunh b, o chÝ.

ViÖc thiÖu mét lý thuyÕt chung mµ c, c nhµ nghiªn cøu cã thÓ ðua vµo ®ã ®Ó tiÕn hnh c, c ®iÒu tra cô thÓ, ðén ®Õn nh÷ng di b¶n ®, ng kÓ, khi mµ cïng mét kh, i niÖm l¹i cã ý nghÜa kh, c nhau. ChÝnh thÕ thêng r-i vµo m¶ng ®Ò tui x· héi c¶ th«ng tin vÒ b-i c«ng, cíp nhµ b¶ng, viÖc nghø ng-i cña c, c nh©n vËt cã tªn tuæi. §iÒu ®ã g©y khã kh"n cho c¶ sù suy nghÜ vÒ c, c ph¹m trÞ nghiªn cøu kh, c nhau. Thªm vµo ®ã vËn ®Ò nhãm c, c vËn ®Ò kh, c nhau vµo ®Ò môc chung kh«ng chø lµ vËn ®Ò ph-ng ph, p, mµ cã thÓ m¶ng c¶ s¾c th, i t têng. ThÝ dô Gallup ®íc c«ng bè trªn tê Thêi b, o New York nguy 28/2/1968 kÕt

quả trong cẩu ý kiến về thị trường của ngành Mù với 80% tại các nước. Hơn nữa, ngành Mù là ngành về "tái phẩm và thiêu luyện phẩm", cần sự phân biệt chính xác chi phí và lợi nhuận. Nhưng nội dung phẩm trị như nhất gồm hàm lượng C, C, K, Ni, Mn: Tái phẩm, thiêu phẩm, phân bón, tái phẩm trị em, trong khi C, C và 80% chính xác nhất nghiệp, chất lỏng gi, o dục tải các chất riêng biệt và hiện nhiên trong mọi loại trong sẽ có thu các Ýt phiêu h-n so với loại tăng hấp thụ nhất.

Vấn đề về phẩm vi của nghiệp cầu cùng lượng và vấn đề quan trọng. Thứ đó, sự phân loại C, C hàm vi giao tiếp các chất tiếp hàm. Sự phân loại ba loại hàm vi: sự bổ hợp thành tin, việc sử dụng chăn lác và sự trên trình khái niệm thành tin. Nhưng tất cả các chất dựa trên nghiệp cầu cả 60 ngày. Thêm nữa khi sẽ là ứng dụng của ngành ngày tham dự trong nghiệp cầu rất lớn, không hiểu trình hấp phẩm vi các chất chia ra sẽ lĩnh lớn C, C phù hợp khi cần có trẻ nên không loại di sản n-a.

Trẻ ngày nghiệp trình nhất trong các ngành gi, C, C sẽ là nghiệp cầu tái Mù lượng việc thiêu C, C sẽ là 80% rất về ngành điều kiện tiếp hàm điều tra, điều này gây khó khăn các khi cần lượng việc thiêu luyện và vấn đề về tính loại di sản của C, C tái là thu các và về ranh giới dung đồng trên thực tế học các ngành có không thể tiếp hàm các. Về vấn đề này thêm nữa tiếp hàm mét nghiệp cầu chăn mếu: Hả các. Đây 7 tập chỉ kinh tế trong 7 năm (từ 1970 - 1976) và có 4 bụi chăn mét. Như vậy các nghiệp cầu 297 tái là các các về vùng TTSC. Kết quả lượng 54% trong sẽ có không cả C, C có đến đến đáng mếu các các dùng, 60% không nên rất nghiệp cầu các tiếp hàm về phẩm vi lượng 78% không cả C, C sẽ là về kỹ thuật (sẽ lĩnh) của mếu. Nếu như mọi các ngày nghiệp cầu lượng ngày, thì trong 69% các không có ra các giới tính, trong 79% - là tuấn, trong 31% trình hấp không nên chuyển m, nghè nghiệp và trong 49% không cả sẽ là về các và.

Tất cả ngành điều rất bắt buộc ta hết sức cần thận khi dùng các ngành tái là của nghiệp cầu trong XHH tái biến, bởi vì không thể như kióm tra tính các các và sự bổ hợp của chúng, cùng không thể so sánh với C, C sẽ là của nghiệp cầu các. Điều rất lượng giá trị các ngày dung đồng C, C sẽ là điều tra có thể và thực tế các việc của như b, o.

Tuy nhiên các ngành, các và xem xét các tái tất cả các điều rất, chúng ta không nên quên tất ngành thặng dư trong nghiệp cầu mét sẽ hiện trình riêng biệt mọi C, C như b, c các tái các các các sau 50 năm tiếp hàm nghiệp cầu XHH có

thÓ. Chóng ta ®· thÊy c¶ nh÷ng vÝ dô vÒ viÖc ph-ng ph,p khoa hác trong nghiªn cøu ngunh b,o chÝ mẽ ra kh¶ n÷ng cho c,c nhµ khoa hác tiÕn bé ®i ®Õn nh÷ng quan s,t vµ kÕt luËn x· héi quan träng.

Ch-ng IV: C,c ph-ng ph,p tiÕn thµnh vµ tæ chøc nghiªn cøu

Mçi nghiªn cøu XHH ®íc b¾t ®Çu t½i viÖc tr×nh bµy nh÷ng nhiÖm tô vµ c,c gi¶ thiÖt. NhiÖu khi, ®Æc biÖt trong c,c t,c phÈm hµn l©m, nhiÖm vô lµ sù kiÓm chøng gi¶ thiÖt nµy hay kia hoÆc quan ®iÓm, c,c kÕt luËn cña c,c nghiªn cøu tríc ®ã. Trong c,c nghiªn cøu th-ng m½i nhiÖm vô lµ chÝnh kh,ch hµng víi lÝ Ých cña hä, tÝnh chÊt c,c sè liÖu, sè liÖu mµ hä muèn cã ®íc. Nh Berdi vµ Anderson viÖt, trong nh÷ng trêng híp ®ã ngêi nghiªn cøu cÇn hái kh,ch hµng 5 c©u hái "Bao nhiªu": **Bao nhiªu** tiÖn ®íc chia cho nghiªn cøu; cã **bao nhiªu** thêi gian; nhµ nghiªn cøu ®íc tù do ë m¸c ®é **bao nhiªu** trong c,c ho¹t ®éng cña m×nh; cÇn hái **bao nhiªu** ngêi; **bao nhiªu** c©u tr¶ lêi cÇn ®íc ®Ó gi¶i quyÖt c,c nhiÖm vô nghiªn cøu? TÊt c¶ nh÷ng vÊn ®Ò ®ã ¶nh hëng ®,ng kÓ ®Õn viÖc x©y dùng ch-ng tr×nh ®iÖu tra nghiªn cøu cô thÓ trong XHH thùc nghiÖm t b¶n.

1. X,c ®Þnh mÉu chän tòi u

Bèi v× XHH thùc nghiÖm liªn quan tríc hÕt ®Õn nh÷ng cuéc trng cÇu ý kiÕn ®½i chóng, cho nªn mét trong nh÷ng vÊn ®Ò quan träng nhÊt, mµ xuÊt hiÖn tríc nhµ nghiªn cøu, ®ã lµ sù x,c ®Þnh dung lÝng mÉu lµ cuéc trng cÇu ý kiÕn mµ tê TËp san v'n hác (Literature Digest) ®· tiÕn hµnh n'ím 1932 ®íc coi lµ kü lôc. Nã ®· göi ®i 20 triÖu tê "ng-kÐt theo bu ®iÖn (cã 3 triÖu tê ®íc göi trê l½i víi c©u tr¶ lêi) vµ ®· ®o,n tríc kÕt qu¶ bÇu cõ víi ®é chÝnh x,c 0,9. Tuy nghiªn chØ ®Õn n'ím 1936 chÝnh c,ch nµy ®· lµm tæm h½i thanh danh cña "Literary Digest" ®· göi 10 triÖu tê phiÖu c©u hái vÒ m¸c ®é ñng hé víi hai øng cõ viªn tranh chøc tæng thèng, vµ khi thèng kª c,c c©u tr¶ lêi, b,o nµy ®· tuyªn bè r»ng A. Landon ®íc 57,1% cõ chi ñng hé, cßn Roosevelt ®íc 42,9%. Nhng thùc tÕ trong cuéc bÇu cõ Roosevelt ®· th¾ng. Sai sè lµ 19,6%. §©y lµ bµi hác cã tÝnh chÊt gi,o dôc vµ trùc quan. ChÝnh v× vËy, ®· kÕt thóc viÖc t'ng sè lÝng, ®· b¾t ®Çu t×m nh÷ng con ®êng lËp nh÷ng mÉu chän cã c- sè h-n. Ngêi khai ph, ®iÖu tra chän mÉu lµ Gallup. ChÝnh n'ím 1936 «ng ®· dùng ph-ng ph,p ®iÖu tra chän mÉu vµi ngh×n ngêi vµ ®· ®o,n chÝnh x,c kÕt qu¶ bÇu cõ.

Tõ ®ã trong XHH Hoa Kú (sau ®ã cã trong toµn bé khoa hác thùc nghiÖm) ®· kh½ng ®Þnh uy tÝn cña c,c ph-ng ph,p thèng kª x,c ®Þnh mÉu

chăn, mục cho phép chờ nghiên cứu ý kiến vui nhộn ngại cả thối suy đoán và tầm trình toán đố trong lúc. "Tủi lỗi sai sẽ", tức là sai lệch với các kết quả điều tra tăng thối, các x, c phân bố quy luật thành k^a. Kết quả là nếu h=4.000 người, thì % chênh lệch x, c là ± 2%: cần tài liệu chênh lệch khoảng 1.500 người % sẽ là ± 3%. Các nhiệm vụ nghiên cứu cho rằng 3 - 5% là chênh lệch x, c hoàn toàn cả thối nên các. Nỗ lực chênh lệch đo đạc tranh chấp các quy trình x. hời.

Sau một vài năm thử nghiệm Gallup bay giờ cũng xuyên suốt dùng mẫu dân số 1.500 người cho những điều ý kiến toàn quốc. Khi khi dùng lĩnh mẫu dân số trong các điều tra cần tới 3.000 người và trong một sẽ tăng gấp đôi h=60.000 người. Harris cũng phát hiện 1.600 người trong cuộc trưng cầu ý kiến toàn quốc, Trong nghiên cứu cũng có BBC thời gian dài phát hiện 4.000 người. Bởi giờ đã gấp đôi mẫu là 2.250. Số là 0,0001 dân số sẽ toàn vẹn quốc Anh.

Tuy vậy, vẫn còn mẫu dân số chênh lệch chờ là sự phân bố lệch của năm. Vẫn còn quan trọng hơn là vẫn còn tỷ lệ di dân. Thết biết của "Literature Digest" các giờ thích chênh lệch sẽ lĩnh người các hái, chênh lệch năm hái Ý (theo các quan niệm hiện nay thì năm hái qu, nhiều), mục chênh lệch năm hái cha cũng người cần hái. Angket các giờ cho các «ng chữ xe hơi và điều hòa, bãi xe phân bố của hai đồ dùng thu nên các theo sự tra cứu, cần ý kiến của hai, nh các thấy, các phân, nh chênh lệch x, c ý kiến toàn bộ dân số. Số cho điều đã chênh lệch ra cần thiết phân bố và mẫu dân số tăng gấp đôi các năm người các phát hiện quan trọng nhất. Gallup các đến ra thì đồ vật. Và trong bang New York sẽ 10% dân số toàn Mỹ, nên 10% toàn bộ cuộc phát hiện các tiến hành tài bang vật. Nghĩa là trong mẫu dân số toàn quốc là 10.000 người, cần phân hái 1.000 người New York. Số nh vậy cả thối ba và mẫu dân số di dân tăng gấp đôi giờ nghiên cứu, các năm tuổi... phân, nh theo tủ lỗi tăng động thuận phân chênh lệch trong tệp tập thành k^a trên mẫu dân số.

Mẫu dân số nên các coi là chính xác nhất, khi thì đồ vật ra một trong 20 người của tệp tập tăng thối. Nhưng trong các điều tra toàn quốc các lượng việc đã cần điều chỉnh danh sách dân số có các lúc. Danh sách vật học chênh lệch cả, học nếu cả khi các nhiệm vụ nghiên cứu cũng chênh lệch các công tài. Thứ đồ, tài Phân cả hai các giờ các phân thành k^a dân số nên chênh lệch thối số động có hai và chênh lệch việc đã cả thối vì phân quy phân giờ tài của thành k^a dân số. Cho nên các trung tâm các lượng việc điều tra tài có và đoán ý, các và

trang bằng ph-ng ph, p h¹n ng¹ch (quota). Nã lụ ph-ng ph, p thèng so, i tì Mù cho Ôn n¹m 1948.

Theo ph-ng ph, p nựy mÉu chãn Òic lËp t-ng òng víi cÉu tróc nh©n khËu x- héi. è ©y thèng cã giíi tÝnh, løa tuæi, hác vËn, nhiÒu khi hã Òa vµo Òã c¶ m¸c Òé thu nhËp nghÒ nghiÖp vµ c tró.

Thêi ÒiÓm quyÖt Ðnh trong th, i Òé víi ph-ng ph, p h¹n ng¹ch lụ sù æ vì x¶y ra n¹m 1948. Khi tËt c¶ c, c h-ng tiÖn hµnh ÒiÒu tra DLXH Ò- dù Òo, n th¼ng lĩi cña T.Dewey vµ thËt b¼i cña Truman G. Tõ n¹m 1950 Gallup Ò- chuyón chñ yÖu sang chãn mÉu ngÉu nhiªn. C, c nh©n viªn cña viÖn lụm nh sau: Hã tuú ý lùa chãn vïng ÒiÒu tra, hã chia ñã ra lụm thµnh vïng nhá theo b¶n Òã, sau chãn tuú ý mét ÒiÓm trªn b¶n Òã cña tng vïng Òic chãn vµ tã ngêi pháng vËn cÇn tÝnh 5 nhµ mét hoÆc 12 nhµ mét. Ph-ng ph, p nựy Òic gãi lụ ngÉu nhiªn v× tËt c¶ d©n chóng cña vïng Òu cã c- héi nh nhau r- i vµo sè Òic pháng vËn. Hã ðĩng ph-ng ph, p ph©n tÇng khi mụ tËp hìp tæng thÓ rËt kh«ng Òáng nhËt. Khi Òã c, c tÇng, c, c líp Òic s¼p ÒÆt vµ cho chóng cã sù lùa chãn theo ph-ng ph, p chãn ngÉu nhiªn.

Harris ngay tã Çu Ò- ðĩng mÉu chãn ngÉu nhiªn theo l- nh thæ hµnh chÝnh. ½ng so¼n th¶o s¼n 6 ph-ng , n chãn mÉu toµn quèc, mụ ½ng lÇn lĩt sò ðõng. Nghiªn cøu Òic tiÖn hµnh t¼i kh«ng Ýt 100 ÒiÓm víi 16 ngêi t¼i mçi ÒiÓm. Trong mÉu chãn Ò- Òa ra 4 nhãm tuæi vµ 3 nhãm theo thu nhËp. Harris thùc hµnh viÖc pháng vËn lÆp l¼i ÒiÒu mụ cho phÐp theo ðãi Òéng th, i cña ý kiÖn. N¹m 1968 trong sè 1346 ngêi Òic hái chØ cã 219 ngêi lÇn Çu tiªn r- i vµo mÉu chãn.

Cßn mét ph-ng ph, p ÒiÒu tra Òi chóng n÷a Òic sò ðõng trong XHH ph- ng ph, p ÒiÒu tra Panel (nhãm). Ngêi ta gãi Panel lụ nhãm ngêi mụ hã hái vµi lÇn víi kho¶ng c, ch mét vµi tuÇn hay th, ng. ThÝ ðô bé phËn nghiªn cøu c«ng chóng BBC tiÖn hµnh nh÷ng nghiªn cøu Panel vÒ 2.000 ch-ng tr×nh Òµi vµ v« tuyÖn trong n¹m ÒÓ Ò, nh gi, ph¶n òng cña c«ng chóng. Cã Panel kh, n gi¶ TV gãm 700 ngêi Òic ph©n bè è tng vïng trong 7 vïng cña v- ng quèc Anh. (Panel ch- ng tr×nh III thèng kho¶ng 1.000 ngêi). C, c Panel thÝnh gi¶ Òic thay Òæi sau 15 th, ng, c, c Panel kh, n gi¶ tãn t¼i trong 3 th, ng. Hµng nựy tng thµnh viªn cña Panel nhËn Òic mét tËp ñngÐt vÒ tËt c¶ c, c ch- ng tr×nh cña Òµi ph, t thanh vµ VTTH - hã cÇn tr¶ lêi sau Òã gi tr¶ l¼i.

2. ViÖc lËp phiÖu ÒiÒu tra:

Siêu quan trọng tiếp theo là việc lập "ngket vụ tr×nh bực c,c c@u hái. Nh E.Noel - Noiman viết "®i ®a sè nhiôm vô, mù ®íc gi¶i quyÕt b»ng ph-ng ph,p ®iÒu tra d©n ý, kh«ng thÓ hiÖn trùc tiÕp dñ dñng c@u hái cho c,c pháng viªn mù thiÕu mét sù biÕn ®æi t-ng øng. Cã thÓ coi ®iÒu kh¼ng ®Þnh nự lự v« vÞ, nõu nh viÖc l¹m dông vụ sù thÊt b¹i cña nh-ng c@u hái trong ®i bé phËn c,c trêng híp ®· kh«ng cÇn gi¶i thÝch b»ng sù ®áng nhÊt ng©y th- c@u hái nghiªn cøu (cã tÝnh môc ®Ých) vụ c@u hái kiÓm tra (trùc tiÕp), hoÆc b»ng sù kh«ng hiÓu biÕt r»ng ®a sè c,c nhiôm vô nghiªn cøu, dĩ nã tá ra ®-n gi¶n nh thÕ nµo n÷a víi nhự ho¹t ®éng chÝnh trÞ, nhự bu«n , ngêi ph,t ng«n hoÆc luËt s, chóng vËn ®Bi hái sù chuyón ®æi tõ ng«n ng÷ cña nhự nghiªn cøu sang ng«n ng÷ cña ngêi ®íc hái, thªm n÷a cã tÝnh ®Õn kinh nghiÖm ph-ng ph,p réng lín".

Kh«ng ph¶i ngÉu nhiªn r»ng sau thÊt b¹i n¹m 1948 chÝnh ph-ng ph,p so¹n th¶o c,c c@u hái bÞ phª ph,n m¹nh nhÊt, trong sè ®ã c¶ sù kh«ng rª rúng cña c,c c@u hái, viÖc ðua vµo c,c tr¶ lêi ðét kho,t "cã" "kh«ng", viÖc thiÕu ðù tÝnh ®Õn cêng ®é cña ý kiÕn, vụ c,c nguyªn nh©n cña nã. Mét kÕ ho¹ch ®Æc biÕt 5 ®iÓm ®· ®íc Gallup so¹n th¶o. Nã cã môc ®Ých hoµn thiÖn ph-ng ph,p ®iÒu tra. Tổng c@u hái nghiªn cøu cã thÓ ®íc thÓ hiÖn trong mét sè c@u hái cña "ngkÐt vụ pháng vËn.

Trong tổng trêng híp cõ thÓ ®Ó kiÓm tra sù t-ng øng cña c@u hái víi yªu cÇu E. Noel - Noiman ®Ò nghÞ nhự nghiªn cøu ®Æt cho m×nh c,c c@u hái kiÓm tra: ý nghÿa cña c@u hái khã hiÓu hay kh«ng? cã trõu tìng qu, hay kh«ng? c@u hái cã mang tÝnh riªng t hay kh«ng. Trong viÖn cña E.Noel - Noiman, sù lùa chän cuèi cìng vÒ ph-ng ,n cña c@u hái chØ ®íc quyÕt ®Þnh sau viÖc th¶o luËn 3, nhiÒu khi 10 ®Ò nghÞ. Trong ®ã mét vµi c@u hái mang kh«ng chØ t¶i trêng ý nghÿa mù cßn c¶ t¶i trêng t©m lý. Chóng cÇn gióp t¹o ra bÇu kh«ng khÝ cña cuéc pháng vËn, chuyón tõ mét nhãm c@u hái nự sang nhãm kh,c (c,c c@u hái ®Õm), ®a ra kh¶ n¹ng kiÓm chøng tÝnh ch©n thÊt cña c@u tr¶ lêi, møc ®é th«ng tin vÒ vËn ®Ò ®· cho. ẽ h-ng Gallup c,c c@u hái ®íc thõ nghiÖm trªn nh-ng nhãm ®Æc biÕt. Nõu nh c@u hái g©y ra sù ph¶n ®èi hoÆc kh«ng hiÓu, nã ®íc ngêi ta viết l¹i.

NhiÒu n¹m tiÕn hµnh c,c ®iÒu tra ®i chóng cho phÐp tÝch luù kh«ng Ýt b»ng chøng vÒ ý nghÿa quan trêng cña viÖc t¹o ra c@u hái còng nh tr×nh tù s¼p ®Æt chóng. Chuyªn gia næi tiÕng vÒ ®iÒu tra d©n ý ®i chóng Roper vµo thêi gian chiÕn tranh ®· tổng hái ngêi Mù nh sau: "Anh cã nghÿ r»ng sau chiÕn

tranh mãi ngêi cÇn lưm viÖc nhiÖu h-n tríc, nh tríc kia hay kh«ng nhiÖu nh vÿy"? C,c cÇu tr¶ lÊi rÊt mÇu thuÉn vư khã ®, nh gi, . ViÖc phÇn tÝch cÇu hái ®· chØ ra r»ng ẽ nã cũ húng lo4t tũ mư cũ sù kh«ng x,c ®Pnh, thÝ dô, mãi ngêi nghÜa lư thÕ nưo - tÊt c¶ vư mçi ngêi, mét giai cÛp hay mét nhãm ngêi? Kh«ng hiÓu ®Pnh nãi vÒ ai. "Lưm viÖc nhiÖu h-n" cũ ph¶i lư sù kĐo dui nguy lưm viÖc hay kh«ng, hay lư cũnh tranh nhiÖu h-n, hay ®ã lư ®Bi hái vÒ chÊt lĩng. Thãm tÛp hĩp tũ nhã "h-n tríc ®Çy" còng tá ra kh«ng rã rúng, ẽ ®Çy muèn nãi ®Ön thêi gian tríc hay sau chiÖn tranh.

Vưo ®Çu chiÖn tranh thÕ giú II t4i Mü ®· tiÖn hũnh thÝ nghiÖm nh sau. Nguy 1 th,ng 9 n'ĩm 1939, hã ®· hái nh÷ng ngêi Mü trong mÉu chãn toũn quèc hai cÇu sau: 1 - Mü cũ nãn cho phĐp c,c c«ng dÇn cũn cũnã m×nh ra nhÛp quÇn ®éi Anh vư Ph,p hay kh«ng? 2 - Mü cũ nãn cho phĐp c«ng dÇn cũnã m×nh ra nhÛp quÇn ®éi §øc hay kh«ng? 45% ngêi ®íc hái ®· tr¶ lÊi kh¼ng ®Pnh cÇu hái 1 ®èi vói cÇu thø 2 - 31%. Sau ®ã c,c cÇu hái ®ã ®íc hái theo tr×nh tù ngíc l4i. BÇy giê ®ảng ý tham gia quÇn ®éi cũnã c,c níc ®ảng minh trong t-ng lai lư 30% trong quÇn ®éi §øc lư 22%.

3. C,c cũch tiÖn hũnh ®iÖu tra.

Sau nhiÖu cè g¼ng "ngkĐt (phiÖu hái) ®· ®íc so4n th¶o vư ®· thø nghiÖm. BÇy giê nã cũ thÓ ®i theo 2 con ®êng. Qua bu ®iÖn c,c cÇu hái cũ thÓ ®íc ®a ra qua ®iÖn tho4i hoÆc trong pháng vÛn cũ, nhÇn. Mçi mét con ®êng ®Òu cũ nh÷ng u thÕ vư nhíc ®iÖm. Ph-ng ph,p pháng vÛn hay ®iÖu tra cũ, nhÇn ®íc coi lư ch¼c ch¼n h-n c¶. Theo tÝnh to, cũn cũnã c,c céng t,c viãn trêng §HTH Michigan møc ®é tr¶ lÊi trong pháng vÛn cũ, nhÇn ®4t tĩ 74,2% trong khi ẽ pháng vÛn qua ®iÖn tho4i dao ®éng tũ 59% - 70%. Ngoũi ra qua ®iÖn tho4i chØ cũ thÓ thu ®íc pháng vÛn ng¼n. Thãm vưo ®ã theo sè liÖu cũnã D. lankelevich, t4i Mü trong ®iÖu tra qua ®iÖn tho4i lo4i trũ kho¶ng 1/3 dÇn da ®en, 1/4 dÇn cũ, cũ thũnh phè lĩn vư 1/5 nh÷ng ngêi trĩ dĩ 30 tuæi, vư ®ảng thêi nh÷ng ngêi cũ thu nhÛp thÛp.

§iÖu tra qua bu ®iÖn thêng tæen thÊt nhiÖu h-n cũ, cũ lo4i kh,c v× tũ lÖ quay trũ l4i cũn cũ, cũ "ngkĐt lư thÛp. Thêi gian gÇn ®Çy sù thùc cũ, cũ nhũ b,c hãc mét lÇn n÷a l4i dĩng cũ, cũ ®iÖu tra qua bu ®iÖn nhiÖu h-n, bẽi v× sè ngêi tũ chòi tr¶ lÊi pháng vÛn cũ, nhÇn t'ng lãn. Cho nãn nhiÖu biÖn ph,p kh,c nhau nh»m t'ng tũ lÖ tr¶ lÊi cũn cũ "ngket ®íc sò dõng. §Ó lưm viÖc ®ã cũn thiÖt ph¶i tho¶ thuÛn tríc vói ngêi ®íc pháng vÛn qua ®iÖn tho4i hoÆc b»ng th, hoÆc bu thiÖp

b, o tríc cho hã viÖc göi "ngkĐt vµ gi¶i thÝch môc Ỗch cuéc nghiªn cøu. §«i khi ngêi ta göi kìm víi "ngkĐt mét bu thiÖp, qua ấ ngêi ấc hái cũ thÓ th«ng b, o cho nh÷ng ngêi ấiÒu tra vÒ viÖc ấ· göi tra "ng kĐt. Sau mét thêi gian nµo ấ sau khi göi "ngkĐt ấi, nh÷ng ngêi kh«ng cũ hải Ồm sĩ ấc nh¼c l¼i. Kinh nghiÖm ấ· cho thÊy r»ng nhê ấiÒu ấ· sè tr¶ lêi sĩ t'ng lªn tíi 58%. Còng nªn göi cìng "ngkĐt mét phong b× vµ tem dµnh cho viÖc göi tr¶ lêi. Nh÷ng phÇn th-êng kh«ng lín v× sù tham gia vµo ấiÒu tra còng ấc sô dõng. Kìm vµo "ngkĐt lµ nh÷ng chiÖc bót ch×, nh÷ng quyÓn sæ ghi chĐp vµ thÊm chÝ c¶ nh÷ng ấng tiÒn trÞ gi, 1/4 ấ·la.

TÊt nghiªn c, c ph-ng ph, p XHH kh«ng chØ gi¶i h¹n bëi c, c pháng vÊn. Chóng gảm c¶ thÝ nghiÖm trong phßng vµ trªn thùc tÕ, hiÖn nay c, c tr¼c nghiÖm (Test) vµ thÝ nghiÖm ấc ðĩng thêng xuyªn h-n, nhng nã thêng xuyªn ấc tiÖn hµnh kÕt hìp víi c, c trng cÇu ý kiÖn h-n c¶. Nh÷ng cuéc trng cÇu ý kiÖn ấc ai tiÖn hµnh vµ nh thÕ nµo?

Thêng xuyªn , mçi tæ chøc tiÖn hµnh c, c ấiÒu tra d©n y ấi chóng ngoµi c, c céng t, c viªn trong biªn chÕ mµ so¹n th¶o ch-ng tr×nh vµ tµi liÖu nghiªn cøu vµ sau ấ xõ lý kÕt qu¶, cßn cũ mét nhãm ấ«ng c, c pháng vÊn viªn ngoµi biªn chÕ mµ thêng ấc c«ng bè theo tÊt c¶ c, c l¼nh vùc vµ c, c khu vùc nghiªn cøu. ThÝ dô bé phËn nghiªn cøu c«ng chóng cũa BBC bao gảm 100 ngêi céng t, c viªn ấiÒu tra viªn ngoµi biªn chÕ kho¶ng 750 ngêi. Tõng ấiÒu tra viªn thêng xuyªn ấc nhËn nh÷ng phiÖu ấiÒu tra, ấc th«ng b, o c, c th«ng sè mµ ðua vµo ấ hã cũn lµ chæn ngêi ấc hái, vµ sè lĩng pháng vÊn trong vĩng cũa m×nh (thêng th× 7 - 16), hã còng ấc th«ng b, o c¶ nh÷ng tin tøc c«ng viÖc vµ nh÷ng thay ấi trong c«ng viÖc cũa BBC. Thùc tÕ ấ· chØ ra r»ng, nh÷ng pháng vÊn viªn tèt nhÊt lµ nh÷ng phõ kh«ng tr¶ l¼m, nhng còng kh«ng giµ. §Ó trê thµnh ấiÒu tra viªn BBC, cũn ph¶i ấc kiÓm tra kiÖn thøc "c«ng nghÖ" pháng vÊn. Nh÷ng ấiÒu tra viªn ấnh kú ấc gãi ấi c, c héi nghÞ, n-i hã ấc ấµo t'õ l¼i, ấc luyÖn tÊp. Trong viÖn IFOP cũa Ph, p cũ 350 ngoµi biªn chÕ trªn 110 trong biªn chÕ. T¼i viÖn d©n c hã ẽ Alanxbach céng t, c viªn thêng xuyªn chØ cũ 40, sè cũn l¼i tham ðù kh«ng liªn tồc, nhng tæng sè chóng Ýt khi vît qu, 100. Trong nh÷ng cuéc ấiÒu tra lín hã thuª 300 - 800. Hã tr¶ cho pháng vÊn viªn theo sè l-ĩng c, c pháng vÊn ấ· tiÖn hµnh, trong tõng nghiªn cøu mét ngêi tiÖn hµnh pháng vÊn kh«ng h-n 16 ngêi, mµ thêng xuyªn h-n c¶ lµ 7 - 8 pháng vÊn, bëi v× nõu kh, c ấi ẽ anh ta xuÊt hiÖn sù nghe chæn lãc, theo ý kiÖn cũa c, c nhµ chuyªn m«n, tøc lµ anh ta nghe thÊy c, i mµ anh ta muèn nghe. Mét pháng vÊn

cả thÓ dui vµi phót Òn giê rii. TÊt c¶ c, c th«ng tin nghiªm tc th«ng xuyªn lµa chªn vµ kiÓm tra c, c phªng vÊn viªn cª mªnh b»ng nhiÒu c, ch kh, c nhau. BBC tiÕn hµnh ÒiÒu tra IÆp Iªi 3% mÉu chªn.

4. S lý sè liÒu vµ trªnh bµy kt qu¶ vi kh, ch hµng:

ViÖc s lý c, c sè liÒu thu Òic trong thêi gian gÇn Òcy gÇn nh kh¾p n-i Òic tiÕn hµnh vi viÖc øng dông kü thuÊt m, y tÝnh. Tªi viÖn dn c hªc viÖc øng dông c, c m, y mªc ÒÆc biÖt Òa ra kh¶ nng vµo buªi s, ng cª thÓ biÖt chiÒu tòi h«m qua ai xem vµ xem gª trªn VTTH. BBC cng tiÕn hµnh tÝnh to, n th«ng kª hµng nguy c«ng chóng kh, n thÝnh gi¶ cª mªnh trong dng sè lng.

HiÖn nghiªn r»ng tc Òé s lý t liÒu ph thuéc vµo dung lng cª mÉu chªc vµ c¶ mc Òé phc tp cª vÊn ÒÒ Òic nghiªn cu. Nu nh ẽ giai Òoªn sªn th¶o òngkÐt c, c nhiÖm v nghiªn cu cÇn chuyÓn sang ng«n ngª cª nghiª th«ng chia chóng thµnh c, c cu hái riªng biÖt. Thª ẽ giai Òoªn s lý sè liÒu tiÕn hµnh mét thi tc ngc Iªi, mµ trc ht lµ viÖc m· ho, c, c cu tr¶ li, tc lµ viÖc Òa chªng vµo c, c nhªm th«ng nhÊt. ẽ Òcy nhªng nhµ to, n hªc c, c loªi, mµ cª trong biªn ch cª hÇu nh tÊt c¶ c, c trung tâm nghiªn cu ln, Òªng vai tr to lớn. Thiu hª viÖc s lý th«ng tin XHH ẽ giai Òoªn hiÖn nay lµ kh«ng cª kh¶ nng lµm Òic. C, c chuyªn gia cho r»ng vµo thêi gian hiÖn nay sè lng ln sai sªt trong c, c nghiªn cu Òic gây ra chÝnh bi viÖc m· ho, kh«ng chÝnh x, c.

M, y mªc tÊt nghiªn gip Òi Ò¾c lúc cho con nghiª trong s lý th«ng tin c, c ÒiÒu tra Òªi chóng, nhng nª kh«ng thÓ thay thể con nghiª. C, c b¶ng sè t mªnh th«ng kh«ng Òa ra Òic cu tr¶ li cho c, c cu hái Ò· Òic ÒÆt. RÊt phª biÖn phªng ph, p tªng quan hai du hiÖu vi du hiÖu th ba, IÆp nhªng ma trận ba chiÒu, tiÕn hµnh so s, nh mét du hiÖu vi mét loªi du hiÖu kh, c, tªm c, c mèi quan h vµ ph thuéc.

Kh«ng cª nhªng qui t¾c nhÊt Òbnh trong viÖc trªnh bµy tui liÒu cho kh, ch hµng - tÊt c¶ ph thuéc vµo s tho¶ thuËn giªª hª vµ c, c truyÒn th«ng Ò· Òic hªnh thµnh. Sª cª thÓ lµ b, o c, o vÒ nội dung, hoÆc Òªn gi¶n lµ mét loªi b¶ng vµ hoÆc lµ c, c cu tr¶ li cª lý li, dn chng Òªi với c, c cu hái Òic kh, ch bµy ÒÆt ra. ẽ viÖn Harris thêi gian giªª viÖn tiÕn hµnh phªng vÊn vµ phòng c«ng b kt qu¶ trªn b, o chÝ dui 2 - 3 tuÇn. Kh, c vi Gallup th«ng trªnh bµy kt qu¶ di dng sè vµ b¶ng, Heris thÝch Òa ra c, c sè liÒu cng vi li bªnh luËn hªn vµ m rng hªn.

§1i @a sè c,c nghi^n cøu ph-ng tiÖn TT&C @íc thüc hiÖn chñ yÖu nh»m tho¶ m-n nhu cÇu cña chÝnh chóng (c,c ph-ng tiÖn) hoÆc nhu cÇu cña c,c nhµ qu¶ng c,o chóng mang tÝnh phöc vô vµ kÖt qu¶ cña chóng kh«ng @íc biÖt trong sè @«ng nh©n d©n @Ön vµ c¶ trong c,c nhµ nghi^n cøu lµm viÖc trong lÜnh vùc nµy. S« liÖu nghi^n cøu cũ thÓ mang d¹ng tiªu chuÈn nh bé phÈn nghi^n cøu cña BBC @· lµm, "Phong vò biÖn c«ng chøng" "phiÖu @,nh gi, c«ng chóng", @íc @a ra thêng xuy^n, hoÆc c,c b,o c,o @Ó kh,ch hµng tiy ý sò dõng. NhiÖu trung t©m nghi^n cøu, @Æc biÖt lµ d¹ng hµn l©m, xuÊt b¶n nh÷ng t¹p chÝ cũ nh÷ng b,o c,o vÒ c«ng viÖc @· lµm, nhng chóng cũ sù phæ biÖn rÊt giú h¹n. Cã mét lo¹t t¹p chÝ KH kh,c, t¹i @©y giú khoa hãc cũ thÓ lµm quen vói nh÷ng t liÖu c,c nghi^n cøu cũ thÓ ẽ lÜnh vùc kh,c nhau. §ã tríc hÖt lµ c,c t¹p chÝ xuÊt b¶n t¹i Mù "Journalizm quarterly" "Public opinion quarterly" t¹p chÝ hµng quý quèc tÖ "Communicaiton research", t¹p chÝ gÇn gòi theo c,c khÝa c¹nh nghi^n cøu c«ng chóng " Journal of Social Psychology" vµ mét sè lo¹i kh,c. T¹i Li^n X« cũ thÓ lµm quen vói c,c t¹i liÖu vÒ c,c nghi^n cøu ẽ níc ngoµi dúi d¹ng t¹p chÝ tæng thuÊt luÊt @íc viÖn th«ng tin khoa hãc vÒ c,c KH x· héi xuÊt b¶n. (INI«N.

KÖt luÈn

Nh vÿy XHH thüc nghiÖm @· tÝch luü nhiÖu t¹i liÖu ph-ng ph,p dãi dµo, vµ khi @· cũ c- sè kü thuÊt vµ tæ chøc tèt, tiÖp tc hµm thiÖn kü thuÊt nghi^n cøu. Lµm quen vói khÝa c¹nh nµy cũ c«ng viÖc hiÖn nhi^n rÊt bæ Ých cho c,c nhµ XHH vµ nhµ b,o. Tuy nhi^n ẽ @©y sù tiÖp cÈn kh«ng phª ph,n rÊt nguy hiÓm. Bèi vx nhiÖm vô, mc @Ých XHH Maxit vµ t b¶n lµ kh,c nhau, cho n^n kh«ng thÓ sò dõng mét c,ch m,y mãc tÖ mét d¹ng nghi^n cøu nµy sang d¹ng kh,c. Nhng kiÖn thøc vÒ nh÷ng ph-ng ph,p nµy, viÖc biÖt lµ chæn trong chóng c,i híp lý cũ tÝnh @Ön sù kh,c biÖt vÒ c- sè ph-ng ph,p luÈn, hµm toµn phï híp vói c,ch tiÖp cÈn Macxit vói nÒn khoa hãc t b¶n.